

Maalaisliittolaisesta opiskelijatoiminnasta politisoituneeseen edunvalvontaan

OULUN KESKUSTAOPISKELIJAT VUOSINA 1959—1981

Oulun Yliopiston
Historiatieteet
Historian pro gradu -tutkielma
14.5.2018
Laura Kantomaa

JOHDANTO	3
Historiallinen tausta	3
Tutkimustilanne	6
Tutkimustehtävä ja käsitteet	8
Lähteet ja menetelmät.....	10
1. MAASEUDUN YLIOPIILAAT TIENRAIVAAJINA POLIITTISELLE TOIMINNALLE	12
1.1. Keskustaopiskelijat aktivoituvat Oulussa.....	12
1.2. Ylioppilasyhteistön muotoutuminen avaa toimintakentän poliittisille toimijoille	22
1.3. Ylioppilaskunta keskeinen fokus OKO:n toiminnassa	30
2. OPISKELIJALIIKKEEN SYNTY JA POLITISOITUMINEN	44
2.1. Hallinnonuudistus opiskelijaliikkeen herättäjänä	44
2.2. Keskustalla vahva asema politisoituvassa opiskelijaliikkeessä	60
3. POLITISOITUMISEN LAANTUMINEN PASSIVOI OPISKELIJALIIKKEEN.....	73
3.1. Poliittisen hehkun haihtuminen.....	73
3.2. Politisoitumisen haihtuminen hydyttää, muttei sammuta	86
LOPPULAUSE	94
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS.....	99

JOHDANTO

Pro gradu –tutkielmani käsittelee Oulun keskustaopiskelijoiden (OKO) toimintaa ja tavoitteita Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa järjestön perustamisvuodesta 1959 vuoteen 1981. Opiskelijaliike eli 1960- ja 1970-luvuilla aktiivisinta aikaa. Vuosikymmeniin mahtui monia isoja ja määrittäviä tekijöitä, joilla oli merkittävä vaikutus yhteiskuntaan, korkeakoulupolitiikkaan sekä opiskelijoihin. Myös oululainen opiskelijaliike eli aktiivisinta aikaa tuolloin kulkien valtakunnallisen virran mukana. Myös keskustaopiskelijat elivät tiiviisti mukana opiskelijaliikkeen sykkeessä. Tässä työssä tutkin, miten toiminta muuttui reilun vuosikymmenen aikana ja mikä oli toiminnan merkitys oululaiselle opiskelijapolitiikalle.

Historiallinen tausta

Keväällä 1937 joukko Helsingissä opiskelevia maaseudun nuoria perusti järjestön kootakseen yhteen maaseudulta pääkaupunkiin opiskelemaan muuttaneita nuoria. Monien pohdintojen jälkeen järjestön nimeksi annettiin Maalaisliittolaiset ylioppilaat ry (MY). Liiton tavoitteena oli kasvattaa ja sivistää opiskelijoita sekä lisätä nuorten yhteiskunnallista tietämystä. Tästä sai alkunsa Maalaisliitto-Keskustapuolueen vaikutus opiskelija maailmassa. Käytännössä toiminta keskittyi alkuvuosikymmeninä vain Helsinkiin, joka oli tuolloin Suomen korkeakouluopetuksen keskus.¹

Sotien aikaan toiminta keskeytyi, mutta helmikuussa 1945 toiminta elvytettiin. Sodan jälkeinen ylioppilasmaailma oli hämmäntynyt. Ylioppilasmaailmassakin vahvasti näkynyt Akateeminen karjalaseura (AKS)² oli poissa, ja sen jättämästä tilasta kilpailivat sekä oikeisto että vasemmisto. Vielä tuolloin oikeistolla oli vahvempi veto. Myös maalaisliittolainen opiskelijanuoriso haki paikkaansa opiskelijapolitiikassa. Radikaali oikeistolaisuus

---

¹ Rautio & Sohlman 1994, I-11.

² Akateeminen Karjala-Seura (AKS) oli Suomessa vuosina 1922-1944 toiminut ylioppilaiden ja akateemisten muodostama järjestö, jonka tavoitteena oli yleisesti heimoyhteyden, kansallisuustunteen ja maapuolustustahdon kohottaminen. Seuran piirissä kannatettiin laajalti myös aito-suomalaisuutta ja Suur-suomi -aatetta. AKS:lla oli merkittävä kannatus erityisesti akateemisessa maailmassa ja ylioppilaiden joukossa.

torjuttiin, mutta yhtä ehdottomasti torjuttiin vasemmalta ehdotettu yhteistyö kansanrintaman merkeissä.³

Korkeakouluverkon leviäminen Suomessa mahdollisti myös KOL:n järjestäytymisen valtakunnalliseksi järjestöksi. KOL:n rinnalla oli toiminut Helsingissä jo aiemmin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Maaseutukerho, joka järjestäytyi Tampereen Opiskeleviksi Keskustanuoriksi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun siirryttyä Tampereelle. Turkuun perustettiin osasto keväällä 1958. Oulu sai oman osastonsa keväällä 1959.⁴

Vuonna 1959 järjestön nimi muuttui Akateemiseksi Maaseudun Nuoriksi (AMN). Vuonna 1964 nimi vaihdettiin muotoon Opiskelevat Keskustanuoret. 1966 nimi muutettiin viimeisimpään muotoonsa Keskustan Opiskelijaliitto (KOL).⁵ Jatkossa tässä työssä käytän selvyuden vuoksi nimeä Keskustan Opiskelijaliitto tai KOL.

Oulun yliopisto aloitti toimintansa syksyllä 1959. Ensimmäisenä lukuvuonna pohjoisen yliopistossa opiskeli kaikkiaan 422 opiskelijaa. Opetusta annettiin filosofisessa ja teknillisessä tiedekunnassa. Oulussa oli toiminut opettajakorkeakoulu jo vuodesta 1953. Lääketieteellinen tiedekunta aloitti toimintansa syksyllä 1962. Ensimmäiset lääketieteen opiskelijat olivat kuitenkin aloittaneet opintonsa jo syksyllä 1960 filosofisen tiedekunnan alaisuudessa. Vuodesta 1965 filosofisessa tiedekunnassa alkoi toimia myös humanistinen opintosuunta luonnontieteellisen opintosuunnan lisäksi.⁶ Syksyllä 1972 filosofinen tiedekunta jaettiin luonnontieteelliseksi ja humanistiseksi tiedekunnaksi. Opettajankoulutus siirtyi uuteen perustettuun kasvatustieteiden tiedekuntaan vuonna 1974.⁷ Näin yliopiston tiedekuntajako oli pääpiirteissään rakentunut. Tiedekunnista selvästi suurimmiksi muodostuivat luonnontieteellinen ja teknillinen tiedekunta.⁸ Lukuvuonna 1965—1966 opiskelijoita oli jo lähes 2000.⁹ Tästä lähti käyntiin yliopiston vahva laajentumiskausi. Kymmenen vuotta myöhemmin, lukuvuonna 1977—1976 opiskelijoita oli jo yli

---

³ Sohlman 1997, 6-17.

⁴ Rautio & Sohlman 1994, IV-11; Väänänen 2007, 7-15; Sohlman 1997, 6-14; Isohookana-Asunmaa 2006, 154-155.

⁵ Rautio & Sohlman 1994, I-11.

⁶ Salo 1998, 85-96.

⁷ Salo 1998, 104.

⁸ Lackman 1998, 271.

⁹ Salo 1998, 85-96.

6500. Vuoteen 1981 mennessä opiskelijamäärä oli kasvanut jo yli seitsemään tuhan-
teen.¹⁰

Yliopiston perustaminen Pohjois-Suomeen oli vahva aluepoliittinen teko. Opiskelijoista suurin osa oli kotoisin Oulun ja Lapin läänin alueilta. Tämä suuntaus oli vallitseva alusta lähtien. Myös Itä-Suomesta, Pohjois-Savon sekä Etelä-Pohjanmaan alueelta saapui opiskelijoita.¹¹ Tämä kuvastaa erittäin hyvin Oulun yliopiston profiilia ”Pohjois-Suomen yliopistona”. Vahva aluepoliittinen vaikutus näkyi myös yliopiston toiminnassa jo heti alkuvuosina. Pohjoinen ulottuvuus antoi vaikutuksensa myös ylioppilaskunnan toimintaan.

Oulussa oli ollut järjestäytyntä ylioppilaselämää jo vuodesta 1953, kun kaupunkiin perustettu väliaikainen opettajakorkeakoulu oli aloittanut toimintansa. Opettajaksi opiskelevat muodostivat tuolloin ylioppilaskunnan akateemisen opiskelijaelämän mukaisesti.¹² Varsinaisesti Oulun yliopiston ylioppilaskunnan (OYY) perustamiskokous pidettiin 15.10.1959.¹³ Alkuvuosina ylioppilaskunnassa vielä haettiin toimintamuotoja, mutta jo muutaman vuoden kuluessa toiminta saatiin uomiinsa.

Demokratia nousi isoksi kysymykseksi yliopistoissa 1960-luvun lopulla. Uusi opiskelijasukupolvi halusi osallistua sitä koskevaan päätöksentekoon ja olla mukana kehittämässä heitä koskevia asioita. ”Vanhan valtaus” eli tapahtumat Vanhalla ylioppilastalolla Helsingissä syksyllä 1968 olivat osa nousevaa kuohuntaa, joka heijasteli myös samanlaista liikehdintää Euroopasta.¹⁴ Yhtenäinen opiskelijaliike syntyi Vanhan valtauksesta 1968. Yliopistojen hallintoon vaadittiin merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Nouseva hallinnonuudistuskamppailu kokosi viimeistään opiskelijaliikkeen rivit. Opiskelijoiden tavoitteeksi hallinnonuudistuksessa asetettiin yksi mies yksi ääni -periaate (YYÄ). Tämä tunnettiin myös nimellä mies ja ääni -periaate. Hallinnonuudistustyön rinnalle toiseksi merkittäväksi asiaksi nousi tutkinonuudistustyö. Nämä kaksi isoa uudistusta olivat korkeakoulupolitiikan kaksi merkittävintä kysymystä.

---

¹⁰ Salo 1998, 87-100,128.

¹¹ Lackman 1998, 35, 269.

¹² Enbuske 2010, 20-21.

¹³ Enbuske 2010, 26.

¹⁴ Kolbe 1996, 327-337.

Opiskelijoille syntyi halu vaikuttaa omiin asioihinsa ja olla mukana päättämässä heitä koskevissa asioissa. 1960-luvulla käynnistyi myös yhteiskunnassa iso muutos, jonka näyttämönä yliopistomaailma oli. Murros ja traditio ottivat keskenään mittaa, kun nuoret idealistiset opiskelijat raivasivat itselleen vapautta yhteiskunnassa. Vapauden valloitus aloitettiin konservatiivisiksi koetuista yliopistoista. Poliitikko koettiin vapauttavaksi voimaksi.¹⁵

Tutkimustilanne

Oulun keskustaopiskelijoiden historiaa ei ole aiemmin kirjoitettu. Keskustan opiskelijaliitosta on julkaistu historiikki vuonna 1994. Arto Raution ja Tuomo Sohlmanin teos *Akateemiset alkiolaiset : Maalaisliittolaista opiskelijatoimintaa 1937—1966* esittelee myös jonkin verran Oulun osaston syntyvaiheita, mutta varsinaista tutkimusta Oulun osaston toiminnasta ei ole laadittu. Sami Pekola on tutkinut pro gradu –tutkielmassaan *Nurkkakunnasta yhteiskuntaan : puoluepolitiikka Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa 1965—1979* puoluepoliittista opiskelijajärjestötoimintaa Oulun yliopistossa. Tutkimus antaa hyvän läpivalaisun politisoitumisen hurmiosta sen aktiivisimpina vuosina Oulussa. Tässä teoksessa asemoidaan myös OKO:n toiminta suhteessa muihin poliittisiin toimijoihin.

Keskustan opiskelijaliiton historiaa on julkaistu parin historiikin verran. Tuomo Sohlman on keskittynyt teoksessaan *KOL:n polkuja ja poliittista pohdintaa* temaattisesti ja ajallisesti juuri oman tutkimukseni kannalta tärkeimpiin kysymyksiin ja keskeiseen ajankohtaan. Sohlman esittää melko kattavasti ja analyttisesti Keskustan opiskelijaliiton linjat ja näkemykset opiskelijaliikettä ravisuttaviin kysymyksiin sekä asemoi samalla KOL:n osaksi opiskelijaliikettä. Sohlman myös analysoi liiton aatteellista kehittymistä. Teos antaa viitteitä myös Oulun osaston toiminnasta, vaikka varsinaisesti pitäydytäänkin liiton valtakunnallisella tasolla. Lisäksi liiton toiminnasta on tehty Arto Alajoutsijärven toimitama 70- vuotisjuhlajulkaisu *Tukkanuottaspuuhasta tuloksia tuottavaan toimintaan – Keskustaopiskelijat 1937—2007*, joka sisältää vanhojen toimijoiden artikkeleja.

---

¹⁵ Kolbe 1996, 22-25.

KOL:n osastojen historiaa ei ole tutkittu yksityiskohtaisesti kovin kattavasti. Turun osaston historiasta on julkaistu suppea historiikki, *Opiskelijat Kekkonen jäljissä – Turun Keskustaopiskelijat 1958–2008*, sen on koontanut ja kirjoittanut Niklas Holmberg oman kandidaatintutkielmansa pohjalta. Teoksen painopiste on Turun keskustaopiskelijoiden suhtautuminen korkeakouluhallinnon uudistusprosessiin. Teos antaa näin mielenkiintoisen vertailukohteen omalle tutkimukselleni.

Oman tutkimukseni kannalta olennainen teos on Anna Niemisen toimittama *Uunosta Väilkyksi – Oulun yliopiston ylioppilaskunta vuosina 1959–2009*. Ylioppilaskunnan 50 vuotista taivalta juhlistava teos kokoaa yhteen ylioppilaskunnan historian, esittelee sen vaiheet hyvin seikkaperäisesti ja antaa näin kontekstin omalle tutkimukselleni. Kovin syvään analyysiin teoksessa ei tosin yllätä. Oulun ylioppilaskunnan historiasta on julkaistu aiemmin myös historiikki 25-vuotisjuhlan kunniaksi vuonna 1984. Raimo Pitkäsen kirjoittama teos, *Oulun yliopiston ylioppilaskunta 25 vuotta*, esittelee ylioppilaskunnan historiaa temaattisesti ja antaa arvokasta lisätietoa tutkimukseni kannalta olennaisista kysymyksistä.

Myös Oulun yliopiston historia antaa omalle tutkimukselleni tärkeän kontekstin. Matti Salo on toimittanut laajan teoksen yliopiston historiasta *Oulun yliopiston historia 1958–1993*. Oman tutkimukseni kannalta tärkeät yliopiston kehittymiseen liittyvät aiheet käydään teoksessa läpi erittäin yksityiskohtaisesti. Painopiste on toki yliopiston näkökulma, mutta myös opiskelijoiden ääni kuuluu. Salo ei unohda teoksessaan ylioppilaskuntaa, ja ylioppilaskunnan historian vaiheet on teoksessa käyty läpi tiiviisti.

Opiskelijaliikkeen kehittymistä on tutkittu monista eri näkökulmista. Opiskelijaliikkeen muutoksista ja Suomen ylioppilaskuntien liiton kehittymisestä kertoo Esa Sundbäckin teos *Suomen ylioppilaskuntien liitto – ja suomalaisen opiskelijaliikkeen muutoksen vuodet 1968–1990*. Teoksessa käydään läpi opiskelijaliikkeen muutoksia liiton näkökulmasta käsin. Teos asettaa keskustalaisen opiskelijaliikkeen kontekstiinsa ylioppilaskuntakentällä.

Laura Kolben kirjoittama *Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960–1990* -teos luo hyvän näköalan koko opiskelijaliikkeen toimintaan tutkimukseni ajalla. Helsingin yliopiston

ylioppilaskunta (HYY) on perinteisesti ollut vahva tekijä ja suunnannäyttävä opiskelijaliikkeessä. Myös Marko Lambergin kirjoittama teos *Nuoruus ja toivo. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 1934-2003* antaa hyvän vertailevan näkökulman ylioppilaskunnan toiminnasta.

Tutkimustehtävä ja käsitteet

Tutkimukseni aiheena on Oulun keskustaopiskelijat –nimisen järjestön toiminta vuosina 1959–1981. Pääkysymykseni ovat, miten järjestö toimi Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa, ja miten järjestö näkyi opiskelijaliikkeessä. Tässä tutkimuksessa selvitän myös, miksi järjestö on alun perin perustettu, millaista toimintaa järjestöllä oli, miten toiminta kehittyi, minkälaisia poliittisia linjoja se kannatti ja miten se toimi osana Suomen Keskusta -puoluetta.

Korostaakseni tutkimukseni kannalta olennaisimpia asioita olen jakanut tutkimukseni kolmeen päälukuun, joiden avulla pyrin paneutumaan tarkemmin aktiivisen opiskelijajärjestön toimintaan opiskelijaliikkeessä ja Oulun yliopiston ylioppilaskunnan sisällä. Ensimmäisessä pääluvussa tarkastelen OKO:n perustamista ja sen toiminnallista kehittymistä. Luvussa käyn läpi myös Oulun yliopiston ylioppilaskunnan syntyvaiheet sekä kehittymistä ja OKO:n kiinnittymistä osaksi ylioppilaskuntaa. Luvun tärkeä painopiste on OKO:n toiminta osana OYY:tä. Toisessa luvussa hahmotan opiskelijaliikkeen syntyä valtakunnallisesti ja keskustalaisen opiskelijaliikkeen asemoitumista osaksi sitä. Lisäksi tarkastelen opiskelijaliikkeen politisoitumista ja sen vaikutusta opiskelijaliikkeeseen ja miten se näkyi OKO:n toiminnassa. Luvussa keskityn yliopistojen hallinnonuudistus-kysymykseen tarkemmin ja OKO:n suhtautumista asiaan. Kolmannessa luvussa tarkastelen, miten OKO:n toiminta kehittyi politisoitumisen myötä 1970-luvun aikana, ja miten opiskelijaliikkeen passivoituminen vaikutti keskustalaiseen opiskelijaliikkeeseen, sekä miten se näkyi OKO:n toiminnassa.

Tutkimukseni alkupiste on Oulun keskustaopiskelijoiden perustamisajankohta keväällä 1959. Varsinainen painopiste on kuitenkin opiskelijaliikkeen murroksen vuosikymmenellä 1970-luvulla. Tutkimukseni päätän 1980-luvun alkuun, jolloin politisoitumisen hur-

mos haihtui myös oululaisessa opiskelijaliikkeessä. Tutkimukseni rakenne on temaattinen. Näin olen voinut korostaa järjestön toiminnan tärkeimpiä vaiheita ja asiakokonaisuuksia.

Tutkimukseni syventää olennaisesti Oulun ylioppilaskunnan historiaa, erityisesti keskustalaisen opiskelijaliikkeen näkökulmasta. Tutkimukseni myös täydentää keskustalaisen opiskelijaliikkeen historiaa olennaisella tavalla, onhan Oulun osasto ollut aina yksi vahvimista toimijoista.

Tutkimuksessani esiintyy paljon opiskelijaliikettä määrittäviä käsitteitä. Yksi merkittävä opiskelijaliikettä jakava tekijä on jako poliittisiin ja sitoutumattomiin toimijoihin. Tutkimuksessani poliittisilla toimijoilla tarkoitan niitä toimijoita tai järjestöjä, joiden toiminnan vaikuttimena on jokin puoluepoliittinen taho. Tutkimuksessani en erottele puoluepolitiikkaa ja politiikkaa. Sitoutumattomilla toimijoilla tarkoitan niitä toimijoita tai tahoja, jotka toimivat muutoin kuin puoluepoliittisten tunnusten vaikuttamina. Yleensä Oulussa nämä toimijat tai tahot olivat ainejärjestö- tai kiltataustaisia.

Opiskelijaliikkeessä toimineen puoluekentän olen jakanut oikeistoon, keskustaan ja vasemmistoon. Oikeistolla tarkoitan Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunnan edustajia. Selkeyden vuoksi käytän heistä pääosin käsitettä oikeisto tai kokoomusopiskelijat. Keskustan Opiskelijaliitosta käytän yleensä määritettä keskusta tai keskustaopiskelijat. Poliittiseen keskiryhmään kuului myös Liberaaliopiskelijat, mutta heidät erotan tutkimuksessani keskustasta erilleen. Vasemmistolla tarkoitan useampaa ryhmittymää, jotka sijoittuvat puoluekentän vasempaan laitaan. Näistä maltillisin oli Sosiaalidemokraattiset opiskelijat, joka voidaan myös erottaa erilleen ”äärivasemmistosta”. Sosiaalidemokraattisia opiskelijoita radikaalimaa ideologiaa edustivat kansandemokraatit, eli Sosialistinen Opiskelijaliitto ja tästä järjestöstä irtautunut Marxilaiset Opiskelijat. Kaikki kolme opiskelijajärjestöä toimivat myös Oulussa.

Lähteet ja menetelmät

Tutkimukseni päälähteenä toimii Oulun keskustaopiskelijoiden järjestämätön arkisto. Materiaali on yhdistyksen hallussa, ja olen saanut sen kokonaisuudessaan käyttööni. Arkisto koostuu yhdistystoiminnan tavanomaisista jäännelähteistä eli pöytäkirjoista, toimintasuunnitelmista, vuosikertomuksista sekä tiliasiakirjoista. Myös jäsenluetteloita on säilynyt jonkin verran. Perinteisten kokousasiakirjojen lisäksi arkistoon on tallentunut satunnaisesti toimitettuja jäsenkirjeitä sekä muita sen tyyppisiä dokumentteja. Näiden lähteiden kautta pyrin selvittämään, millaista Oulun keskustaopiskelijoiden toiminta on ollut ja millä tavoin järjestö on pyrkinyt vaikuttamaan Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa.

Kaikkienensa arkisto on melkoisen kattava ja etenkin kokousasiakirjat on pääsääntöisesti hyvin säntillisesti tallennettu. Pöytäkirjat itsessään antavat varsin suppean kuvan päätöksistä ja niiden vaikutuksista. Toimintasuunnitelmat, vuosikertomukset sekä erinäiset jäsenkirjeet ja tiedotteet antavat parhaimman kuvan OKO:n varsinaisesta toiminnasta ja sen päämääristä. Etenkin vuosikertomusten kautta nousee esille yleensä vuoden tärkeimmät tapahtumat ja asiat, jotka koettiin toiminnassa keskeisiksi. Lähteistö on kuitenkin täysin toimijoiden tuottamaa, pääsääntöisesti puheenjohtajan ja muun johtokunnan kirjoittamaa. Lähteitä tutkiessa on siis oltava hyvin kriittinen.

OKO:n oman arkiston lähteiden kautta kuva toiminnasta jää varsin yksipuoliseksi. Lähteet kertovat kyllä usein, mitä on tapahtunut ja mitä mieltä OKO on asioista, mutta eivät juurikaan avaa keskustelua asiasta tai kerro kattavasti, miten asioita on edistetty tai miksi näin on toimittu. Arkisto ei sisällä juurikaan kirjeitä tai muuta sen tyyppistä keskustelua ulkopuolisten tahojen kanssa tai edes keskinäistä ajatustenvaihtoa. Ulkopuolista näkökulmaa OKO:n toimintaan olen pystynyt saamaan *Oulun ylioppilaslehden* kautta. Ylioppilaslehdet osallistuivat aktiivisesti opiskelijaliikkeen toimintaan ja keskusteluun. Ylioppilaslehdet nostivat esiin tärkeimmät asiat ja tapahtumat ja toimivat myös merkittävinä keskustelufoorumeina keskusteluille. OKO:n toimijat olivat etenkin 1970-luvulla erittäin aktiivisia keskustelijoita ylioppilaslehden sivuilla. Ylioppilaslehden linja oli ajan hengen mukaisesti erittäin aktiivinen ja kantaaottava. Aktiivisena toimijana myös

OKO:n toimintaa ruodittiin paljon lehden sivuilla. Ylioppilaslehden kautta OKO:n toiminta nousee esiin ulkopuolisen silmin ja antaa järjestön toiminnasta paljon sellaista tietoa, mitä OKO:n oman arkistot eivät kerro. Olen käynyt läpi ylioppilaslehden vuosikerrat ajalta 1961–1981. Ylioppilaslehden kautta käytävä keskustelu toimii hedelmällisenä lisänä OKO:n oman arkiston lisäksi. Lehden sivuilla käydyn dialogin kautta OKO:n päämäärät ja mielipiteet tulevat selvemmin esille.

OKO:n toiminnan ohella minua on kiinnostanut, mikä oli keskustalaisen opiskelijaliikkeen asema valtakunnallisesti ja heijastuiko se Oulussa. Keskustan sanottiin olleen tuolla ajalla kokoaan suurempi toimija. Miksi näin oli? Pysin löytämään tähän selityksen erityisesti analysoimalla *Oulun ylioppilaslehden* kirjoituksia ja tarkastelemalla, kuinka keskustalaisten toimintaa kuvaillaan ulkopuolisten toimijoiden tuottamissa lähteissä.

Kattavan arkiston ja jäännelähteistön lisäksi minulle tarjoutui tilaisuus haastatella Olavi Jakkulaa, joka toimi OKO:n piirissä aktiivisesti 1969–1970-lukujen taitteessa. Juuri tämä ajanjakso on tutkimukseni kannalta erittäin keskeinen. Lisäksi olen ollut sähköpostin välityksellä yhteydessä Tapani Heinämäkeen, joka on OKO:n yksi perustajajäsenistä. Nämä haastattelut täydentävät olennaisesti muuta lähteistöä.

Päälähteenä toimivan arkiston ja sitä täydentävien lähteiden kriittisen tarkastelun ja tutkimuskirjallisuuden avulla rakennan kokonaiskuvan Oulun keskustaopiskelijoiden toiminnasta osana opiskelijaliikettä politisoitumisen kiihkeimpänä aikana. Laadullisen analyysin kautta olen hahmottanut lähteistä selvästi esiin nousevia teemoja ja kokonaisuuksia, ja pyrkinyt selvittämään OKO:n suhdetta niihin. Liittäakseni OKO:n osaksi isompaa kokonaisuutta teen vertailua Turun Keskustaopiskelijoiden osastoon sekä Jyväskylän Keskustaopiskelijoiden osastoon.

Oma suhteeni keskustalaiseen opiskelijaliikkeeseen on hyvin tiivis. Olen ollut KOL:n toiminnassa mukana vuodesta 2006. Lisäksi olen toiminut aktiivisesti Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa, myös useassa OYY:n piirissä toimivassa sitoutumattomassa järjestössä. Koen että syvällinen tuntemukseni ylioppilasliikkeestä on eduksi tutkimuksessa ja erityisesti aiheeseen syventymisessä. Toki näkemykseni voi olla tahtomattakin subjektiivinen. Oman asemani tunnistaen olen pyrkinyt erityiseen kriittisyyteen tutkimusta tehdessä.

1. MAASEUDUN YLIOPPILAAT TIENRAIVAAJINA POLIIT- TISELLE TOIMINNALLE

1950-luvun lopulla Akateemiset Maaseudun nuoret toimi aktiivisesti vain Helsingissä. Vuosikymmenen lopulla AMN:n toiminnan valtakunnallistamisesta tuli selkeä tavoite ja alkiolaista aatetta ryhdyttiin avartamaan määrätietoisesti Suomen laajentuneelle korkeakoulukentälle.¹⁶ Keskustalaisen opiskelijaliikkeen kiinnostus opiskelijaedunvalvontaan heräsi jo varhaisessa vaiheessa, ja keskustalaisista muodostui näkyvä ja aktiivinen joukko eri ylioppilaskunnissa Suomessa.

1.1. Keskustaopiskelijat aktivoituvat Oulussa

Keskustan opiskelijaliiton toiminta oli aloitettu jo vuonna 1937 Helsingissä. KOL:n toiminnan tarkoitus oli alkuvuosina olla asiayhdistys, joka kannusti jäseniään yhteiskunnallisten asioiden pariin. Toiminta keskittyi lähinnä koulutukseen ja yhteiskunnalliseen kasvatukseen. Liiton keskeinen tavoite oli pysyttää maalaisliittolaisista kodeista tulevat opiskelijat aatteellisesti uskollisina. Vahvasta puoluepoliittisesta statuksesta huolimatta liitto ei varsinaisesti toiminut poliittisesti. Vielä tuolloin ei liitolla ei juurikaan ollut tavoitteita, joiden eteen olisi yritetty tehdä vaikutustyötä. KOL ei ollut myöskään erityisen voimakas vaikuttaja ylioppilaskunnissa, siitä huolimatta että monilla opiskelijapaikkakunnilla toimi jo oma osastonsa. 1960-luvun kuluessa liiton suuntaus kääntyi yleispoliitista vahvemmin opiskelijaedunvalvontaan. Toiminnan profiili muuttui ärhäkemmäksi, ja opiskelijat uskalsivat arvostella hyvinkin kriittisesti jopa vanhoillisena pidettyä keskustaa puolueena. Myös OKO vaati ärhäkkäästi puoluetta uudistumaan jo vuonna 1968.¹⁷

1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa järjestökoneisto vahvistui ja aktiivisen osastotoiminnan kautta kannatus lähti selvään kasvuun. Myös ahkera ohjelmatyö korosti omaileimaisuutta. Opiskelijoiden asemaan korkeakouludemokratiassa haluttiin erityisesti kiinnittää huomiota parantamalla opiskelijoiden mahdollisuutta osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon yliopistoissa sekä opiskeluun liittyvissä asioissa. Opiskelijoiden

---

¹⁶ Rautio – Sohlman 1994, III-14.

¹⁷ OYL 27.4.1968; Sohlman 1997,6-14, 29-36; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

sosiaalisia etuja haluttiin parantaa, opiskeluolosuhteita kehittää sekä opetusohjelmia uudistaa.¹⁸

Alusta saakka jäsenistöä myös kannustettiin osallistumaan ylioppilaskunnan toimintaan. Toiminnassa painottui kansainvälinen toiminta ja erityisesti yhteistyö Ruotsin Maaseutunuorten kanssa. Poliittisten opiskelijajärjestöjen toiminta oli kaikkinsa vielä 1960-luvun alussa poliittisesti varsin vaatimatonta. Edunvalvonta tai varsinainen korkeakoulupolitiikka ei kuulunut niiden toimintapiiriin ennen 1960-luvun alkua, jolloin valtakunnalliseksi toimijaksi muotoutunut opiskelijaliitto heräsi vaikuttajaksi korkeakoulukentällä.¹⁹

Akateemisten Maaseudun Nuorten Oulun osaston (jatkossa Oulun keskustaopiskelijat tai OKO) perustamissanat lausuttiin 20.4.1959. Osaston ensimmäisenä puheenjohtajana ja toiminnan vauhdittajana toimi silloinen Liiton²⁰ *päätoimittaja*, maisteri Armas Istanmäki. Sihteerinä toimi hallinto-opin kandidaatti Tapani Heinämäki, taloudenhoitajana ekonomi Orma Väänänen ja isäntänä agronomi Esko Kastemaa.²¹ AMN:n Helsingissä toimivat johtohahmot tekivät aktiivisesti töitä toiminnan laajentamiseksi ja vakiinnuttamiseksi eri korkeakoulupaikkakunnille. Oulussa toiminnan käynnistäminen koettiin helpoksi paikallisten suuren innostuksen ansiosta.²²

Yhdistyksen tarkoitus kirjattiin perustamisasiakirjaan:

--- toimia yhdysiteenä ennen kaikkea korkeakouluissa opiskelevan maaseutunuurison keskuudessa, juurruttaa heihin yhteiskunnallisen vastuuntunnon tärkeyttä, herättää heidät näkemään kaikkien maaseudulla elävien ihmisten oikeutettujen vaatimusten täyttämässä koko isänmaan etu, levittää tätä käsitystä sekä työkennellä Maaseudun Nuorten Liitto ry:n pyrkimysten ja pe(ri)aatteiden tunnetuksi tekemiseksi ja syventämiseksi²³.

---

¹⁸ Sohlman 1997,6-14, 29-36; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹⁹ Hokkanen 1996, 357-359.

²⁰ Liitto oli Oulussa vuosina 1906-1993 ilmestynyt Maalaisliiton, myöhemmin Keskustapuolueen, äänenkannattaja. Lehdellä oli varsin merkittävä asema Pohjois-Suomessa.

²¹ OKO perustamisasiakirja 20.4.1959. Oulun keskustaopiskelijoiden arkisto (OKOA).

²² Rautio-Sohlman 1994, IV-12.

²³ OKO perustamisasiakirja 20.4.1959; OKO säännöt vuodelta 1959.

Toiminnan tärkeäksi päämääräksi nähtiin jo opiskeluaikana heräävä kiinnostus ja oma-kohtainen osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan.²⁴ Tähän OKO järjestönä loi puitteet ja vaikutuskanavat. Yhteisöllisyyden luominen ”maaseudunnuorten keskuudessa” koettiin tärkeäksi. Toiminnallaan OKO pyrki tuomaan oman lisänsä ylioppilasyhteisön yhdessäolotoimintaan ja tarjoamaan näin vapaa-ajanviettovaihtoehtoja opiskelijoille.²⁵ OKO:n toiminnan ja tapahtumien myötä maaseudulta kaupunkiin muuttaneet samanhenkiset nuoret saivat tilaisuuden kokoontua yhteen.

Ennen Oulun osastoa KOL:n toiminta oli käynnistynyt Helsingin lisäksi Turussa keväällä 1958. Pian Oulun osaston perustamisen jälkeen toiminta laajeni myös Jyväskylään ja Tampereelle. Turun osaston perustajina oli joukko jo opintonsa päättäneitä henkilöitä. Toiminnan alkutaival ei ollut helppo; Turun yliopisto ja ylioppilaskuntatoiminta sen sisällä oli jo hyvin vakiintunutta, ja politiikkaa vieroksuttiin vahvasti. Myöskään Keskusta puolueena ei ollut Turun opiskelijoiden keskuudessa kovin suosittu. Toimintaympäristö Turussa ei ollut laisinkaan niin otollinen keskustavaikuttajille kuin Oulussa. Vastaisen alun jälkeen Turun osaston toiminta kuitenkin saavutti tunnustetun aseman. Viiden toimivan osaston voimin toimijat kokoontuivat lokakuussa 1959 perustamaan valtakunnallista keskusjärjestöä, joka sekin sai nimekseen Akateemiset Maaseudun Nuoret (AMN). Vuonna 1964 AMN muutti nimensä Opiskeleviksi Keskustanuoriksi. Jo vuonna 1966 järjestö kuitenkin irtautui omaksi liitokseen ja itsenäiseksi keskusjärjestöksi. Liiton nimeksi vaihdettiin tuolloin Keskustan Opiskelijaliitto (KOL).²⁶

Vaikka Oulussa asiasta oltiin innostuneita, varsinaisen toiminnan alkuun saattaminen ja vakiinnuttaminen oli haasteellista. Oulun osaston alkutaival oli kuin ”*kävelemään opet-televan lapsukaisen taaperrusta*”²⁷. Toimintaa hankaloitti erityisesti oman huoneiston ja kokoontumistilojen puuttuminen.²⁸ Tapani Heinämäki näkee alkuvuosien vaatimattomaan toimintaan ainakin kaksi selkeää syytä: myös Oulussa perustajajäsenet olivat jo valmistuneita ja työskentelivät muissa kuin yliopistollisissa tehtävissä, ja lisäksi toiminta

---

²⁴ Oulun keskustaopiskelijoiden toimintakertomus (OKO TK) vuodelta 1971. OKOA.

²⁵ Oulun keskusta opiskelijoiden toimintasuunnitelma (OKO TS) vuodelle 1970. OKOA.

²⁶ Holmberg 2008, 5-16.

²⁷ Rautio & Sohlman 1994, IV-12.

²⁸ SAMA

oli rajoittunut pienimuotoisten keskustelutilaisuuksien järjestämiseen.²⁹ Lupaavasta alusta huolimatta toiminta ei siis pyörähtänyt kunnolla käyntiin vielä tässä vaiheessa.

Yleisesti ottaen kiinnostus yhteiskunnallisia asioita kohtaan yhdisti OKO:n toimijoita. Jo varhaisessa vaiheessa koulutuspoliittiset teemat, erityisesti osallistuminen yliopiston kehittämiseen nousi tärkeäksi asiaksi. Vuoden 1968 lopulla julkaistiin ylioppilaslehdessä OKO:n kannanotto, jossa vaaditaan puheenjohtaja Kalevi Virkkusen äänellä enemmän edunvalvontaa ja vaikutustyötä ylioppilaskunnan toimintaan. Virkkunen vaati, että ylioppilaskunnan oli pyrittävä vaikuttamaan enemmän yliopiston hallintoon ja vähennettävä ”epämääräistä kiltatoimintaa”.³⁰ Keskusta kohosi näkymättömyydestä merkittäväksi vaikuttajaksi myös opiskelijamaailmassa. Kun yliopistojen kehittäminen nousi 1968 vahvasti esille, keskustalainen opiskelijaliike oli keulapaikalla, myös Oulussa.³¹

KOL saavutti 1960-luvun lopulle tultaessa vankan kannatuksen opiskelijaradikaalien keskuudessa. Aktiivinen ote yliopistojen hallinnonuudistuskustelussa toi luottamusta opiskelijoilta. Toinen kannatusta lisäävä tekijä oli keskustalaisen opetusministeri Johannes Virolaisen myönteinen suhtautuminen opiskelijoita ja erityisesti opiskelijoille tärkeää yliopistojen hallinnonuudistukseen liittyvää YYÄ-periaatetta kohtaan. Koko keskustalaisen opiskelijaliikkeen toiminta oli tehokkaasti koordinoitu liiton tasolta käsin, mikä hyödytti osastotoimintaa. KOL oli jo varhaisessa vaiheessa suunnannut toimintansa niihin teemoihin, jotka kiinnostivat opiskelijaradikaaleja. Samalla KOL loi itselleen opiskelijaedunvalvojan roolin. Tämä antoi sille etulyöntiaseman suhteessa muihin poliittisiin järjestöihin, jotka vasta heräilivät virinneeseen opiskelijoiden aktivismiin.³² KOL:n asemaa edesauttoi liiton pitkä historia sekä vankka kannatus opiskelijaradikaalien keskuudessa 1960-luvun puolessa välissä. Vuonna 1968 KOL otti tavoitteekseen ”entistä määrätietoisemmän ja aktiivisemmän roolin ylioppilaskuntapolitiikassa”³³. Keskustaopiskelijoiden asema korkeakoulupolitiikassa vahvistuikin miltein salamavauhtia 1960-luvun lopulla.³⁴

---

²⁹ Tapani Heinämäen sähköposti kirjoittajalle 15.4.2009. Vastaanottajan hallussa.

³⁰ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017; (OYL) 25.10.1968.

³¹ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017

³² Sundbäck 1991, 47-51.

³³ Keskustan Opiskelijaliiton (KOL) toimintakertomus (TK) vuodelta 1967; KOL toimintasuunnitelma (TS) vuodelle 1968. OKOA.

³⁴ Sohlman 1997, 6-14; Isohookana-Asunmaa 2006, 155-158.

Aktivoituvaa opiskelijaliikettä ja KOL:n selkeää profiilinmuutos antoivat puhtia selvästi myös oululaisiin keskustaopiskelijoihin. Jo lähes sammunut osasto mukaili valtakunnallisia linjoja ja muutti nimensä Oulun opiskeleviksi keskustanuoriksi helmikuussa 1965. *Oulun ylioppilaslehti* huomioi toiminnan heräämisen ja uutisoi hiukan virheellisesti uuden järjestön perustamisesta.³⁵ OKO oli näkynyt ylioppilaslehdessäkin jo vuonna 1962, mutta tällöin nimellä AMN.³⁶ Varmaankin tästä syystä yleisesti oletetaan keskustalaisen opiskelijatoiminnan alkaneen Oulussa vasta vuonna 1965. Alkuvuosina toiminta oli kuitenkin ollut melko huomaamaton.³⁷ OKO:n toiminta virkosi aivan uudella tavalla uuden alun myötä. Taapertelusta edettiin toiminnan tasolle ja kiinnityttiin opiskelijaliikkeeseen. Toimijat ottivat innokkaasti osaa ylioppilaskunnassa käytävään keskusteluun, mikä näkyi erityisesti ylioppilaslehdessä.

OKO:n toiminnan lähdettyä uudelleen vauhtiin ja varsinaisten opiskelijoiden ottaessa päävastuun toiminnasta OKO:lla alkoi olla selkeästi aktiivista ja näkyvää toimintaa. Toiminnan tärkeinä muotoina olivat erilaiset kokoontumiset, asiapitoisemmat ja viihteellisemmät. Näiden kokoontumisten tarkoituksena oli koota aatteellisesti samanhenkisiä opiskelijoita yhteen ja luoda puitteet yhteiskunnalliselle keskustelulle. Yleensä teema oli ajankohtaiseen politiikkaan liittyvä, usein kantaaottava ja kriittinenkin. Keskustelutilaisuuksissa puhuttiin muun muassa Pohjois- ja Etelä-Suomen vastakkainasettelusta, opiskelijoiden oikeudesta politikoida, opiskelijoiden sosiaalisesta tilanteesta sekä puolueesta. Myös keskustalaisuus aatteena oli usein keskustelun aiheena.³⁸ OKO kutsui myös usein tilaisuuksiinsa vierailijoiksi alueen kansanedustajia tai muita valtakunnan päättäjiä. Esimerkiksi marraskuussa 1968 silloinen opetusministeri Johannes Virolainen oli alustamassa opinto- ja korkeakoulupolitiikasta. Tilaisuudessa keskusteltiin erityisesti yliopistojen hallintouudistuksesta, tutkintojärjestelmän muutoksesta sekä opintotuesta.³⁹ Vuoden 1970 lopulla OKO järjesti Rauhalassa tilaisuuden, jossa vieraana oli pääministeri Ahti Karjalainen. Mukana oli myös kansanedustajia sekä Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) keskustalainen puheenjohtaja Pekka Puska.⁴⁰ Lokakuussa 1971

---

³⁵ OYL 19.2.1965.

³⁶ OYL 23.2.1962.

³⁷ OKO TK 1966; OKO TK 1968. OKOA

³⁸ Esim. OKO TK 1972; OKO TK 1978. OKOA.

³⁹ OYL 23.11.1968.

⁴⁰ OYL 6.11.1970.

vieraana oli kansanedustaja Paavo Väyrynen, joka toimi tuolloin myös pääministerin sihteerinä. Keskusteluillan aiheena oli ”Alkion testamentti”.⁴¹

Maaseudun asiat tai maahengen eteenpäin vieminen ei lopulta noussut kovin vahvasti esille varsinaisessa toiminnassa. Alkuvuosina innostus maaseutua kohtaan oli ehkä voimakkaampi, vielä 1960-luvun lopulla Jakkula kertoo, että maaseudun kehittäminen ja voimistaminen koettiin tärkeäksi, näitä asioita haluttiin pitää esillä erityisesti Oulun kaupungissa. Keskustaopiskelijat ovat joukolla tehneet retken ainakin Pudasjärvelle.⁴² Sen sijaan keskustan aatteen eteenpäin vieminen nuorison keskuudessa nousi yhdeksi tärkeäksi toiminnan muodoksi alkuvuosina.⁴³ Yhdessä Nuoren Keskustan Liiton (NKL) toimijoiden kanssa keskustaopiskelijat pyrkivät perustamaan teinikerhoja maakunnan kouluihin, joiden kautta haviteltiin tulevia opiskelijoita. Näillä vierailuilla kerrottiin keskustaopiskelijoiden toiminnasta Oulussa sekä ylioppilaskuntapolitiikasta.⁴⁴ Osaltaan tämä työ oli Keskusta-aatteen levittämistä, mutta tärkeä tavoite oli myös saada lisää jäseniä toimintaan. Keskusta-aatteen levittäminen oli lopulta enemmän NKL:n toimenä. OKO:lle yleispolitiikan ja erityisesti opiskelijapolitiikan ajaminen oli ensisijaista. Silti myös OKO:n piirissä keskustalaista perinnettä ja aatetta haluttiin voimistaa.⁴⁵

Ylipäättään yhteistyö NKL:n kanssa oli tiivistä ja hedelmällistä. NKL oli ajoittain jopa jonkin verran taloudellisena tukena OKO:n toiminnalle. OKO:n toimintaa tuettiin aktiivisesti myös Oulun Keskustan piiritoimistolta. Jakkula näkee tätä kautta puolueelta tulleen tuen erittäin olennaiseksi tekijäksi OKO:n toiminnan vahvistajana. Piirin toimihenkilöihin oli vahvat siteen ja toimijat auttoivat monella tavalla opiskelijaliikettä eteenpäin Oulussa. Samoin monet alueen kansanedustajat olivat vahvasti mukana tukemassa opiskelijoiden toimintaa.⁴⁶

OKO:lla oli aktiivinen rooli myös puoluetyössä. Opiskelijoilla oli jatkuva edustus Pohjois-Pohjanmaan piirin johtokunnassa. Tätä kautta päästiin vaikuttamaan keskustan toimintaan alueellisesti. Tavallisesti piirikokouksiin myös osallistui useampia OKO:n toimijoita

---

⁴¹ OYL 8.10.1971.

⁴² OKO TK 1969. OKOA; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

⁴³ OKO TS 1970. OKOA.

⁴⁴ OKO TK 1969; OKO TS 1970. OKOA.

⁴⁵ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

⁴⁶ SAMA

varsinaisina edustajina. OKO:lla oli myös jatkuva edustus keskustan puoluekokouksiin, jonka kautta päästiin tekemään näkyvintä vaikutustyötä puolueen sisällä. Myös KOL:n hallituksessa oululaisilla oli vuosittain edustus.⁴⁷ Vaikuttamistyötä keskustan puolueen suuntaan tehtiin erityisesti KOL:n kautta, näin OKO:n toimijat myös pääsivät lähelle keskustan päättäviä elimiä.

Turun opiskelevien keskustanuorten (TUKO) toiminta oli alkujaan hyvin paljon samantyyppistä kuin Oulussakin, toimintaa määrittivät hyvin samanlaiset periaatteet. Syntyajatuksena myös Turussa oli ajatus koota maalta kaupunkiin muuttaneet keskustahenkiset opiskelijat yhteen. Järjestö halusi kannustaa opiskelevia nuoria yhteiskunnalliseen vastuunkantoon, kriittisyyteen ja ennakkoluulottomuuteen. Myös koulutuksen tasa-arvoisuutta haluttiin korostaa, kaikilla tuli olla samat mahdollisuudet kouluttautua varallisuudesta tai asuinpaikasta riippumatta. Yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväksi TUKO nosti *kansainvälisen ajattelutavan edistämisen*.⁴⁸ Oulussa kansainväliset teemat eivät nousseet esille juuri lainkaan.

Oulun keskustaopiskelijat olivat useamman kerran suunnitelleet ja tehneetkin omaa lehteään. Ainakin vuonna 1965 on ilmestynyt OKO:n toimittama *Oulun opiskelijalehti*. Lehtihanke huomioitiin myös *Oulun ylioppilaslehdessä*, jonka toimitus näki lehden toiminnan varsin kannatettavaksi. Ylioppilaslehti hyökkää kuitenkin Oulun opiskelijalehdessä Rauhalaa koskettaneen ylioppilaskuntaa arvostelleen jutun kimppuun. Lopullinen arvostelu oli pilkkaava, Oulun opiskelijalehti nähtiin ”Liiton teininumerona”.⁴⁹

Lehti jäi lyhytikäiseksi, se ilmestyi vain muutamia kertoja. Lehtitoiminta nähtiin kuitenkin tärkeäksi tiedotuskanavaksi ja sitä kautta tärkeäksi keinoksi laajentaa toimintaa ja saada uusia jäseniä.⁵⁰ Lehden kautta saatiin myös aatteellista sanomaa näkyviin. Myöhemminkin yritettiin työstää säännöllisesti julkaistavaa lehteä, mutta usein julkaisut jäivät suun-

---

⁴⁷ Esim. OKO TK 1974; TK 1975; TK 1976. OKOA.

⁴⁸ Holmberg 2008, 5-16.

⁴⁹ OYL 26.11.1965.

⁵⁰ Kuvaus Oulun keskustaopiskelijoiden toiminnasta vuodelta 1965; OKO TK 1966. OKOA.

nitelman asteelle tai yhteen numeroon. Erityisesti vaalilehden julkaisu edustajistovaa-
lien alla nähtiin tärkeäksi keinoksi näkyvyyden lisäämiseksi.⁵¹ Yleensä syynä lehtihank-
keen tyssäämiseen oli rahapula tai pula aktiivisista tekijöistä.

Alkuvuosien innokkuudesta kertonevat huomiot osaston taloudellisesta tilanteesta. Asenteet heikkoa talouspohjaa kohtaan olivat huolettomia. Vuonna 1966 järjestö joutui ottamaan velkaa, jotta kertyneitä maksuja voitiin siirtää eteenpäin. Yhdeksi syyksi ve-
lanottoon mainittiin: ”Oulun OKN (opiskelevat keskustanuoret) on katsonut olevansa toiminta- eikä taloudellinen järjestö.”⁵² Huolettomalla taloudenhoidolla järjestön talous saatettiin ahdinkoon jo toiminnan alkuvuosina. Taloudelliset vaikeudet ja haasteet olivat jatkuvasti järjestön rasitteena. Toimintaa rahoitettiin ottamalla lisää velkaa sekä puolu-
een avustuksilla ja lisäksi kerättiin pientä jäsenmaksua. Opintokerhotoimintaan saatiin myös valtionavustusta.⁵³

Syyslukukaudella 1969 keskustaopiskelijat järjestivät opintoneuvontaa. Tämä oli ilmei-
sesti OKO:n panos opinto-ohjauksen kehittämiseen, ja mielenilmaus yliopistoa ja heik-
koja opinto-olosuhteita ja ohjausta kohtaan. Opintoneuvojina toimivat Kielo Karioja ja
Tytti Isohookana. Opintoneuvontaa pidettiin Keskustan Pohjois-Pohjanmaan piirin toi-
mistolla. Neuvonnan tarkoitus oli myös kerätä uusia jäseniä mukaan toimintaan.⁵⁴

1970-luvun puolivälissä OKO:n toiminnassa on havaittavissa selvä muutos: vahvasti asia-
pitoisen toiminnan rinnalle alettiin kaivata enemmän viihteellistä ja vapaampaa toimin-
taa. Etenkin kulttuuritoiminnan lisäämiseen panostettiin koska, ”omaehtoinen kulttuu-
ritoiminta kuuluu keskustalaiseen, alkiolaiseen ihmiskuvaan”. Yhteiset lenkkeilyhetket,
liikuntavuorot ja viikoittainen tanhupiiri tulivat mukaan toimintaan. Samanlaista toimin-
tamuutosta OKO kaipasi myös ylioppilaskunnan toimintaan. Vahvan etujärjestötyön rin-
nalla oli huomioitava ”tavallinen opiskelija” ja pyrittävä lähestymään häntä. Tähän vas-
tauksena nähtiin juuri panostaminen ainejärjestötyöhön ja opiskelijoiden vapaa-ajantoi-
mintaan.⁵⁵

---

⁵¹ Esim. OKO TK 1966; OKO TS 1974. OKOA

⁵² OKO TK 1966. OKOA.

⁵³ OKO TK 1968. OKOA.

⁵⁴ OKO TK 1969; OKO TS 1969. OKOA.

⁵⁵ Esim. OKO TS 1977; Jäsenkirje vuodelta 1978; OKO TK 1977; OKO TK 1979. OKOA.

Monia vuosia jatkunut säännöllinen tapaamisen muoto olivat maanantaipalaverit. Näissä keskusteltiin yleisistä ajankohtaisista asioista, niin yleispolitiikan kuin ylioppilaskunnan piirissä. Nämä palaverit koettiin toimivan etenkin johtokunnan, edustajistoryhmän, ylioppilaskunnan hallituksen edustajien sekä rivijäsenistön yhdyssiteenä. Useimmiten kokoontumiset järjestettiin jonkin teeman merkeissä, jolloin paikalle oli pyydetty myös alustaja. Aivan erityisesti näissä palavereissa kuitenkin keskusteltiin ylioppilaskunnan asioista sekä tehtiin selkeitä päätöksiä ylioppilaskuntaa koskevista linjoista. Ylioppilaskunnan toiminnassa haluttiin olla aktiivisesti mukana, ylioppilaskuntaa haluttiin kehittää. Osaltaan tärkeä tavoite oli myös OKO:n äänen vahvistaminen ylioppilaskunnassa.⁵⁶ Koettiin että kokoamalla eri elimissä toimivat ihmiset yhteen saatiin mahdollisimman monen mielipide kuuluville.

Perinteisesti vuoden kiertoan kuuluivat pikkujoulut ja kevätkauden päättäjäiset. Vuoden aikana järjestettiin myös saunailtoja ja muita vapamuotoisempia kokoontumisia. Vaalien alla erityisesti ehdokkaille pyrittiin järjestämään erilaisia virkistysiltoja ja ehdokaskoulutusta. Osastosta osallistuttiin säännöllisesti myös Keskustan opiskelijaliiton valtakunnallisiin tapahtumiin ja liiton tapahtumia järjestettiin myös Oulussa.⁵⁷ Myös valtakunnallisiin vaaleihin OKO osallistui aktiivisen vaalityön kautta, tuolloin mukana oli myös ehdokkaita. Erityisesti kansanedustajaehdokkaita. OKO:n omasta piiristä eduskuntaan nousi ainakin Eino Siuruainen ja Tytti Isohookana (myöh. Tytti Isohookana-Asunmaa), hän toimi myöhemmin myös ministerinä.⁵⁸

1970-luvun puolivälissä Oulun keskustaopiskelijoiden toiminta laajentui muihin oppilaitoksiin ja korkeakouluihin Oulussa.⁵⁹ Tällöin toimintapiiri laajeni huomattavasti, kun aikaisemmin toiminta oli keskittynyt vain yliopisto-opiskelijoihin. Toimintaa oli organisoitava uudelleen, jotta kaikki jäsenet voitiin huomioida. Toimintaa hajautettiin erilaisiin jaostoihin ja toimikuntiin.⁶⁰ Esimerkiksi Linnanmaalla toimi useamman vuoden oma ala-

---

⁵⁶ Esim. OKO TK 1972; OKO TK 1974. OKOA; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

⁵⁷ Esim. OKO TK 1971; OKO TK 1976. OKOA.

⁵⁸ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

⁵⁹ Esim. OKO TK 1972; OKO TK 1973. OKOA.

⁶⁰ Esim. OKO TS 1970; OKO TK 1973. OKOA.

jaosto. Lisäksi perustettiin opintokerhoja. Ainakin lääketieteilijöiden ja biologien keskuudessa opintokerhot toimivat nimellä ”Keskustabiologit” ja ”Keskustamedisiinarit”.⁶¹ Myös humanistit ja matematiikan opiskelijat pitivät opintokerhoja, kerhoja ainakin suunniteltiin perustettavaksi myös tekniikan alalle sekä kasvatustieteilijöille.⁶² Muutaman vuoden toiminta oli valtaisan laajaa ja jäsenmäärä kasvoi, ja näin myös alaosastot ja opintokerhot pysyivät voimissaan. Mutta 1970-luvun lopulle tultaessa alaosastot ja opintokerhot hiipuivat. Toiminnan aktiivisin jäsenistö muodostui kuitenkin aina yliopistoyhteisöstä.

Jäsenmäärästä ei lähteistä löydy kovin tarkkoja tietoja. Täydellisiä jäsenluetteloita ei ole, ja asiakirjoissa mainitaankin usein jäsenrekisterin ylläpitämisen olevan varsin haasteellista.⁶³ Vuodesta 1972 lähtien toimintakertomuksissa löytyy kuitenkin säännöllisesti mainintoja jäsenmäärästä. Vuoteen 1976 saakka jäsenmäärän mainitaan olevan noin 300. Seuraavina vuosina 200-300 ja vuonna 1978 toimintakertomuksessa jäsenmääräksi mainitaan noin 250. Vuonna 1981 jäsenmäärä oli toimintakertomuksen mukaan 165.⁶⁴ Lähteistä löytyy tuolta ajalta muutamia säilyneitä yleiskokouksen pöytäkirjoja, joissa liitteenä on säilynyt lista osallistujista. Syyskokoukseen vuonna 1965 osallistui pöytäkirjan mukaan 20 henkeä. Vuonna 1972 kokoukseen osallistui 34 henkeä ja vuoden 1974 yleiskokoukseen 28 henkeä. Vuoden 1978 syyskokouksessa osallistujia oli 24.⁶⁵ Jäsenmäärä ja kokousaktiivisuus siis selvästi laskivat vuosikymmenen lopulle tultaessa.

Ylipäätään 1970-luvun puoliväli oli selvästi keskustalaisten ”kulta-aikaa”. Keskustan kannatus edustajistovaaleissa oli valtakunnallisesti mitattuna korkeimmillaan vuonna 1975.⁶⁶ Vuodet 1972–1975 mainitaan olleen myös TUKO:n toiminnassa parasta aikaa, jos asiaa mitataan jäsenluvuilla, tilaisuuksien osallistujamäärillä ja edustajistovaaleissa saadulla kannatuksella.⁶⁷

---

⁶¹ OKO TK 1972. OKOA.

⁶² Suunnitelma vuodelle 1975; OKO TK 1974. OKOA.

⁶³ Esim. OKO TK 1977; OKO TK 1978. OKOA.

⁶⁴ Esim. OKO TK 1972; OKO TK 1978; OKO TK 1981. OKOA.

⁶⁵ Kuvaus toiminnasta 1965; Vuosikokouksen pöytäkirja (PTK) 18.2.1972; Syyskokous PTK 1.10.1974; Syyskokous PTK 25.9.1978. OKOA.

⁶⁶ Sundbäck 1991, 140. Taulukko.

⁶⁷ Holmberg 2008, 5-16.

Jäsenmäärän ollessa korkeimmillaan oman työntekijän palkkaaminen OKO:lle koettiin tarpeelliseksi. Ajateltiin, että tämä olisi helpottanut etenkin aktiivisten toimijoiden taakkaa. Järjestön heikko taloudellinen tilanne vuodesta toiseen kuitenkin esti työvoiman palkkaamisen.⁶⁸ OKO:ssa toimi kuitenkin osa-aikainen järjestösihteeri ainakin vuosina 1977 ja 1978, sihteerin tehtävä oli hoitaa hallinnollisia asioita, kuten jäsenrekisterin ylläpitoa. Työntekijä nähtiin välttämättömänä, mutta siitä aiheutuneet kustannukset synnyttivät vakavan taloudellisen ongelman, sillä työntekijän palkkaamisen vuoksi osasto velkaantui pahasti.⁶⁹

1.2. Ylioppilasyhteistön muotoutuminen avaa toimintakentän poliittisille toimijoille

25.3.1960 annettiin Asetus Oulun yliopiston ylioppilaskunnasta. Siinä OYY:n tehtävä määriteltiin seuraavasti:

1 §

Oulun yliopiston ylioppilaskunnan jäseniä ovat yliopiston kirjoissa olevat opiskelijat. Rehtorilla on valta anomuksesta erityisten syiden nojalla vapauttaa opiskelija ylioppilaskunnan jäsenyydestä. Ylioppilaskunnan tarkoituksena on vaalia yhteisiä henkisiä ja taloudellisia harrastuksia ylioppilaiden keskuudessa, edistää sivistystä, siveellisyyttä ja hyvää järjestystä sekä hankkia jäsenilleen tilaisuuksia jalostavaan toverielämään ja keskinäiseen tukemiseen⁷⁰.

Ylioppilaskunnalla on myös oikeus kantaa jäsenmaksua.⁷¹ Jäsenmaksun suuruuden päätti vuosittain ylioppilaskunnan yleiskokous, ja myöhemmin edustajisto.

Oulun ylioppilaslehden ensimmäisen numeron etusivulla Oulun yliopiston rehtori Pentti Kaitera kuvaa ylioppilaskunnan merkitystä opiskelijoille näin

---

⁶⁸ Esim. OKO TK 1973; OKO TK 1977. OKOA.

⁶⁹ OKO TK 1977; OKO TK 1978. OKOA.

⁷⁰ Asetus Oulun yliopiston ylioppilaskunnasta 25.3.1960. Oulun yliopiston ylioppilaskunnan arkisto (OYYA).

⁷¹ Asetus Oulun yliopiston ylioppilaskunnasta 25.3.1960. OYYA.

Ylioppilaselämän tulisi koota kaikki Oulun yliopistossa opiskelevat sellaisten yhteisten tehtävien ympärille, jotka voivat viitoittaa opiskelijoille koko elämän kestäviä päämääriä ja luoda oikeaa suhtautumistapaa myös toisten pyrkimyksiin.⁷²

Kaitera myös muistutti, ettei korkeakouluopinnot saa eriarvoistaa ihmisiä tai tehdä luokkaeroja kansan keskuuteen. Ylioppilaat edustivat kaikkia ”kansankerroksia” ja ylioppilaille toivottavaa on ymmärrys toista kohtaan.⁷³

Ylioppilaskunnan merkitys oululaisille opiskelijoille oli huomattava. Perustamiskokouksessa lokakuun 15. päivänä 1959 paikalla Pakkahuoneenkadun teatteritalossa oli lähes puolet silloisesta opiskelijakunnasta, läsnäolijoita oli 200. Jo yliopiston perussääntö keväältä 1959 oli edellyttänyt opiskelijoiden järjestäytyvän ylioppilaskunnaksi. Opiskelijoiden keskuudessa vallitsi vahva yhteisöllisyyden henki. Jo etukäteen oli valmisteltu ylioppilaskunnan hallintorakennetta, joka muodostui opintosuuntien, eli ”kiltujen” kautta. Ylioppilaskunnan ylimpänä päättävänä elimenä tuli toimimaan yleiskokous, joka valitsi myös hallituksen ja luottamushenkilöt. Yleiskokouksiin olivat oikeutettuja osallistumaan kaikki ylioppilaskunnan jäsenet.⁷⁴

Yliopiston rakentuminen kuului 1960-luvun alkuvuosina kiinteästi opiskelijoiden arkeen. Tämä näkyi konkreettisesti asuntojen rakentamisena, kampusalueen muodostamisena ja ylioppilastoiminnan luomisena kiltujen myötä. Pioneerivuosina myös ylioppilaskunta koettiin osaksi arkista opiskelijaelämää. Opiskelijat olivat aktiivisesti mukana opiskelija-asuntojen varainkeruuprojekteissa ja järjestivät alkuvuosina useita näkyviä tempauksia varainkeruun tueksi. Yhteinen asia ja ponnistukset yhteisten asioiden puolesta synnyttivät vahvan yhteenkuuluvuuden tunteen, joka loi toverihengen ylioppilaskuntaan.⁷⁵

Olavi Jakkula kuvailee opiskelujen olleen 1960-luvun lopulla aikamoista ”hurlumheitä”. Opetusta annettiin yli 40 paikassa. Tämän vuoksi opiskelu oli hyvin pirstaloitunutta ja hajanaista. Toisaalta opintoja haastava tilanne muodostui myös yhdistäväksi tekijäksi.

---

⁷² OYL 28.1.1961.

⁷³ SAMA.

⁷⁴ Enbuske 2010, 26-27.

⁷⁵ Enbuske 2010, 47.

Kaikkienensa Jakkula kuvailee opiskelun olleen mielenkiintoista ja uudenlaista, varmasti erilaista kuin jo vakiintuneissa yliopistoissa ja ylioppilaskunnissa.⁷⁶

Ensimmäisiä tärkeimpiä seikkoja oli omien toimitilojen hankkiminen ylioppilaskunnalle. Sopiva huoneisto löytyikin Kauppurienkadulta. Huoneistoa kaavailtiin ylioppilaskunnan hallinnon toimitiloiksi, mutta myös yhteiseksi kokoontumistilaksi, kerhojen toimintaa varten sekä huvittelulle sopivaksi. Innostus yhteisen päämäärän hyväksi oli vahva, ja toimitiloja kunnostettiin talkoohengen vallassa. Kauppurientalon kerhohuoneistosta tuli opiskelijaelämän keskipiste vuoteen 1964 saakka, jolloin ylioppilaskunnan toiminta siirtyi keskustan tuntumaan avattuun ylioppilastalo Rauhalaan.⁷⁷

Tuore ylioppilaskunta veti opiskelijat toimintaansa monenlaisen aktiviteetin muodossa. Yhteisessä kerhohuoneistossa järjestettiin riemukkaita opiskelijatansseja ja monenlaisia yhteisiä kokoontumisia. Kauppurienkadulle saatettiin kokoontua radion äärelle tai pelaamaan shakkia. Myös opiskelijakillat saivat käyttää huoneistoa maksutta.⁷⁸ Ylioppilaskunnan oman kerhohuoneen ympärille muodostui vahva yhteishenki.

Ylioppilaskunnan toiminta oli alkuvaiheista lähtien monimuotoista. Keskeistä sarkaa oli monenlaisten tilaisuuksien järjestäminen. Yhteisöllisyys muodostui myös monien ylioppilaskunnan järjestämien vuosittaisten tapahtumien kautta. Etenkin vapun ja laskiaisen vietosta muodostui opiskelijoiden yhteinen rieha, joka ruokki yhteisöllisyyttä. Myös ylioppilaskunnan vuosijuhlan vietto kokosi opiskelijoita yhteen.⁷⁹

Ensimmäisenä lukuvuotena Oulun yliopistossa opiskeli 422 opiskelijaa. Heidän kaikkien oli liityttävä ylioppilaskunnan jäseniksi voidakseen suorittaa opintoja yliopistossa. Lukuvuonna 1965—1966 opiskelijoita oli kaikkiaan jo 1872. Lukuvuonna 1969—1970 opiskelijamäärä oli kasvanut jo yli 4000:n. Vuonna 1981 opiskelijamäärä oli jo kasvanut jo yli seitsemään tuhanteen.⁸⁰ Huima opiskelijamäärän kasvu tarkoitti myös ylioppilaskunnan räjähtävää kasvua. Opiskelijamäärän lisääntyminen toi haasteita myös yliopistolle.

---

⁷⁶ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

⁷⁷ Enbuske 2010, 30-31.

⁷⁸ SAMA.

⁷⁹ Lackman 1998, 301; Enbuske 2010, 43; Enbuske 2010, 32-33.

⁸⁰ Salo 1998, 87, 128.

Ylioppilaskunnan alkuvuosina ratkaistavana oli monia opiskelijoita koskettavia opinto-sosiaalisia kysymyksiä, joihin ylioppilaskunta ottikin aktiivisen otteen. Yksi isoimmista ongelmista oli opiskelijoiden huutava asuntopula. Ylioppilaskunnasta muodostuikin merkittävä asuntojen rakennuttaja. Kaupunki lahjoitti ylioppilaskunnalle tontin Pikku-kankaalta opiskelija-asuntoja varten, ja Vällkyläksi nimetyn opiskelijakylän ensimmäinen talo valmistui kesällä 1966. Vällkylä kasvoi kovaa vauhtia, vuonna 1970 rakenteilla oli jo seitsemäs opiskelijatalo. Ylioppilaskunta oli mukana rakentamassa myös Alppilaan nousevaa Pohjan Kalevaa.⁸¹

Ylioppilaskunnan liiketoimintaan kuului myös ravintolatoiminta, Vällkylässä toimi vuodesta 1968 lähtien ravintola Monttu. Myös Rauhalassa toimi ylioppilaskunnan pyörittämä ravintola.⁸² Kaikesta rakennustoiminnasta vastasi ylioppilaskunnan edustajisto ja hallitus. Uusien asuntojen rakentaminen tuntui olevan ylioppilaskunnan kärkihanke vuodesta toiseen.⁸³ Asuntorakentamisen myötä ylioppilaskunnan liiketoimet paisuivat jo alkuvuosina mittaviksi. Tämän myötä myös taloustilanne oli vuodesta toiseen varsin kiperä.⁸⁴ Paisunut liiketoiminta ja sen tuomat haasteet vei ylioppilaskunnan toimijoiden huomion muusta toiminnasta. Opiskelijat kokivat että ylioppilaskunta oli keskittynyt liikaksi liiketoimintaan, eikä hoitanut sille kuuluvia tehtäviä, eli yhteisen toiminnan järjestämistä.⁸⁵ Ylioppilaskunnan profiili muuttui yhteishengen luojasta yhteisten rakenteiden kannattelijaksi. Samalla mukaan tuli edunvalvonnan rooli. Edunvalvonnalliset ja liiketoiminnalliset hankkeet siirsivät ylioppilaskuntatoimijoiden huomion pois ylioppilaskunnan perustoiminnasta, eli opiskelijoiden arjen asioista.

Ylioppilaskunnan toiminnan vakiintuessa nähtiin tarpeelliseksi perustaa myös oma ylioppilaslehti. *Oulun ylioppilaslehden* ensimmäinen numero ilmestyi 28.1.1962. Ensimmäisessä numerossaan lehti määritteli tarkoitukseensa:

Oulun ylioppilaslehden julkaisijana toimii Oulun yliopiston ylioppilaskunta. Lehden tarkoituksena on auttaa osaltaan julkaisijaa saavuttamaan tarkoituksensa. Siihen lehti pyrkii kahta tietä: ylioppilaskunnan muun toiminnan tukemisella ja sen

---

⁸¹ Lackman 1998, 272-278.

⁸² Lackman 1998, 278; Enbuske 2010, 36.

⁸³ Enbuske 2010, 37.

⁸⁴ SAMA.

⁸⁵ OYL 15.4.1966.

*täydentämisellä. Edellisellä tarkoitetaan lähinnä tiedotustoimintaa, jälkimmäiseksi on käsitettävä muu lehdessä oleva aineisto.*⁸⁶

Vuodesta 1962 lehti alkoi ilmestyä lukuvuoden aikana kerran viikossa. Lehti toimi tärkeänä tiedotuskanavana opiskelijoille sekä keskusteluforumina. Lehti jaettiin jokaisen opiskelijan kotiosoitteeseen.

Hyvin nopeasti ylioppilaslehti nousi poliittisen keskustelun foorumiksi. Opiskelijoiden innostus politiikkaan näkyi hyvin vahvasti erityisesti mielipidekirjoituksissa. Keskustelua käytiin vilkkaasti poliittisista aiheista, ja tyylinä oli vastapuolen kärkäs haastaminen. Ylioppilaskuntapolitiikan lisäksi myös yleispolitiikasta keskusteltiin runsaasti. Hyvin usein valtakunnan politiikkaa yleistettiin myös opiskelijapolitiikan tasolle ja ajateltiin, että molemmilla tasoilla poliittisten puolueiden tavoitteet ovat samat.⁸⁷

Lehden sävy oli 1960-luvun lopulta lähtien vasemmistolainen. Päätoimittajan valinta oli lähes aina poliittisin perustein sovittu päätös, ainakin vielä 1970-luvun ajan. Enimmän osan tästä ajasta lehti oli vasemmistolaisten käsissä. Päätoimittajan paikka oli poliittisten järjestöjen silmissä merkittävä, se toi näkyvyyttä ja sen kautta oli mahdollisuus herättää keskustelua toivotuista teemoista.⁸⁸

Ylioppilaslehdessä tapahtui selvää virkistymistä poliittisten toimijoiden ottaessa isompaa roolia ylioppilaskunnan kentässä. 1960-luvun lopulta lähtien KOL myös kannusti toimijoitaan aktiivisiksi keskustelijoiksi eri lehtien mielipidesivuilla.⁸⁹ Alkuvuosina innokkaina kirjoittajina näyttäytyivät vain keskustalaiset, mutta poliittisen toiminnan viritessä keskustalaisten lisäksi myös muut poliittiset toimijat aktivoituivat kirjoittajiksi. Lehden kautta toimijat osallistuivat aktiivisesti ylioppilaskunnassa käytyyn keskusteluun. Ajoittain debattia käytiin todella vilkkaastikin, ja lehdissä julkaistiin mielipidekirjoituksia ja vastineita tiuhaan. Yleisesti ottaen lehtikirjoittelijoina keskustalaiset olivat sävyltään melko maltillisia, kirjoitukset eivät olleet laisinkaan niin kärkkäitä kuin oikeiston tai vasemmiston edustajien. Poliittista nokittelua käytiin eniten oikeiston ja vasemmiston vä-

---

⁸⁶ OYL 28.1.1961.

⁸⁷ Nieminen 2010, 114-115.

⁸⁸ SAMA.

⁸⁹ Sohlman 1997, 15.

lillä. Keskustalaiset kritisoivat usein ylioppilaslehden linjaa ja toimintatapaa, sillä päätoimittajina toimi useampana vuonna vasemmistolainen, mikä kiritti erimielisyyksiä lehden linjasta.

Kirjoituksissaan keskustalaiset ottivat kantaa esimerkiksi ylioppilaskunnan linjoihin. Usein mielipidekirjoittelu tapahtui hyvin paljon sanomalehti Liiton kautta. Ylioppilaslehti puolestaan puuttui hanakasti Liiton sisältöön ja arvosteli sitä kärkkäästi omilla sivuillaan. Hyvin usein ylioppilaslehden toimituksen kirjoituksissa arvosteltiin hyvinkin voimakkaasti keskustapuoluetta.⁹⁰ Ylioppilaslehdellä oli selkeästi asenteellinen suhtautuminen keskustalaisiin, johtuen varmasti puoluepoliittisista eroista, tämä kohdistui usein OKO:n näkyviin henkilöihin, kuten Manu Paajaseen. Hän sai osakseen vuosien aikana runsaasti irvailua lehden taholta.

Manu Paajanen oli OKO:n alkuvuosien toiminnan virittäjä ja näkyvä hahmo ylioppilaslehdessäkin. Hän herätteli ylioppilaslehdessä poliittista keskustelua jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Vuonna 1963 Ylioppilaslehdessä julkaistiin Paajasen kirjoitus, jossa kirjoittaja koitti herätellä opiskelijoita nukkuvien puolueesta.⁹¹ Paajanen profiloitui myöhemmin melko ärhäkkääksi kirjoittajaksi, ja hän saikin heräteltyä paljon keskustelua kirjoituksiltaan. Jatkuva hyökkäysinto keskustaa kohtaan johtui varmasti lehden päätoimittajien henkilökohtaisista mielipiteistä.

Vuonna 1967 keskustalaiset olivat lähellä saada lehteen ”oman miehen” päätoimittajaksi, mutta ”junttapoliitikalla” Manu Paajanen sivuutettiin valinnassa. Tämä oli tietysti iso pettymys keskustalaisille.⁹² Samoin kävi vuonna 1969 kun päätoimittajaksi valittiin tiukan äänestyksen jälkeen ”kommunistiksi” parjattu Juhana Lepoluoto. Keskustalaisten kannattama Pentti Jussila tippui täpärästi pois toiselta kierrokselta arvannon seurauksena. OKO:n edustajat olivat päätökseen todella tyytymättömiä, heitä arveluttivat Lepoluodon poliittiset mielipiteet. Keskustaa närästi myös se, että oikeiston edustajat kan-

---

⁹⁰ Esim. OYL 31.1.1964; OYL 6.2.1964.

⁹¹ OYL 22.11.1963.

⁹² OYL 6.10.1967; OYL 13.10.1967.

nattivat ”kommunistia”, sen sijaan että olisivat antaneet kannatuksensa keskustan ehdokkaalle.⁹³ Lepoluodon kaudella ylioppilaslehteä luonnehdittiin kommunistiseksi julkaisuksi. Lehden linja herätti keskustelua ja tyytymättömyyttä heti alusta saakka. Eniten kritiikkiä esittivät oikeistolaiset edustajat. Lepoluodon kausi päätoimittajana jäikin lopulta varsin lyhyeksi, vain muutaman kuukauden mittaiseksi, kun hänet erotettiin jo maaliskuussa 1970. Kahnauksesta jäi selkeä särö keskustan ja kokoomuksen keskinäisiin väleihin. Vuosien 1972 ja 1973 aikana ylioppilaslehden päätoimittajana toimi keskustalainen Jouko Hannula.⁹⁴ Muutoin vasemmiston edustus oli vahva 1970-luvulla.

Lehdessä pitkään jatkunut vasemmistohenkinen linja nähtiin OKO:n piirissä ongelmallisenä ja siihen haluttiin muutos. Vuoden 1981 toimintasuunnitelmassa olikin kirjaus ”*Oulun ylioppilaslehden* linjaa pyritään muuttamaan, jotta lehti toimisi opiskelijoiden aktiivijana, eikä passivoijana”⁹⁵. Keskustalaisten selkeä intressi oli saada ylioppilaslehden keskustalainen päätoimittaja, näin lehden linjaan voitaisiin parhaiten vaikuttaa. Tässä onnistuttiinkin vielä Hannulankin jälkeen, vuonna 1981, kun Arto Ylikotila valittiin lehden päätoimittajaksi. Vuoden 1981 toimintakertomuksessa voitiin raportoida ”*Tänä aikana lehden taso nousi ja sensuuri lakkautettiin*”⁹⁶.

Ylioppilaskunnan perustamisen herättämästä alkuinnostuksesta huolimatta opiskelijoita soimattiin jo heti alkuvuosina varsin passiivisiksi. Alkuvuonna 1964 ylioppilaslehti moitti opiskelijoita kovin sanoin innottomuudesta osallistua yhteisten asioiden hoitoon ja yleisestä epäaktiivisuudesta. Ylioppilaslehti myös muistutti ylioppilaskuntaa saavutetuista eduista, joista täytyi pitää kiinni, jotta ne voitiin turvata.⁹⁷

Syytökset passiivisuudesta ja tyytymättömyys yleisen toiminnan vähyyteen vain lisääntyivät vuosien kuluessa. Vuonna 1966 Reino Mähönen antoi kirjoituksessaan ylioppilaslehdessä hyvin suoraa palautetta ylioppilaskunnan toiminnasta. Mähönen oli hyvin pettynyt oululaiseen opiskelijaelämään ja valitti Oulun ylioppilaselämän olevan tavattoman vaisua. Myös ylioppilaslehti sai osansa arvostelusta, Mähösen mielestä ylioppilaslehti oli

---

⁹³ OYL 22.12.1969; OYL 16.1.1970; OYL 23.1.1970; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

⁹⁴ Nieminen 2010, 115-116.

⁹⁵ OKO TS 1981. OKOA.

⁹⁶ SAMA.

⁹⁷ OYL 6.2.1964. OKOA.

mitäänsanomaton eikä todellista keskustelua lehden välityksellä syntynyt.⁹⁸ Tämänkaltaiset, hyvin suorasti ylioppilaskunnan toimintaa ja passiivisuutta arvostelevat kirjoitukset yleistyivät ylioppilaslehdessä 1960-luvun loppua kohti mentäessä.⁹⁹

Vuodesta 1965 alkaen ylioppilaskunnassa järjestettiin edustajistovaalit.¹⁰⁰ Jo heti alkuvaiheessa edustajiston toiminnan ongelmaksi nousi valittujen jäsenten suuri vaihtuvuus. Edustajiston toimintaa vaivasi koko 1960-luvun passiivisuus, usein kokouksiin saatiin vain vaivoin tarpeeksi jäseniä kokousten laillisuuden takaamiseksi.¹⁰¹

Vuonna 1966 tuntematon pakinoitsija koosti ainejärjestö Syntaksisen tekemän, ilmeisen laajan, kyselyn pohjalta pakinatyylistä analyysiä oululaisesta ylioppilaasta. Kirjoittaja tiivistä hyvin ylioppilaskunnan perusongelman: opiskelijat eivät yksinkertaisesti tiedäneet, mikä ylioppilaskunta on. Kirjoittaja kertoo, että kyselyn perusteella opiskelijat suhtautuivat ylioppilaskuntaan vieroksuen ja hyljeksivästi. Ylioppilaskunta nähdään vain epämiellyttävänä menoeränä jäsenmaksun muodossa. Toiminnan piristämiseksi haluttiin enemmän tilaisuuksia ja tapahtumia, jotka olisi suunnattu koko ylioppilaskunnalle. Etenkin kulttuuritoimintaan kaivattiin piristystä. Keskustelua kaivattiin myös lisää, etenkin edustajistoon. Samalla ylioppilaskunnan jäsenistöä arvosteltiin passiivisuudesta.¹⁰²

Vielä 1960-luvulla Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa vallitsi varsin epäpoliittinen ilmapiiiri. Puoluepolitiikalle ei nähty tarvetta ja sitoutumatonta linjaa suorastaan vaalittiin.¹⁰³ Vuosikymmenen loppua kohti tullessa kritiikki kiltojen toimintaa ja ylipäättään sitoutumattomia toimijoita kohtaan kuitenkin kasvoi. Toiminta ja toimijat nähtiin liian passiivisina. Ylioppilaskunnan piirissä nähtiin selkeä tarve puoluepoliittisille toimijoille, jotka rikkoisivat kiltojen toimivallan ylioppilaskunnassa. Opiskelijoiden piirissä koettiin, että poliittiset toimijat voisivat tuoda edelleen haparoivan ylioppilaskunnan toimintaan vakautta ja asiantuntemusta. Myös yhteiskunnallista valmiutta ja keskustelua haluttiin li-

---

⁹⁸ OYL 11.2.1966.

⁹⁹ Esim. OYL 16.3.1968.

¹⁰⁰ Enbuske 2010, 37.

¹⁰¹ SAMA..

¹⁰² OYL 4.2.1966; OYL 11.2.1966; OYL 18.2.1966.

¹⁰³ Pekola 2009, 16-18; OYL 6.4.1968; OYL 27.10.1967.

sätä opiskelijayhteisössä. Etenkin ylioppilaslehden sivuille toivottiin lisää yhteiskunnallista keskustelua, ajateltiin että poliittiset toimijat voisivat tuoda tähän oman lisänsä¹⁰⁴ Opiskelijat heräsivät vaatimaan oikeutta suoraan määräysvaltaan opiskelijoita koskeissa asioissa.¹⁰⁵ Opiskelijat halusivat mukaan yliopiston hallintoon, ottivat aktiivisesti osaa keskusteluun tutkintorakenteen uudistamisesta sekä opintososiaalisista asioista.

Opiskelijaliike heräsi aivan uudelleenlaiseen kukoistukseen 1960-luvun lopulla. Suurimpana herättävänä tekijänä oli yliopiston hallinnonuudistus. Opiskelijat vaativat suoraa demokratiaa ja päätösvaltaa asioihin. Vanhan ylioppilastalon valtaus Helsingissä marraskuussa 1968 oli näkyvin tapahtuma heräävästä ylioppilasradikalismista. Mielenilmauksen taustalla oli vaatimus demokratiasta, joka kohdistui juuri yliopistojen hallinnonuudistukseen. Tämä oli selvä heijastuma samana vuonna tapahtuneesta eurooppalaisesta opiskelijaliikehdinnästä.¹⁰⁶ Opiskelijanuoriso heräsi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Ajan henki alkoi näkyä myös Oulussa vuosikymmenen lopulla.

1970-luvun alussa suhtautuminen puoluepoliittisiin opiskelijajärjestöihin muuttui selvästi. Sitoutumattomien toimijoiden passiivisuus ylioppilaskuntatoimijoina tasoitti kenttää poliittisille aktiiveille. Myös osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen alettiin arvostaa aivan uudella tavalla, nähtiin että juuri poliittiset opiskelijajärjestöt osaltaan aktivoisivat nuoria tähän.¹⁰⁷ Puoluepoliittisuudesta tuli itseisarvo, ja sitä korostettiin hyvin voimakkaasti. Käytännössä poliittisesti sitoutumattomilla toimijoilla ei ollut sijaa toimia tai vaikutuskanavaa. Mikäli opiskelija halusi osallistua ylioppilaskunnan toimintaan, hänellä tuli olla jonkin puolueen tuki taustalla.

1.3. Ylioppilaskunta keskeinen fokus OKO:n toiminnassa

OKO:n toiminnan tarkoitus oli osaltaan kannustaa opiskelijoita aktiiviseen vaikuttamiseen ja osallistumista päätöksentekoon. Tätä tarkoitusta OKO toteutti osallistumalla ylioppilaskunnan toimintaan ja päätöksentekoon erittäin aktiivisesti. Etenkin 1960-luvun

---

¹⁰⁴ Pekola 2009, 21-22.

¹⁰⁵ Pekola 2009, 33-34.

¹⁰⁶ Nieminen 2010, 39-40.

¹⁰⁷ Pekola 2009, 49.

lopulla ja 1970-luvun alkupuolella koko järjestön toiminnan tärkein fokus oli ylioppilaskunnan edustajistovaalit ja niissä menestyminen. Riittävän suuri edustus edustajistossa sekä ylioppilaskunnan työntekijöiden keskuudessa nähtiin parhaaksi kanavaksi vaikuttaa ylioppilaskunnan toimintaan.¹⁰⁸

Syksyllä 1968 ylioppilaslehdessä julkaistiin OKO:n kannanotto, jossa peräänkuulutettiin ylioppilaskunnan tehtävien tarkastelua. OKO:n mielestä ylioppilaskunnan tehtävä oli olla vapaa, kriittinen ja yhteiskuntaan luovasti vaikuttava yhteisö. Ylioppilaskunnan tuli niveltä poliittiseen yhteiskuntaan ainakin osittain, ja sen oli pyrittävä parantamaan opiskelijoiden aatteellista, taloudellista ja sosiaalista asemaa.¹⁰⁹ Keskustalaisten tavoite oli selvästi avata yliopistoyhteisöä yhteiskunnalliselle keskustelulle ja poliittiselle toiminnalle. OKO toivoi ylioppilaskunnan ottavan kärkkäämmin osaa yhteiskunnassa käytävään keskusteluun.

Osallistumalla aktiivisesti ylioppilaskunnan toimintaan OKO pyrki aktivoimaan opiskelijoita yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja erityisesti ylioppilaskunnassa vaikuttamiseen. Tällä tavoin OKO halusi järjestönä vaikuttaa opiskelijoiden asioihin, ylioppilaskunnan toimintaan sekä osallistua opiskelijoita koskevien päätösten tekoon.¹¹⁰ OKO:n aktiivitoimijat muodostuivatkin hyvin pitkälti niistä henkilöistä, joilla oli palava halu vaikuttaa ja osallistua ylioppilaskunnan toimintaan ja toimia opiskelijoiden edunvalvojina. Omalla ajallaan, 1960- ja 1970-lukujen taitteessa Jakkula kertoo aktiiveja olleen mukana noin ”puoli tusinaa”, tapahtumiin osallistui enemmän väkeä.¹¹¹

Osallistuminen yhteisten asioiden hoitoon, vaikuttaminen ylioppilaskunnassa sekä ylioppilaskunnan kehittäminen olivat etenkin koko 1970-luvun ajan OKO:n tärkein sarka. Ylioppilaskuntaa koskettaneet isot kysymykset nousivat selkeästi tärkeiksi keskustelun aiheiksi myös OKO:n piirissä, olihan keskustalaisilla usein hallitusvastuu ja tätä kautta suora vaikutuskanava asioihin. OKO:n johtokunnan kokouksissa ja maanantaipalaverissa käsiteltiin säännöllisesti ylioppilaskunnan asioita. Usein keskustalaisilla oli hyvin

---

¹⁰⁸ Esim. OKO TK 1970; OKO TK 1977. OKOA.

¹⁰⁹ OYL 9.11.1968.

¹¹⁰ Esim. OKO TK 1969; OKO TK 1978; OKO TK 1977. OKOA.

¹¹¹ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

selkeä kanta asioihin, eivätkä he epäilleet esittää sitä. Isoimmiksi kysymyksiksi ylioppilaskunnan kannalta tuolla ajalla nousivat etenkin ylioppilaskunnan organisaation ja toiminnan kehittäminen, taloudelliset haasteet, isot toiminnat ja hankinnat sekä tietysti hallitusneuvottelut. Alustajina keskusteluissa toimivat ylioppilaskunnan hallituksen jäsenet sekä työntekijät.

Ylioppilaskunnan toimintaan ja linjoihin pystyi vaikuttamaan parhaiten sisältäpäin, erityisesti toimimalla ylioppilaskunnan edustajistossa ja hallituksessa. Niinpä mahdollisimman vahvan aseman saavuttamiseksi oltiin valmiita tekemään lujasti töitä. Perustamisvuosien jälkeen hyvin nopeasti OKO:n toiminnan tärkein fokus keskittyikin ylioppilaskunnan asioihin ja edunvalvontaan. Ylioppilaskunnan rooli ja merkitys OKO:n toiminnassa nousi selvästi erittäin keskeiseksi. Kiinnostus ympäröivää yhteisöä ja itseä lähellä olevia asioita kohtaan heijasteli suoraan laajempaa yhteiskunnallista ilmiötä. Samaan aikaan nuoriso radikalisoitui myös muualla.

Opiskelijaliikkeen herättävä tekijä oli yliopistojen hallinnonuudistus, johon kulminoitui opiskelijoiden demokratian kaipuu. Koko opiskelijaliikkeen virittänyt hallinnonuudistus oli myös OKO:n jäsenille erittäin tärkeä vaikuttamisen paikka. OKO otti vahvasti otetta myös tutkintorakenteen uudistamisesta käytävään keskusteluun. Näiden merkittävien, valtakunnallisesti koko yliopistokenttää koskettavien uudistusten kanssa samaan aikaan Oulussa isoksi asiaksi nousi kysymys yliopiston sijoituspaikasta.

Myös Turussa alkuvuosien jälkeen ja toiminnan käynnistyttyä kunnolla, ylioppilaskunnan merkitys kasvoi ja sen toiminnassa haluttiin olla aktiivisesti mukana. Kyse oli puhtaasti vallasta ja vaikuttamisesta, koettiin suorastaan velvollisuudeksi osallistua ylioppilaskunnan toimintaan, jossa päätettiin yhteisistä asioista. Niinpä myös TUKO:n kokouksissa ison osan ajasta lohkaisivat ylioppilaskuntaan liittyvät asiat. Tosin koskaan Turussa keskustalaiset eivät saavuttaneet läheskään yhtä merkittävää asemaa ylioppilaskunnassa kuin Oulussa.¹¹²

Vuonna 1964 tehdyn sääntömuutoksen myötä ylioppilaskunnan organisaation hallintoon tehtiin merkittäviä muutoksia. Jatkossa ylioppilaskunta valitsi joko yksimielisesti tai

---

¹¹² Holmberg 2008, 5-16.

suhteellisilla vaaleilla 36-jäsenisen edustajiston kalenterivuodeksi. Edustajisto tuli valitsemaan joukostaan puheenjohtajan, joka toimi myös ylioppilaskunnan puheenjohtajana. Käytännössä tämä tarkoitti, että vuodesta 1965 lähtien ylioppilaskunnassa järjestettiin edustajistovaalit jokaisena kalenterivuotena, vuoden lopulla.¹¹³

Ensimmäiset edustajistovaalit pidettiin 2. huhtikuuta 1965. Äänestyspaikkana toimi Rauhala. Ensimmäisten vaalien äänestysprosentiksi muodostui peräti 70%. Edustajistotoiminta ja vaalit herättivät siis selvästi innostusta.¹¹⁴ Alkuinnostuksen jälkeen kiinnostus edustajistovaaleja kohtaan alkoi kuitenkin hiipua, vuonna 1969 äänestysprosentti oli enää 57, vaikka vielä 1966 äänestysprosentti oli ollut 64,7.¹¹⁵

Syksyllä 1965 järjestetyt ylioppilaskunnan toiset edustajistovaalit toivat keskustaopiskelijoille menestystä, kun Manu Paajanen keskustaopiskelijoiden edustajana valittiin edustajistoon ensimmäisenä ja ainoana poliittisena edustajana.¹¹⁶ Keskustalla oli oma Radikaalilista, jolla oli kahdeksan ehdokasta. Vaaliteemoiksi keskustalaiset olivat valinneet monia ylioppilaskuntaa kehittäviä teemoja, kuten ylioppilaskunnan toiminnan ”käynnistämisen”, panostamisen ylioppilaskunnan näkyvyyteen ulospäin ja harrastusmahdollisuuksien luomisen erilaisille intressipiireille. Keskustalaiset myös peräänkuuluttivat uudistuvaa koulutus- ja kulttuuripolitiikkaa ja ylioppilaiden yhteiskunnallisen vastuuntunnon edistämistä. Vaaliliitto myös halusi ylioppilaskunnan ottavan kantaa yhteiskunnallisiin asioihin sekä kehittävän kalottiyhteistyötä. Teemoissa mainittiin tärkeäksi myös ”kehitysalueen henkinen ja taloudellinen nousu”.¹¹⁷ Teemoissa suunnattiin siis hyvin vahvasti kohti yhteiskuntaa ja yleispolitiikkaa.

Kaksi ensimmäistä edustajistokautta keskustalaiset olivat edustajiston ainoa poliittinen ryhmä yhdellä edustajallaan. Vuoden 1968 vaaleissa tapahtui selvä nousu, kun paikkamäärä lisääntyi viiteen. Tämä oli merkittävä statuksen kohotus keskustalaiselle opiskelijaliikkeelle valtakunnallisestikin. Menestys oli merkityksellinen myös siksi, että Oulun yli-

---

¹¹³ Enbuske 2010, 37.

¹¹⁴ SAMA.

¹¹⁵ Enbuske 2010, 38.

¹¹⁶ OKO TK 1966. OKOA; Enbuske 2010, 38.

¹¹⁷ OYL 5.11.1965.

opiston ylioppilaskunta oli selkeästi epäpoliittisempi kuin muut ylioppilaskunnat. Seuraavana vuonna ehdokkaita asetettiin suurin mahdollinen määrä (36) ja vaalitulokset olivat menestyksekkäät. Keskustan paikkamäärä nousi yhdeksään. Vuoden 1967 vaaleissa Kokoomus nousi edustajistoon toisena poliittisena ryhmänä, kolmella edustajallaan. Vuoden 1969 vaaleissa kokoomus sai jo kymmenen paikkaa, ja nousi näin suurimmaksi ryhmittymäksi. Seuraavat kymmenen vuotta kokoomus onnistui pitämään edustajiston suurimman ryhmittymän statusta, keskustan ollessa toki vahvasti kannassa kiinni.¹¹⁸

Puoluepoliittisten ryhmien paikkamäärät OYY:n edustajistovaaleissa 1965—1979.

*KD. = kansandemokraatit

Vaalit	Äänestys %	Kesk.	Kok.	Sd.	Lib.	Kd.	Yhteensä
I / 1965	70 %	-	-	-	-	-	0\36
II / 1965	68 %	1	-	-	-	-	1\36
1966	64,70 %	1	-	-	-	-	1\36
1967	63,30 %	1	3	-	-	-	4\36
1968	53,60 %	5	4	-	-	-	1\9\36
1969	56,60 %	9	10	6	1	Boikotoi vaaleja	27\36
1970	63,60 %	8	14 (ait.oik.4)	8	1	-	5\36\36
1971	66,80 %	8	15 (sit.oik.3)	7	1	-	5\36\36
1972	60,90 %	8	13 (sit.oik.1)	7	1	-	7\36\36
1973	62,20 %	9	13	7	-	9 (OSO 5 OUMO 2)	36\36
1974	59,40 %	10	13	6	-	7 (OSO 5 OUMO 2)	36\36
1975	56,84 %	10	12	4	1	9 (yht.liitto)	36\36
1976	52,55 %	9	13	4	1	9 (OSO 5 OUMO 4)	36\36
1977	43,67 %	10	11	4	2	9 (OSO 4 OUMO 5)	36\36
1978	40,30 %	10	11	3	2	10 (OSO 5 OUMO 5)	36\36
1979	44,51 %	9	12	3	2	7 (OSO 3 OUMO 4)	33\36

119

Vuosi 1969 voidaan nähdä selkeänä murroskohtana, tällöin poliittiset ryhmittymät saivat ensimmäistä kertaa selvän enemmistön OYY:n edustajistoon. Seuraavana vuonna koko edustajiston kokoonpano muodostui poliittisista edustajista. Näin jatkui vuoden 1979 vaaleihin saakka.¹²⁰

¹¹⁸ OKO TK 1969. OKOA; Sohlman 1997, 13.

¹¹⁹ Pekola 2009, 136-137. LIITE 1.

¹²⁰ Pekola 2009, 38.

Myös aikalaistoimijat huomioivat voimakkaan politisoitumisen, ja kiihkeä valtapeli näkyi myös keskustaopiskelijoiden toiminnassa. Vuonna 1969 vaaleihin panostettiin paljon ja asetelmat olivat tarkkaan harkittuja.¹²¹ Vuosi 1969 oli selkeä murrosvuosi koko opiskelijaliikkeessä, politisoituminen otti selkeän harppauksen. Keskustaopiskelijoille vuodet 1968—1969 merkitsivät murtautumista uusin voimin aivan uusiin asemiin ylioppilaskunnissa. Keskusta nousi opiskelijamaailmassa toiseksi suurimmaksi ryhmäksi kokoomuksen jälkeen.¹²²

Huomioitavaa OYY:n vuoden 1969 vaaleissa oli myös keskustalaisen Eino Siuruaisen keräämä äänimäärä. Siuruainen oli vaalien ehdoton ääniharava 111 äänellä. Seuraavaksi eniten ääniä saanut sai 51 ääntä. Siuruaisen saama äänimäärä oli 6,5 prosenttia kaikista annetuista äänistä, tämä lienee kautta-aikojen eniten ylioppilaskunnan historiassa myöhemminkin. Jakkula mainitsee Siuruaisen vakuuttaneen äänestäjät osaamisellaan. Siuruainen oli myös tunnettu hahmo opiskelijoiden keskuudessa. Myös seuraavan vuoden vaaleissa Siuruainen saavutti erittäin hyvän menestyksen.¹²³

Keskustan vahva kannatus OYY:ssä oli selvästi poikkeus Suomessa. Vahvaa oikeisto-keskusta -kannatusta selitti yliopiston tieteenalaprofiili. Oulun yliopisto oli vahvasti teknisluonnontieteellinen yliopisto. Teknillisiin ja kaupallisiin aloihin painottuneissa yliopistoissa poliittisen oikeiston kannatus oli selkeästi suurempaa kuin esimerkiksi humanistisiin ja yhteiskuntatieteisiin painottuvissa. Keskustan verrattain suuri kannatus selittyy erityisesti sillä, että keskustan kannatus Pohjois-Suomen alueella oli suurta. Erityisesti Oulun läänissä puolueen kannatus oli 1960- ja 1970-vaaleissa selvästi suurempaa kuin muualla Suomessa. Oulun yliopistoon hakeutui pääasiallisesti nuoria Pohjois-Suomen alueelta.¹²⁴

Toisaalta keskustan kannatus taas piti vasemmiston kannatuksen maltillisena Oulussa. Vasemmiston suosio 1960-luvun lopulta lähtien oli erittäin korkea muualla Suomessa opiskelijoiden keskuudessa. Tuolloin OYY:n pääsihteerinä toiminut Juhani Seppänen

---

¹²¹ OKO TS 1969. OKOA.

¹²² Sundbäck 1991, 139.140.

¹²³ OYL 23.11.1968; OYL 14.11.1969; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹²⁴ Pekola 2009, 75; Salo 2003, 64, 189.

analysoi keskustan hyvää tulosta vuoden 1968 vaaleissa *Oulun ylioppilaslehdessä*. Hänen mielestään yksi selkeästi selittävä tekijä vasemmiston maltilliseen kannatukseen oli juuri keskusta- ja oikeistoryhmien suosio Oulussa.¹²⁵

Vuosikertomuksessa vuodelta 1969 kerrotaan keskustalaisten saaneen osakseen arvostusta, joka takasi vakaan aseman ylioppilaskuntapolitiikassa. Keskustalaisille radikaaliuus ei ollut arvo sinänsä vaan toiminnallisena ohjeena pidettiin ”ihmiskeskeistä sosiaaliradikaalisuutta”.¹²⁶ Tässä korostettiin rauhanomaisuutta ja vaikuttamista suoraan ihmisiin. Rakentavaa ja rauhanomaista linjaa haluttiin korostaa erityisesti, jotta voitiin erottua edukseen muista poliittisista ryhmistä.¹²⁷ Yleisesti keskustalaiset halusivat tehdä selvän linjanvedon kokoomukseen ja vasemmistoon. Keskustalaiset paheksuivat erityisesti vasemmistoryhmien radikaalia ja suoraa toimintaa. Jakkula korostaa, että keskustalaiset pyrkivät hyvin maltillisesti ja asiallisesti tuomaan opiskelijoiden ääntä kuuluviin. Yleensä tällä tavoin tehtiin ero etenkin vasemmistoryhmiin. Tätä kautta varmaankin säätytettiin opiskelijoiden luottamus, joka osaltaan siivitti hyviin äänestystuloksiin. Keskustalaiset nauttivatkin varsin suurta ja vakaata kannatusta läpi 1970-luvun OYY:n edustajistossa.¹²⁸

Jakkulan mukaan OKO oli linjaltaan kallellaan enemmän oikeistoon kuin vasemmistoon, vaikka ylioppilaskunnan hallituksessa ”kansanrintama” toimi vuosikausia keskustan ja vasemmiston vetämänä. Vasemmistolle ei haluttu antaa liian suurta valtaa. Toisaalta suhteet oikeistoonkaan eivät olleet aivan mutkattomat. Syynä saattoivat olla keskinäiset henkilökemiat.¹²⁹

Etenkin 1960-luvun lopulla OKO:n vaaliteemoissa keskityttiin yhteiskunnallisiin asioihin. OKO vaati voimakkaasti yliopistoa ja ylioppilaskuntaa osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Jo tuolloin pohdittiin aktiivisesti, mikä oli ylioppilaskunnan tehtävä. OKO halusi ylioppilaskunnan olevan ”vapaa, kriittinen ja yhteiskuntaan luovasti vaikuttava yhteisö”.¹³⁰ OKO näki tärkeäksi, että ylioppilaskunta niveltyy, ainakin osittain, poliittiseen

---

¹²⁵ OYL 19.9.1968.

¹²⁶ OKO TK 1969; OKO TS 1969. OKOA.

¹²⁷ Syyskokouspöytäkirjan liite vuodelta 1973. OKOA.

¹²⁸ OYL 19.4.1974; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹²⁹ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹³⁰ OYL 9.11.1968; OYL 25.10.1968.

yhteiskuntaan. Näin pyrittiin parantamaan opiskelijan taloudellista ja sosiaalista asemaa.¹³¹

Yhteistyöhön toisten poliittisten ryhmittymien kanssa hakeuduttiin erityisesti sen vuoksi, että näin saatiin kokonaisuudessaan paremmat asetelmat sitoutumattomia ryhmittymiä vastaan.¹³² Poliittisten ryhmittymien yhteinen intressi oli vahvistaa omien yhdistystensä asemaa ylioppilaskunnassa niin että myös poliittisilla yhdistyksillä olisi tunnustettu asema ylioppilaskunnan organisaatiossa. Selkeä intressi oli myös vähentää sitoutumattomien toimijoiden vaikutusvaltaa. Yhteistyöllä pyrittiin ylipäätään myös lisäämään aktiivista poliittista keskustelua ylioppilaskunnassa. Poliittisten toimijoiden näkemys oli, että politisoituminen edisti yleistä aktiivisuutta ylioppilaskunnassa.¹³³ 1960-luvun lopulla toimi Yhteiskunnallinen kerho, jossa olivat mukana ainakin keskusta ja sosiaalidemokraatit. Kerhon kautta haluttiin herätellä keskustelua erilaisista poliittisista aiheista.¹³⁴ Kerhon toiminnan jatkumisesta ei löydy mainintoja. Innostus yhteistyöhön tätä kautta saattoi tyrehtyä, kun puolueiden keskinäiset valtataistelut nousivat pintaan. Jakkulan mukaan määrätietoista yhteistyötä muiden poliittisten opiskelijajärjestöjen kanssa ei ollut.¹³⁵

Kun sitoutumattomista ei ollut enää vaaraa, oli tärkeää vahvistaa omat asemat suhteessa muihin poliittisiin toimijoihin. Kokoomusta ei nähty uhaksi, mutta erityisesti vastapeliä käytiin vasemmistoa vastaan.¹³⁶ Joskin vasemmisto oli kansanrintamayhteistyön myötä myös tärkeä yhteistyökumppani hallitustyössä. Luultavasti isommaksi uhaksi koettiin erityisesti vasemmistoaatteen leviäminen opiskelijoiden keskuudessa. Muualla Suomessa vasemmiston kannatus oli selvästi suositumpaa opiskelijapiireissä.

Ylioppilaskunnan hallituspaikkojen jako perustui enemmistöparlamentarismiin, joka oli sidoksissa tiukkaan ryhmäkuriin. Näin puoluekannasta tuli keskeinen valintaperuste ylioppilaskuntien luottamustoimiin.¹³⁷ Poliittisten toimijoiden saavutettua enemmistön

---

¹³¹ OYL 9.11.1968.

¹³² OKO TS 1969. OKOA.

¹³³ OYL 14.2.1969; OYL 13.12.1963; OKO TK 1968. OKOA.

¹³⁴ OYL 11.3.1966; OYL 13.5.1966.

¹³⁵ Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹³⁶ Pekola 2009, 71.

¹³⁷ Pekola 2009, 53.

edustajistossa oli täysin selvää, että myös luottamuspaikat jaettiin poliittisten ryhmittymien kesken. Ilman puoluekirjaa ei luottamusasemaa ollut tarjolla.

Keskusta ja vasemmisto mielsivät olevansa osa ”yleisdemokraattista rintamaa” tai kansanrintamaa, joka kamppaili työväestön nimissä demokratian puolesta.”¹³⁸ Keskustan ja vasemmiston yhteistyö perustui ajatukseen siitä, että opiskelijat olivat yhtä sorretussa asemassa kuin työväki ja viljelijäväestö. Kansanrintama kamppaili taantumusta, suurpääomaa ja imperialismia vastaan. Taantumuksen leima lyötiin usein konservatiiviseksi koettuun professorikuntaan.¹³⁹ Kansanrintamayhteistyö toimi myös valtakunnan politiikassa, myös KOL oli vahvasti vasemmistoyhteistyön kannalla. KOL:n liittokokous lausui vuonna 1969 hyvin selväsanaisesti, että keskustalaiset tavoitteet voitiin saavuttaa vain yhteistyössä vasemmiston kanssa. Nähtiin, että kansanrintamayhteistyö ”luo parhaat edellytykset edistykselliselle ja kestäväälle ulkopoliitikalle sekä opiskelijajärjestössä että koko maassa.” Yhteistyö vasemmiston kanssa ei kuitenkaan ollut täysin yksiselitteistä. Osa keskustalaisista halusi yhteistyötä mieluummin oikeiston suuntaan.¹⁴⁰

Kansanrintamayhteistyön myötä vuonna 1970 synnytettiin ensimmäisen kerran hallitus vasemmiston ja keskiryhmien voimin Oulun ylioppilaskuntaan. Ainakin 1970-luvun alussa käytössä oli keskustan ja vasemmistoryhmien keskinäinen sopimus hallituspaikkojen jaosta. Sopimukseen sisällytettiin myös jako ylioppilaskunnan työntekijöistä sekä tärkeimpiä asiakysymyksiä. Useimpina vuosina myös liberaaliopiskelijat olivat mukana sopimuksessa. Tosin keskustalaiset pitivät ovia avoinna myös Kokoomukselle, ja neuvotteluja käytiin myös heidän kanssaan. Täysin mahdottomana ei pidetty myöskään kaikkien puolueiden hallitusta.¹⁴¹ Vuonna 1972 keskustan edustajistoryhmä esitti, että ylioppilaskunnan hallitus valittaisiin aina suhteellisella vaalitavalla. Edustajien mielestä näin oltaisiin vältytty keskinäiseltä valtataistelulta, ja kaikki ryhmät olisivat saaneet kan-

---

¹³⁸ Nieminen 2010, 72.

¹³⁹ Nieminen 2010, 76.

¹⁴⁰ OYL 5.12.1969; OYL 22.12.1969.

¹⁴¹ Demokraattisen yhteistyöryhmän yhteistyösopimus 1972; OKO johtokunnan PTK . 25.1.1972; PTK 13.9.1973; PTK 19.2.1973; Raportti maanantaipalaverista 24.11.1975. OKOA.

nettavakseen yhtäläillä vastuuta. Tämä olisi vaatinut kuitenkin sääntöuudistuksen, johon ei ryhdytty. Keskustalaiset esittivät tätä uudelleen ainakin vuonna 1976, mutta vasemmistoryhmät vastustivat asiaa.¹⁴²

Vahva kansanrintamayhteistyö syrjäytti kokoomuksen paitsioon OYY:n hallitustyöskentelystä vuosikymmenen ajaksi huolimatta siitä, että Kokoomus oli vuosikymmenen ajan edustajiston suurin ryhmä. Myös kokoomuksen liittokokousedustus SYL:n liittokokouksissa oli järjestään pienempi kuin sen edustuspaikkojen määrä olisi sille suonut suhteellisella vaalitavalla. Näin kansanrintaman edustajat saivat aina lisäpaikkoja.¹⁴³

Menestys edustajistovaaleissa ja kiinteä kansanrintamayhteistyö piti keskustalaiset hallitusvastuussa koko 1970-luvun. Tätä kautta OKO pääsi vaikuttamaan merkittävästi ylioppilaskunnan linjoihin ja edunvalvontapolitiikkaan. Yksi selvästi korostunut teema, johon OKO halusi vaikuttaa, oli aluepolitiikka. Ylipäätään keskustalainen opiskelijapolitiikka tähtäsi desentralismiin¹⁴⁴ ja alueelliseen tasa-arvoon myös opiskelujen suhteen. Jokaisella oli oltava mahdollisuus hakeutua sivistyksen äärelle asuinpaikasta riippumatta.¹⁴⁵

Oulun ylioppilaskunnan etujärjestötyössä korostui vahva aluepoliittisuus, mikä oli varsin omaleimaista ylioppilaskuntakentällä. OYY näki itsensä Pohjois-Suomen äänitorvena yliopistomaailmassa ja muuallakin yhteiskunnassa. Aluepolitiikasta tuli keskeinen osa Oulun yliopiston ylioppilaskunnan etujärjestötyötä jo 1960-luvun lopulla. Tuolloin synnyttiin perinne Kesäerotustapahtumista, jotka olivat seminaarimuotoisia retkiä pohjoisen alueella. Kesäerotukset olivat näkyvin osa OYY:n aluepoliittista toimintaa, ja myös keskustalaiset olivat aktiivisesti mukana. Kesäerotuksissa haluttiin erityisesti nostaa esille pohjoisen aluepoliittisia kysymyksiä. OYY järjesti tai oli osallisena Kesäerotuksissa vuosittain aina 1980-luvulle saakka.¹⁴⁶

OKO näki itsensä vahvasti aluepoliittisen toiminnan kannattelijana. Myös keskustalaisen opiskelijaliikkeen sisällä OKO tunsi liiton pohjoisimpana osastona olevansa erityisesti

---

¹⁴² OYL 21.1.1972; OYL 24.2.1972; Pekola 2009, 93.

¹⁴³ OYL 3.12.1971.

¹⁴⁴ Desentralisaatio eli hajautuspolitiikka.

¹⁴⁵ Sohlman 1997, 40.

¹⁴⁶ Nieminen 2010, 107-109; Pitkänen 1984, 36-37.

vastuussa aluepoliittisista kysymyksistä ja nimenomaan syrjäisempien seutujen puolesta puhuja. OKO:n toimijoiden mukaan muiden poliittisten toimijoiden kiinnostus aluepolitiikkaa kohtaan oli varsin vähäistä. Oli selvää, että juuri keskustalaiset kannattelivat aluepolitiikkaa OYY:n piirissä.¹⁴⁷

Vuonna 1967 OKO:n edustajistovaaliteemat olivat vahvasti aluepoliittisia. Teesit peräänkuuluttivat ylioppilaskuntaa ja opiskelijoita toimimaan Pohjois-Suomen puolesta. OKO koki että ylioppilaskunnan tehtäviin kuului Pohjois-Suomen asioiden edistäminen.¹⁴⁸ Aluepoliittinen keskustelu nousikin erityisesti 1970-luvun loppupuolella OKO:n tärkeäksi teemaksi. Alueellinen eriarvoisuuden vähentäminen oli tärkeä teema, joka konkretisoitui erityisesti vahvana kannatuksena Lapin korkeakouluhankkeelle.

*OKO antaa tukensa toiminnassaan erityisesti Lapin korkeakouluhankkeen toteuttamiselle ja pyrkii ylioppilaskuntaa ja muita vaikutuskanavia hyväksikäyttäen toimimaan alueellisesti mahdollisimman laajan kansanmielipiteen saamiseksi Pohjois-Suomessa Lapin korkeakouluhankkeen puolelle.*¹⁴⁹

1970-luvun lopulla oman korkeakoulun saaminen Lappiin oli OKO:n yksi tärkeimmistä tavoitteista vuodesta toiseen, ellei jopa tärkein. Aihetta pidettiin erittäin aktiivisesti esillä.¹⁵⁰ Tuloksia saatiinkin jo vuonna 1975, kun opettajakoulutus aloitettiin Rovaniemellä vuonna 1975.¹⁵¹ Vuonna 1979 aloitti toimintansa Lapin korkeakoulu.

Oulun yliopisto oli perustettu Pohjois-Suomen yliopistoksi, joten vahva profiloituminen Pohjois-Suomeen ja aluepoliittiseksi toimijaksi oli varsin loogista myös ylioppilaskunnan puolella. Aluepoliittinen näkökulma leimasi myös ajan korkeakoulupolitiikkaa. Oululaisilla opiskelijoilla oli vahva halu toimia Pohjois-Suomen hyväksi. OYY:n toimesta aluepolitiikkaa pidettiin vahvasti esillä myös SYL:n suuntaan. Oulussa oltiin sitä mieltä, että SYL:n tulisi pitää aluepolitiikkaa osana kehitysyhteistyötään. OYY halusi kasvattaa aluepolitiikasta yhä tärkeämmän osan valtakunnallista opiskelijatoimintaa. OYY esittikin syksyllä 1970, että SYL perustaisi aluepoliittisen sihteerin viran, jonka toimipaikaksi tulisi

---

¹⁴⁷ Tuomo Pienimäen puhe OKO:n 15-vuotisjuhlissa 21.4.1974; Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹⁴⁸ OYL 6.10.1967.

¹⁴⁹ OKO TS 1977. OKOA.

¹⁵⁰ Esim. OKO TS 1977; OKO-tiedote 1/77; OKO TS 1978. OKOA.

¹⁵¹ Nieminen 2010, 107-109.

Oulu. Aivan tällaisenaan esitys ei koskaan toteutunut, sihteerin toimi sijoitettiin Helsinkiin.¹⁵²

Oululaisten vaatimuksesta SYL alkoi valmistella 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa alueellista korkeakoulupoliittista ohjelmaa. Sen tehtävänä oli laatia muistio ja kannanotto kysymyksistä, jotka liittyivät Pohjois-Suomen korkeakoulutasoisen opetuksen ja tutkimuksen kehittämiseen. Myös saamelaiskysymykset olivat OYY:n ulostuloissa esillä jo varhain. OYY esimerkiksi valmisteli kevään 1968 SYL:n liittokokoukseen kaksikin aloitetta, jotka käsittelivät saamelaisten asemaa ja oikeuksia.¹⁵³

Ylioppilaskunnan vahva painatus aluepolitiikkaan ei näyttänyt synnyttävän suurempia puoluepoliittisia erimielisyyksiä, vaikka välillä sen valitettiin olevan liikaa keskustalaisten käsissä.¹⁵⁴ Aivan epäilemättä aluepolitiikka oli keskustalaisten toimijoiden lempisarkaa myös ylioppilaskunnan piirissä. Voidaan olettaa, että vahva aluepoliittinen painatus ja aktiivinen toiminta sen parissa oli juuri keskustalaisten toimijoiden ansiota. Olihan aluepolitiikka perinteisesti keskustalaisen aatteen yksi kulmakivi. Aluepoliittisia teemoja ja ajatuksia pohjustettiin OKO:n piirissä selkeästi. Keskittyminen aluepoliittisiin asioihin jatkui ylioppilaskunnassa koko 1970-luvun ja koko tämän ajan keskustalaisilla oli vahva edustus ylioppilaskunnan hallinnossa. Sitä myöten he siis pystyivät vahvasti vaikuttamaan ylioppilaskunnan linjoihin ja toimintaan.

Vuosikymmenen puolivälissä erittäin merkittävä, koko ylioppilaskuntaa koskettava kysymys oli päätös yliopiston sijoituspaikasta. Keskustelu asiasta oli alkanut jo ennen yliopiston perustamista. Vahvoja vaihtoehtoja sijoituspaikaksi oli Koskikeskus, aivan kaupungin keskustan tuntumassa, Haukiputaan kunnan tarjoama Virpiniemen maa-alue sekä Kuivasjärvi. Keskenään kamppailivat ajatus tiiviistä yliopistokeskuksesta kaupungin sykkeessä sekä laajempi campus-alue kaupungin ulkopuolella. Lääketieteellisen tiedekunnan sijoittamisesta lääninsairaalan läheisyyteen Kontinkankaalle päästiin yksimielisyyteen jo varhaisessa vaiheessa.¹⁵⁵

---

¹⁵² SAMA.

¹⁵³ Nieminen 2010, 107-109.

¹⁵⁴ SAMA.

¹⁵⁵ Salo 1998, 201-206.

Ajatus yliopiston sijoittamisesta kaupungin keskustaan hylättiin, koska havaittiin, ettei jatkuvasti laajenevalle yliopistolle löydy tarpeeksi tilaa keskustan tuntumasta. Lopullinen kiista käytiin Virpiniemen ja Kuivasjärven välillä. Opetusministeriön asettama professoritoimikunta päätyi lopulta esittämään Kuivasjärveä parhaaksi sijoituspaikaksi yliopistolle. Hallituksen ministerivaliokunnassa mielipiteet asiasta kuitenkin jakoutuivat. Pääministeri Johannes Virolainen piti Virpiniemeä parhaana valintana.¹⁵⁶

Myös ylioppilaskunta ihastui campus-ajatukseseen ja kannattikin aluksi Virpiniemeä yliopiston sijoituspaikaksi, etenkin kun Haukiputaan kunta lupasi tontin myös ylioppilastalolle. Ylioppilaslehden sivuilla asiasta kehkeytyi kuitenkin mahtava polemiikki. Ylioppilaskunnan kanta oli jo kääntymässä Kuivasjärven puolelle, kun keskustalaisen Manu Paajasen johdolla lähetettiin vetoamus Virpiniemen puolesta valtioneuvostolle ”oululaisten ylioppilaiden” nimissä. Selvisi, että todellisuudessa vetoamuksen takana oli kaksi opiskelijaa.¹⁵⁷

Asiaan suhtauduttiin luonnollisesti erittäin nyrpeästi, niin OKO:n kuin koko ylioppilaskunnan piirissä. Myös SYL:lta kysyttiin mielipidettä Paajasen tempaukseen, eikä sitä sieläkään pidetty hyvänä. Olihan myös SYL:n kanta se, että Oulun yliopisto tulisi rakentua Kuivasjärvelle. Myöskään keskustalaisten opiskelijoiden kanta asiasta ei ollut yhtenäinen, vaan OKO:n piiristä löytyi sekä Virpiniemen että Kuivasjärven kannattajia.¹⁵⁸

Valtioneuvosto ei päässyt keskuudessaan yksimielisyyteen päätöksestä ja lopullinen ratkaisu asiasta venyi. Keskustalaiset päättäjät olivat lähes yhtenä rintamana Virpiniemen takana. Lopulta valtioneuvosto äänesti asiasta vuoden 1965 lopulla. Äänestyksen tuloksena Virolaisen ajama Virpiniemi voitti täpärästi äänin 8-7. Oulun kaupunki tyrmistyi päätöksestä ja näki jo menestyksen lippulaivan lipuvan ulottumattomiin. Kaupungin johto aloitti raivokkaan lähetystyön Helsingin suuntaan, samoin teki professorikunta.¹⁵⁹

Lopulta valtioneuvosto havaitsi tuulen suunnan kääntyneen vahvasti Virpiniemelle vastaiseksi ja peruutti vielä saman vuoden lopulla Virpiniemeä koskevan esityksen. Lopulli-

---

¹⁵⁶ Salo 1998, 208.

¹⁵⁷ OYL 15.1.1965; Pitkänen 1984, 30.

¹⁵⁸ OYL 15.1.1965; OYL 22.11.1965; OYL 12.11.1965.

¹⁵⁹ Salo 1998, 209.

nen sijainti oli kuitenkin vielä avoin, keskustelu tempoili edelleen useamman paikan välillä. Ylioppilaskunta toivoi yliopiston sijoittuvan mahdollisimman lähelle keskustaa. Asian tiimoilta pidettiin ylioppilaskunnan yleiskokous, jossa keskustan ryhmä esitti nyt sijoituspaikaksi Maikkulan kaupunginosaa. Esitys hävisi äänin 156-6. Keskustalaiset saivat osakseen kovaa kritiikkiä, toiminta nähtiin turhaksi viivyttelyksi, niin paljon se erosi yleisestä linjasta. Paljon kannatusta saanut Kuivasjärvi-vaihtoehto lähti lopulta etene-
mään. Lopullinen päätös Kuivasjärvelle suuntaamisesta tehtiin vuonna 1966.¹⁶⁰ Näin yliopisto rakentui lopulta monien vaiheiden jälkeen Linnanmaalle, mikä oli lopulta hyvin pitkälti kompromissiratkaisu.

---

¹⁶⁰ Salo 1998, 209-210; OYL 26.11; OYL 11.12.1965.

2. OPISKELIJALIIKKEEN SYNTY JA POLITISOITUMINEN

Hallinnonuudistus yhdisti opiskelijaliikkeen, mutta aktivoi myös poliittisen opiskelijakentän. Lisäksi korkeakoulukentällä tapahtui monia isoja rakenteellisia uudistuksia. Iso uudistava tekijä oli opiskelijamäärien merkittävä lisääntyminen. Opiskelijapolitiikan poliittiselle kentälle syntyi suhteellisen selvä ”aatteellinen” kolmijako: vasemmisto, keskusta ja oikeisto. Tämä jako selkeytti myös keskustan asemaa opiskelijapiireissä: vaihtoehtona taistolaisuudelle, mutta erilaisin päämäärin kuin kokoomus. Opiskelijaliikkeen korostunut asema aiheutti valtataistelua ja lisäsi vastakkainasettelua.

2.1. Hallinnonuudistus opiskelijaliikkeen herättäjänä

Suomen ylioppilaskuntien liitto perustettiin vuonna 1921 yhteistyöjärjestöksi, koska yksittäiset ylioppilaskunnat Suomessa eivät olleet tarpeeksi edustavia kansainvälisen ylioppilasliiton jäseneksi. Kansainvälinen toiminta hahmotti liiton toimintamuotoja varsin pitkään. SYL:n perusrooli ylioppilaskuntien kansainvälisen toiminnan yhteistyöelimenä säilyi aina 1960-luvulle saakka. Liiton rooli oli ennen tuota hyvin toisenlainen kuin millaiseksi se myöhemmin kehittyi.¹⁶¹ Vuosikymmenen kuluessa korkeakoulupolitiikka oli monien myllerryksien pelikenttä, tämä ohjasi myös SYL:n kehittymistä. Ennen 1960-luvun loppua SYL:lla ei ollut juuri minkäänlaista otetta opiskelijoiden edunvalvontaan.

1960-lukua leimasivat korkeakoulupoliittiset muutokset. 1960-luvulla korkeakouluissa tapahtui huomattava opiskelijamäärän kasvu. Lukuvuonna 1959—1960 korkeakouluopiskelijoita Suomessa oli 21 354, näistä Oulun yliopistossa opiskeli 410. Vuosikymmenen myöhemmin, lukuvuonna 1970—1971 opiskelijoita oli jo lähes 60 000. Oulun yliopiston opiskelijamääräkin oli kasvanut jo lähes 4500 :een. Lukuvuonna 1980—1981 korkeakouluopiskelijoiden määrä Suomessa oli jo lähes 85 000. Opiskelijoiden määrän lisääntyminen oli siis huomattava, eikä se voinut olla vaikuttamatta yliopistoyhteisöihin.¹⁶²

---

¹⁶¹ Sundbäck 1991, 11-12.

¹⁶² Lackman 1998, 268.

Myös määrällisesti korkeakoulukentällä tapahtui kehittymistä. Ennen Oulun yliopiston perustamista Suomessa toimi jo vanhastaan kahdeksan yliopistoa tai korkeakoulua. Oulun yliopisto oli Suomen toinen valtiollinen yliopisto. Opiskelijamäärien kehittymisen myötä 1960-luvun lopulla perustettiin uusia yliopistoja maakuntiin. Joensuuhun perustettiin yliopisto vuonna 1968 ja seuraavana vuonna Vaasan yliopisto aloitti toimintansa. Opiskelijamäärien huomattava lisääntyminen ja uudenlaiset korkeakoulujen asetelmat aiheuttivat liikehdintää korkeakoulupolitiikassa.

Vielä 1960-luvun alkupuolella ei voitu puhua yhtenäisestä opiskelijaliikkeestä. Toki jo tuolloin oli monia aktiivisesti toimivia opiskelijajärjestöjä, sekä tietysti opiskelijat paikallisesti yhteenkokoavat ylioppilaskunnat, osa niistä jo vanhoja ja perinteikkäitä. Mutta vielä tuolloin ei ollut muodostunut opiskelijoiden yhteistä liikettä, joka yhdistäisi opiskelijat koko valtakunnan tasolla. Opiskelijoiden järjestäytymiseen vaadittiin yhteinen asia. Liikehdintää voimistivat yhteiskunnan murrokset ja uudenlaisen opiskelijaliikkeen syntyminen.

1960-lukua leimasi raju yhteiskunnallinen rakennemuutos. Sota oli jättänyt jälkensä ja yhteiskunta oli täysin toisenlainen kuin ennen sotaa. Sodanjälkeiset ikäluokat tulivat yliopistoihin 1960-luvun aikana, syntyi täysin uudenlainen opiskelijasukupolvi. Vanha yliopistolaitos ei vastannut suurten opiskelijamassojen odotusta. Oman varjonsa loi Neuvostoliitto. Sodanjälkeinen henkinen ilmapiiri oli pitkään erittäin kommunistivastainen. Uusi opiskelijasukupolvi kiinnostui uusvasemmistolaisuudesta¹⁶³. Samaistuminen vasemmistoon oli jo itsessään kannanotto valtakulttuurista vastaan.¹⁶⁴

Murroksen myötä opiskelijoiden sukupolvi heräsi aivan uudenlaiseen kukoistukseen 1960-luvun lopulla. Yliopistoihin vyörynyt uusi sukupolvi katsoi, että myös yhteiskuntakritiikki kuuluu osaksi korkeakoulujen tehtävää. Tässä hengessä opiskelijat vaativat yliopistoa uudistumaan. Korkeakoulupoliittinen toimeliaisuus sekä nuorison kasvatus- ja koulutuskysymysten pohtiminen virkistivät ylioppilasyhteisöjä. Tietyt korkeakoulupoliittiset teemat olivat olleet esillä jo edellisellä vuosikymmenellä, ja 1960-luvun kuluessa ne

---

¹⁶³ Uusvasemmisto viittaa laajaan 1960- ja 1970-luvuilla vaikuttaneeseen vasemmistolaiseen kulttuuriradikaaliin liikkeeseen, joka tavoitteli vapautta muun muassa kansalaisoikeuksien, seksuaalisuuden, abortin, sukupuoliroolien ja huume politiikan opintodemokratian ja opetuksen uudistamista.

¹⁶⁴ Sundbäck 1991, 11-18.

vain korostuivat. Yliopistoissa oli suurten ikäluokkien myötä todellinen tungos, ja sitä myöten opetus ja ylioppilasjärjestöt massoittuivat. Ylioppilas- ja maisteritulva aiheuttivat kiristyneen kilpailun työmarkkinoilla ja ylioppilastutkinnon merkitys väheni. Ylipääntään korkeakoulujen antamaa koulutusta kritisoitiin vahvasti, eikä sitä enää pidetty taroituksenmukaisena. Koulutus ei auttanut opiskelijoita orientoitumaan yhteiskuntaan. Samaan aikaan käynnistettiin akateemisen tutkinnonuudistuksen ja korkeakoulututkin-
tojen porrastuksen toteuttaminen. Isoimpana herättelevänä tekijänä opiskelijaliikkeelle oli kuitenkin yliopiston hallinnonuudistus, joka viimeistään synnytti opiskelijaradikalismia.¹⁶⁵

Vielä 1960-luvulla SYL:n perusrooli oli ylioppilaskuntien kansainvälisen toiminnan yhteistyöelimenä toimiminen, kansainvälinen toiminta oli liiton ensisijainen toimiala. Aiemmin opiskelijatoiminnan sisältö oli ”student as such”- tyyppinen ajattelutapa, jonka mukaan opiskelijoiden tuli puuttua ainoastaan opiskelijoina –ei kansalaisina – heitä itseään koskeviin kysymyksiin. Keskityttiin pelkästään opintososiaaliseen toimintaan. Liitto ei halunnut osallistua politikointiin millään tavoin, eikä yhteiskunnallinen keskustelu heijastunut juuri lainkaan SYL:iin saakka. Opiskelijoita ei myöskään nähty ympäröivän yhteiskunnan jäseninä.¹⁶⁶ SYL oli vielä pitkään 1960-luvullakin hyvin irrallinen osa kehittyvää opiskelijaliikettä.

Yhteiskunnallisen murroksen ja sen myötä heränneiden uudistuspyrkimysten myötä katseet kohdistuivat yliopiston hallintoon ja sen rakenteisiin. Alun perin korkeakoulujen hallinnonuudistuksen ajatuksena oli korkeakoulujen toiminnan tehostaminen, mutta lopulta tärkeimmäksi seikaksi nousikin ideologinen syy, eli hallinnon demokratisoiminen. Uudistuspyrkimykset eivät olleet lähtöisin opiskelijoista, vaan ylemmältä tasolta, mutta opiskelijat ottivat omakseen erityisesti ajatuksen hallinnon demokratisoimisesta. Valtiovalta suhtautui muutoshalukkuuteen ja uudistumispyrkimyksiin hyvin myönteisesti, sillä uudenlainen poliittiseen ilmapiiriin kuului, että näkyväksi tulleen nuorison suosiosta suorastaan kilpailtiin. Myös presidentti Urho Kekkonen suhtautui nuorison ajatuksiin

---

¹⁶⁵ Sundbäck 1991, 18-27; Kolbe 1996. 123-138.

¹⁶⁶ Sundbäck 1991, 11-18.

suopeasti ja näki parhaaksi asettua muutosta ajavien voimien tueksi. Aika oli tämänkin puolesta otollinen radikalisoituvalle nuorisolle.¹⁶⁷

Kaikkienensa korkeakoulujen hallinnonuudistustyöstä tuli aikakauden suurin ja näkyvin opiskelijapoliittinen kysymys. Uudistus nosti myös opiskelijaliikkeen aivan uuteen asemaan, koska ensimmäistä kertaa myös opiskelijat otettiin mukaan valtakunnallisesti merkittävään uudistustyöhön, ja heidän mielipiteistään oltiin kiinnostuneita. Erityisesti opetusministeriö piti kaikissa tilanteissa tärkeänä, että SYL opiskelijakunnan edustajana osallistui korkeakoulujen uudistamisprosessiin tarpeeksi kattavasti ja aktiivisesti.¹⁶⁸ Tämä korosti SYL:n asemaa opiskelijoiden äänitorvena.

Erityisesti vasemmisto alkoi vaatia 1960-luvun puolivälissä korkeakoulujen sisäistä kehittämistä, lähinnä hallinnon ja tutkinnon uudistamista. Korkeakoulujen hallinto oli vanhastaan täysin keskittynyt professorikunnalle, sananvaltaa haluttiin jakaa myös muulle opettajakunnalle ja opiskelijoille. Suomen ylioppilaskuntien liitto vaati muun muassa opintojen suunnittelua koskevan yhteistyön lisäämistä.¹⁶⁹ Opiskelijat olivat sitä mieltä, että opetuksen sisältö ja tutkintorakenteet eivät vastanneet tarkoitustaan. Opetussisällöt ja tutkintorakenteita haluttiin uudistaa. Voimassa ollut hallintomalli ei antanut opiskelijoille mahdollisuutta osallistua kehitystyöhön.

Myös Oulussa hallinnonuudistus lähti liikkeelle vasemmiston aloitteesta. Vuonna 1967 vasemmiston äänenkannattaja Kansan Tahto heräsi vaatimaan pidemmälle meneviä muutoksia. Tässä vaiheessa Oulun ylioppilaskunta ja ylioppilaslehti olivat vielä varsin maltillisella linjalla. Ylioppilaskunta pyrki lähinnä opintoyhteistyöhön ja sen myötä kehittämään opiskelijoiden ja opettajien välistä yhteistoimintaa laitospillegioiden muodossa. Vielä tässä vaiheessa opiskelijat eivät pyrkineet muuttamaan vallitsevaa yliopistojärjestelmää tai tavoitelleet tasa-arvoista asemaa opettajien kanssa opetuksen järjestelyyn tai yliopiston hallintoon liittyvissä kysymyksissä.¹⁷⁰ Hallinnonuudistaminen ja opiskelijoiden osallistumismahdollisuudet opintojen kehittämiseen etenivät varsin jähmeästi Oulussa.

---

¹⁶⁷ Salo 1998, 122; Pekola 2009, 41-44.

¹⁶⁸ Pekola 2009, 42.

¹⁶⁹ Salo 1998, 122.

¹⁷⁰ Salo 1998, 123; OYL 25.2.1966; OYL 21.4.1967.

Hallinnonuudistustyössä Tampereen ja Jyväskylän yliopistot olivat uudistustyön aallonharjalla. Erityisesti Jyväskylän yliopistoa koskevassa uudessa lakiesityksessä pyrittiin jo osittaisuudistuksiin. Jyväskylän yliopistoa koskeva laki vuonna 1967 sisälsi niin sanotun osallistumisperiaatteen toteutumisen sekä paransi sisäistä tiedonkulkua yliopiston hallinnossa. Myös yliopiston kollegiaalisiin hallintoelimiin tuli kuulumaan opetushenkilökuntaa, muuta yliopiston henkilökuntaa sekä opiskelijoiden edustus. Rehtorinvirasto sai laajan toimivallan.¹⁷¹ Tällaisenaan uudistus oli jo merkittävä edistys hallinnonjaon näkökulmasta, vaikkakin rehtorin toimivalta säilyi vahvana.

Jyväskylän yliopiston hallinnonuudistus lisäsi vääjäämättä vaatimuksia osallistumisperiaatteen pitkälle menevästä toteuttamisesta muissakin yliopistoissa.¹⁷² Vielä tässä vaiheessa Suomessa radikalisoituvaa opiskelijanuorisoa oli vasta heräilemässä, mutta vahvan vaikutteen radikalisoitumiselle antoivat keväällä 1968 Ranskan ja USA:n yliopistolla tapahtuneet opiskelijamellakat.¹⁷³ Vuoden 1968 eurooppalaiseen opiskelijaliikehdintään liittyneet tapahtumat eivät näkyneet kovinkaan erityisellä tavalla Oulussa.¹⁷⁴ Mutta maailmalla tapahtuvan liikehdinnän myötä myös opiskelijat Suomessa heräsivät vaatimaan vahvemmin yliopistojen demokratisoimista.

Opiskelijoiden radikalisoituminen herätti myös kritiikin SYL:n toimintaa kohtaan, liiton toiminta ei tyydyttänyt kaikkia aktivisteja. 1960-luvun jälkipuolelle saakka SYL oli ollut ainoa merkittävä opiskelijoiden yhteenliittymä. Aktivoituneet poliittiset opiskelijajärjestöt kuitenkin uhkasivat tätä asemaa. SYL:n oli vaikea omaksua uusia toimintamalleja ja ajattelutapoja, se ei kokenut omakseen ”liikehdintää kaduilla”, vaan otti jopa mieluummin etäisyyttä radikalisoituvasta opiskelijamassasta. Liiton oli tehtävä muutoksia säilyttääkseen asemansa. Toiminta alkoi lähentyä ”kadun ylioppilasta”. Vuoden 1968 aikana, hallinnonuudistuskysymyksen äärellä, SYL omaksui täysin uudenlaisen roolin aktiivisena ja näkyvänä painostustoimintajärjestönä. Liitto alkoi selvästi ”yhteiskunnallistua”. Suuri korkeakoulu-uudistus ja liiton laajeneva jäsenpohja vauhdittivat SYL:n yhteiskunnallistumista. Ympäröivä yhteiskunta suorastaan murtautui liiton sisälle. Suuren uudistuksen

---

¹⁷¹ Salo 1998, 122-123.

¹⁷² SAMA.

¹⁷³ SAMA.

¹⁷⁴ Enbuske 2010, 39.

myötä SYL:n oli herättävä vaikuttamistyöhön ja osallistuttava korkeakoulupoliittiseen uudistustyöhön. SYL saavuttikin merkittävän aseman korkeakoulu-uudistustyössä, se toimi opiskelijoiden äänitorvena valtiovallan suuntaan. Tästä asemasta liitto halusi pitää lujasti kiinni, sillä erityisesti vahvasti voimistuneet puoluepoliittiset järjestöt uhkasivat sen järjestöpoliittista johtoasemaa. SYL:n erityisasema ainoana merkittävänä opiskelijoiden yhteenliittymänä ei ollut enää itsestäänselvyys 1960-luvun lopulla.¹⁷⁵

1968 SYL:n päätavoitteeksi kirkastui liiton yhteiskunnallisen vaikutusvallan kasvattaminen. Kuitenkin liitto suhtautui edelleen kielteisesti puoluepoliittisiin järjestöihin, ja ummisti täysin silmänsä muuttuvalle keskusteluilmapiirille. Liitto ei halunnut samaistua poliittisiin opiskelijajärjestöihin, eikä ottanut mitenkään osaa voimistuvaan yhteiskuntaradikaaliseen keskusteluun. Puoluepolitiikkaa ei haluttu päästää liiton sisälle koska sen pelättiin johtavan liiton sisäiseen hajaannukseen. Nouseva opiskelijaradikalismi ja SYL olivat vahvasti vastakkain. Tämän myötä SYL sanoutui voimakkaasti irti Vanhan valtauksista, koska koki sen liian radikaaliksi ja poliittiseksi mielenilmaisuksi. Muutos poliittisia toimijoita kohtaan tapahtui kuitenkin hyvin nopeasti.¹⁷⁶

Vanhan ylioppilastalon valtaus marraskuussa 1968 sysäisi opiskelijaliikkeen muodostumisen alkuun. Mielenilmauksesta tuli suomalaisen ylioppilasradikalismien tunnetuin tapahtuma. Osallistujien keskeisin viesti oli suora demokratian vaatimus. Vanhan valtauksen jälkeen käynnistyi suuri yliopistoa koskettava hallinnonuudistuskeskustelu, joka tuli määrittämään opiskelijaliikkeen aivan uudella tavalla. Hallinnonuudistuskeskustelu loi opiskelijaliikkeen yhtenäisyyden, se kokosi opiskelijoiden rivit yhteen. Opiskelijaliike asettui kannattamaan mies ja ääni -periaatetta yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden (YYÄ) periaatetta vuoden 1968 aikana. YYÄ tunnettiin myös nimellä mies ja ääni-periaate. Tämä oli radikaali vaatimus yliopistohallinnon demokratisoinnista.¹⁷⁷

Vanhan valtaus oli suomalainen sovellus yleismaailmallisista virtauksista. Sen alullepanijoina olivat vasemmistolaiset ja keskustaliberaalit opiskelijat. Kritiikki kohdistui etupäässä HYY:n toimintaa kohtaan, järjestäjät kokivat HYY:n vieraantuneen ylioppilaasta

---

¹⁷⁵ Sundbäck 1991, 18-27.

¹⁷⁶ Sundbäck 1991, 11-27.

¹⁷⁷ Enbuske 2010, 40.

ja menettäneen kosketuksensa vallitseviin ongelmiin. Erityisesti kritiikki kohdistettiin ylioppilaskunnan pakkojäsenyyteen, opiskelijat eivät kokeneet saavansa tarpeeksi vastinetta maksulle, erityisesti opiskelijoiden oikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien koettiin jäävän puutteellisiksi.¹⁷⁸ Keskustalaiset olivat mukana valtauksen alkutunnelmissa ja järjestelyissä, mutta sanoutuivat lopulta irti mielenilmauksesta tunnelman kehittyessä ylioppilastalolla ”taistolaiseksi” ja liian ”vallankumoukselliseksi”.¹⁷⁹

Hallinnonuudistuskamppailu muutti SYL:n profiilin täysin. Opiskelijaliikkeen rivit tiivistyivät ja sen myötä SYL otti paikkansa liikkeen veturina. Liitto radikalisoitui hyvin nopeasti, yhteiskunta ja aktivoitunut opiskelijamassa oli pakottanut sen uudistumaan ja ottamaan ronskin otteen opiskelijan edunvalvontaan. Opiskelijaliikkeen radikalisoituminen myös pakotti SYL:n muuttamaan suhdettaan poliittisiin toimijoihin. Suomalaiselle opiskelijaliikkeelle tyypillistä oli aate- ja puoluerajat ylittävä korporatiivisuus. Toimijat ovat sitoutuneita eri järjestöihin, ja vaatimukset tuotiin julkisuuteen järjestöjen kautta ja niiden nimissä, kuten ylioppilaskuntien tai SYL:n kautta.¹⁸⁰

1960-luvun alkuvuosina Oulun ylioppilaskunnassa korostettiin pysyttäytymistä puoluepolitiikan ulkopuolella. 1968 vuoden suuret opiskelijaliikehdinnät muualla Suomessa ja Euroopassa eivät juurikaan näkyneet erityisellä tavalla Oulussa. Oululainen opiskelijaliike ei ollut vielä vuonna 1968 erityisen politisoitunut tai valveutunut edunvalvonnallisiin asioihin. Syksyn 1968 edustajistovaalien alla puoluepoliittisista ryhmittymistä vain keskustalaisten ohjelmassa tartuttiin vahvasti valtakunnallisesti pinnalla olleeseen asiaan. Ylioppilaslehdessä julkaistussa mielipidekirjoituksessa joukko keskustalaisia edustajistovaaliehdokkaita valitteli ylioppilaiden vähäistä kiinnostusta asiaa kohtaan, heidän mielestään opetusministeriö oli radikaalimpi kuin ylioppilaat itse. Ehdokkaiden mielestä korkeakouludemokratia oli outo käsite ylioppilasjohtajille. Keskustalaiset vaativat vahvasti opiskelijaedustuksen lisäämistä korkeakoulun hallinnossa, pelkkään minimiedustukseen ei saanut tyytyä.¹⁸¹

---

¹⁷⁸ Sohlman 1997, 17

¹⁷⁹ Volanen 2007, 30-47.

¹⁸⁰ Lamberg 2004, 267.

¹⁸¹ Pekola 2009, 44; OYL 9.11.1968.

Loppuvuodesta 1968 SYL:n edustajat kävivät myös Oulussa agitoimassa ylioppilaskuntaa näkyvämpään toimintaan hallinnonuudistuksen puolesta. Tuolloin SYL oli tarttunut jo aktiivisesti hallinnonuudistukseen. Keväällä 1969 Oulussa vieraili myös opetusministeri Johannes Virolainen, joka antoi merkittävästi lisävirikkeitä opiskelijoiden toimintaan uudistustyön puolesta. Näiden seurauksena myös Oulussa herättiin vahvemmin hallinnonuudistustaisteluun. Oulussa otettiin selväksi tavoitteeksi opiskelijan aseman tasavertaisuuden ylläpitäminen hallinnossa sekä yleinen ja yhtäläinen äänioikeus.¹⁸² Tässä mukailtiin siis valtakunnallista linjaa.

Virolainen vieraili Oulussa jo loppuvuodesta 1968. Hän osallistui tuolloin OKO:n järjestämään avoimeen opetusministerin haastattelutilaisuuteen Rauhalassa, joka oli ääriään myöten täynnä. Tilaisuudessa korkeakouludemokratia nousi luonnollisesti tärkeäksi teemaksi, ja Virolainen toikin selkeästi ilmi myönteisen mielipiteensä opiskelijademokratian lisäämisestä. Kovin yksityiskohtaisesti Virolainen ei kuitenkaan asiaan puuttunut, koska tuolloin asia oli vasta aluillaan. Virolainen korosti asiassa SYL:n roolia. Tilaisuudessa haastattelijoina toimivat keskustalaisten lisäksi ylioppilaskunnan edustajat pääsihteeri Antti Rytönen sekä opintos sihteeri Harri Hyyppä.¹⁸³

Keväällä 1969 OKO:n vuosikokouksessa hallinnonuudistus oli vahvasti esillä. Kokous antoi asiasta julkilausuman, jossa tuotiin esiin OKO:n kantaa asiaan: jokaisella tuli olla tasaveroiset mahdollisuudet osallistua itseään koskettavien asioiden käsittelyyn ja päätöksentekoon. OKO kannatti vahvasti mies ja ääni -periaatetta ja vaati painokkaasti, että myös ylioppilaskunnan tuli alkaa välittömästi valmistella omaa esitystään Oulun yliopiston hallinnon järjestämiseksi mies ja ääni -periaatteen mukaisesti. OKO:n mielestä ylioppilaskunnan tuli tarvittaessa olla valmis käyttämään myös suoran toiminnan keinoja ylioppilaskuntaa tyydyttävän hallintoratkaisun saamiseksi.¹⁸⁴ OKO:n kanta asiaan oli varsin ponnekas, ja osasto suhtautui YYÄ:n edistämiseen varsin radikaalisti. Tässä vaiheessa OKO oli selvästi ylioppilaskunnan toimijoitakin valveutuneempi asiassa.

---

¹⁸² Salo 1998,123; OYL 7.3.1969; OYL 14.3.1969; OYL 19.4.1969.

¹⁸³ OKO TK 1968. OKOA; OYL 23.11.1968.

¹⁸⁴ OYL 28.3.1969.

Myös TUKO kannatti YYÄ-periaatetta. Turussa oli aktiivisesti esillä myös niin sanottu Pariteettimalli, jossa opettajat ja opiskelijat valitsivat molemmat puolet edustajista. TUKO kannatti aluksi tätä mallia, mutta myöhemmin linja tarkentui kannattamaan opiskelijaliikkeen yleisesti kannattamaa YYÄ-periaatetta. Turun keskustalaiset tekivät voimakkaasti vaikutustyötä asian puolesta ylioppilaskunnassa. TYY kannatti jossain määrin kolmikantaperiaatetta, jota keskustalaiset eivät olleet valmiit hyväksymään. TUKO oli valmis ottamaan jopa hyvin radikaalin kannan YYÄ-periaatteen toteutumisen puolesta, käyttäen ”kaikkia järjestö- ja joukkokeinoja”. Ylioppilaskunta ei ollut valmis näin radikaaliin linjaan. Etenkin aluksi TYY:n hallitus suhtautui YYÄ-periaatteeseen varsin nihkeästi. TYY:n kannattama Pariteetti-periaate oli ristiriidassa opiskelijaliikkeen vallitsevan linjan kanssa. Selkeä linjaero johtunee siitä, että kokoomuksella oli TYY:n piirissä verrattain vahva edustus. TUKO:n hallitus edusti asiassa aina aktiivisesti ja äänekkäästi, ajaen aina hiukan radikaalimpaa linjaa kuin TYY:n hallitus. Keskustalaiset olivat asiassa jopa kärjekkäämpiä kuin vasemmisto.¹⁸⁵

JYY:n keskustalaiset olivat maltillisempia hallinnonuudistuksen suhteen. Asiassa haluttiin löytää kompromissi, jonka suurin osa toimijoista voisi hyväksyä, näin JYY ei keskustalaisten esityksestä ottanut kannaksi heti YYÄ-periaatetta. Tästä keskustalaiset toimijat saivat valtaisaan kritiikkiä osakseen ja protestiksi vasemmisto erosi keskustavetoisesta hallituksesta. Myöhemmin myös JYY otti selvästi kantaa YYÄ-periaatteen puolesta.¹⁸⁶

Keskustelu yliopistodemokratiasta alkoi kevään 1969 aikana muuttua selvästi kiihkeämmäksi myös Oulussa. Ylioppilaslehden linja asian suhteen muuttui selvästi räväkämmäksi. Oli selvää, että ylioppilaskunnalle kelpasi vain YYÄ. Minkäänlaisiin kompromissiehdotuksiin ei oltu suostumassa. Oulun yliopiston rehtori Markku Mannerkoski asettui kuitenkin opiskelijoiden kannattamaa periaatetta vastaan. Myös professorikunnasta löytyi uudistuksen kiivaita vastustajia. Valtionjohto oli kuitenkin hyvin myönteinen opiskelijoille, ja hallinnonuudistusta valmistelevalle komitealle julkaisikin mietinnön kesällä 1969

---

¹⁸⁵ Holmberg 2003, 18-26.

¹⁸⁶ Lamberg 2004, 324, 334.

joka sisälsi käytännössä mies ja ääni -periaatteen. Esitys nostatti kiivaan mielipiteenvaihdon, ja opiskelijoille se antoi luonnollisesti merkittävästi lisäpuhtia taisteluun.¹⁸⁷

OYY:n selvä aktivoituminen hallinnonuudistustaistelussa kiristi välejä yliopiston hallintoon huomattavasti. Välien rakoilu ilmeni muun muassa siinä, että yliopiston johto ei myöntänyt ylioppilaskunnalle puheenvuoroa lukuvuoden 1969 virallisiin avajaisiin syksyllä. Ylioppilaskunnan edustajat närkästyivät tästä suuresti, sillä he katsoivat, että myös opiskelijan ääni on tärkeää saada kuuluville hallinnonuudistustyössä. Tämän seurauksena Oulussa järjestettiin ylioppilaskunnan toimesta Varjoavajaiset. Tilanne herätti huomattavasti keskustelua, ja paikallinen lehdistö tarttui asiaan kärkkäästi ihmetellen yliopistojohdon päätöstä. Konservatiiviseksi koettu rehtori Mannerkoski alkoi saada opiskelijoiden radikaaleimmalta siiveltä kritiikkiä osakseen. Tässä vaiheessa rehtori Mannerkoski oli valmis kannattamaan kiintiöperiaatetta, joka olisi taannut kaikille intressiryhmille jonkinlaisen edustuksen päättäviin elimiin. Osa ylioppilaskunnan edustajista oli valmis hyväksymään tämän, mutta enemmistön päätöksellä ylioppilaskunta pitäytyi edelleen tiukasti mies ja ääni -periaatteen takana. Ylioppilaskunnan edustajistosta erityisesti kokoomuslaiset kannattivat kiintiöperiaatetta, tosin tämä ei ollut yksimielinen kanta kokoomusopiskelijoidenkaan piirissä.¹⁸⁸

Vaikka hallinnonuudistustaistelu kosketti opiskelijoita laajasti ja aktivoi opiskelijat yhteiseksi liikkeeksi, ei suhtautuminen asiaan ollut silti läheskään yksimielistä. Opiskelijaliikkeen virallinen kanta oli YYÄ-periaatteen kannalla, mutta selvästi kaikki riviopiskelijat, tai aktiivitkaan eivät olleet yksimielisesti periaatteen takana. Oulussa erityisesti kokoomuslaiset kyseenalaistivat tämän periaatteen kannatuksen. Kokoomus olisi tyytynyt vähempäänkin edustukseen.¹⁸⁹

Myös OKO:n edustaja piti Varjoavajaisissa pyydetyn repliikkipuheenvuoron. Puheenjohtaja Olavi Jakkulan pitämässä puheenvuorossa kritisoi kovin sanoin opiskelijoiden puheenvuorojen eväämistä yliopiston avajaisissa. Puheenvuorossa tuotiin selkeästi esille

---

¹⁸⁷ Salo 1998,123; OYL 7.3.1969; OYL 14.3.1969; OYL 19.4.1969.

¹⁸⁸ Salo 1998, 123-124; Enbuske 2010, 40; OYL 6.9.1969; OYL 3.12.1969; OYL 13.9.1969; Pekola 2009, 48.

¹⁸⁹ Nieminen 2010, 101-104.

keskustalaisten opiskelijoiden tuntemuksia hallinnonuudistuskeskusteluun. Uudistuksen vastustajia kritisoitiin kärkkäästi.

Korkeakoulujen sisäisestä hallinnonuudistuksesta on muodostunut jonkinlainen kilpajuoksu, jossa taantumukselliset, nykyistä järjestelmää puolustavat yhteisöt asettuvat viestikilpaan edistyksellistä, hallinnonuudistusta ajavia ryhmittymiä vastaan. Näyttää siltä, että tästä "akateemisesta puulaakiotelusta" tulee sanomattoman kova kilpailu, jossa ollaan varsin kaukana rehdistä urheiluhengestä.

Nykyinen yliopistolaitoksen harvainvaltainen "valtio valtiossa-ajattelu" on täysin epäsovinnainen tämän päivän yhteiskuntaan. Suhtautuminen hallinnonuudistusasiaan ja aita (sitä) ajaviin ryhmittymiin tuo selvästi ilmi, kuinka pitkän aikaviivästyksen päässä niin yhteiskunnallisesti kuin eettisesti professorikunta elää ja hallitsee nykypäivän ylioppilaista.

Viimeisen vuoden aikana tapahtunut ylioppilasmaailman liikehdintä eri puolilla maailmaa on kiinnittänyt yleisen huomion opiskelevan nuorison ongelmiin. Kekeistä näissä levottomuuksissa on ollut puuttuvien vaikutusmahdollisuuksien tiedostaminen ja pyrkimys aikaansaada demokratisoituminen yhteiskunnassa valtarakenteissa ja instituutiossa. Enää eivät riitä muodolliset osauudistukset, vaan on kysymys koko yliopistoideologian muuttamisesta. Yliopistosta on muodostettava avoin yhteiskuntaan aktiivisesti ja myönteisesti suhtautuva kriittinen korkeakoulu. Yliopistojen hallinnossa ei enää riitä itsestään täydentyvä periaate, vaan opiskelijoiden lopullisena tavoitteena on pyrkiä SYLn hyväksymään yksi mies – yksi ääni – järjestelmään.¹⁹⁰

Rehtorin ja professorikunnan konservatiivinen suhtautuminen uudistukseen oli omiaan lisäämään opiskelijoiden taistelumieltä asiasta. Yleisesti opiskelijat kokivat käyvänsä "taistelua" hallinnonuudistusprosessissa.

Syksyn 1969 aikana myös Oulun ylioppilaskunnassa oli tapahtunut vahva politisoituminen opiskelijoiden keskuudessa. Syksyn vaaleissa edustajistoon ei valittu enää yhtään sitoutumatonta edustajaa. Vahvistuneet puolueasetelmat opiskelijoiden keskuudessa toivat oman sävynsä hallinnonuudistuskeskusteluun. Valtakunnallisesti opiskelijat eivät

---

¹⁹⁰ Olavi Jakkulan puhe Ylioppilaskunnan varjoavajaisissa 10.9.1969. OKOA.

olleet laisinkaan yksimielisesti YYÄ-periaatteen takana, vaan puolueiden välillä oli eroja asiaan suhtautumisessa. Erityisesti erimielisyydet koskivat sitä, miten asiaa edistettiin ja millaisin toimin. Kokoomus kavahti vasemmiston radikaalia suhtautumistapaa asian edistämiseen.¹⁹¹ Riviopiskelijoista iso osa ei ollut kiinnostunut ylipäätään ympärillä kuohuvasta korkeakouluhallintoon liittyvästä keskustelusta. Opiskelijoista suurin osa oli tyytyväisiä, kun asiat yliopiston ja ylioppilaskunnan suhteen toimivat tyydyttävällä tavalla ja opinnot etenivät. Varsinainen toiminta asian edistämiseksi jäi vahvasti aktiivien vastuulle.¹⁹²

Kokoomuslaiset pelkäsivät YYÄ-periaatteen tuovat puoluekoneiston liian tiiviiksi osaksi yliopistojen hallintoa.¹⁹³ Kokoomus myös kyseenalaisti äänekkäimmin ”yhteisen opiskelijarintaman”, jonka oletettiin olevan YYÄ-periaatteen takana. Kokoomus olisi halunnut selvittää opiskelijoiden suhtautumista asiaan laajemmin. YYÄ-periaatteen katsottiin kokoomuksen piirissä olevan ”keskustan ja vasemmiston epärealista haihattelua”.¹⁹⁴ Myös Jyväskylässä vaadittiin asiasta neuvoa-antavaa jäsenäänestystä, mutta ylioppilaskunta päätti olla järjestämättä sitä. JYY:n piirissä oli vahva epäily, että opiskelijoilta lopulta vain vähemmistö kannattaisi YYÄ-periaatetta.¹⁹⁵

Hallinnonuudistustaisteluun vakavimmin suhtautui selkeästi vasemmisto, joka puolusti kärkkäästi ja jopa radikaalisti mies ja ääni- periaatetta. Kevään 1970 aikana järjestettiin ympäri Suomen luentoseisauksia hallinnonuudistuksen eduskuntakäsittelyn nopeuttamiseksi. Myös Oulussa oli kahden vuorokauden luentolakko. Tämä oli erityisesti vasemmiston kannattama toimenpide. Edustajistossa ylioppilaskunnan osallistuminen valtakunnalliseen lakkoiluun aiheutti riitaa. Erityisesti kokoomuslaiset kritisoi asiaa voimakkaasti, koska he katsoivat asian olevan vasemmiston masinoima. Lakkoiluun kuitenkin osallistui huomattava määrä opiskelijoita Oulussakin.¹⁹⁶ Keskustalaisten suhtautuminen asiaan oli hyvin maltillinen. Hallitusvastuussa olevat keskustalaiset olivat osaltaan päät-

---

¹⁹¹ Nieminen 2010, 101-104.

¹⁹² Olavi Jakkulan haastattelu. Oulu 12.6.2017.

¹⁹³ OYL 23.1.1970.

¹⁹⁴ Sohlman 1997, 26-29.

¹⁹⁵ Lamberg 2004, 314.

¹⁹⁶ Nieminen 2010, 101-104; Pitkänen 1984, 52.

tämässä myös ylioppilaskunnan osallistumisesta. Vastaavanlaisia luentolakkoja järjestettiin myös vuonna 1973, jolloin OKO otti lakkoiluun selvästi kielteisen kannan. Keskustaopiskelijoiden mielestä lakko ei ollut tarkoituksenmukainen keino hallinnonuudistuksen edistämiseksi.¹⁹⁷

Myöskään JYY:n kokoomuslaiset eivät osallistuneet lakkoiluun, koska halusivat välttää avointa konfliktia yliopiston kanssa. JYY:ssä suhtauduttiin lakkoiluun ylipäätään epäilevästi, myös keskustalaiset sanoutuivat niistä irti heti alusta lähtien. Ylioppilaskunta oli kuitenkin nimellisesti mukana lakkorintamassa.¹⁹⁸ Myöskään Turussa keskustalaiset eivät osallistuneet lakkoiluun.¹⁹⁹

Tilanne kärjistyi valtakunnallisesti, kun opetusministeri Virolainen pyrki poliittisista syistä nopeassa tahdissa saamaan hyväksytyksi YYÄ-periaatteen sisältävän hallinnonuudistuksen. Silloisessa poliittisessa tilanteessa Lex Virolaiseksi nimetyllä lakiuudistuksella oli jonkinlaiset läpimenomahdollisuudet, mutta professorikunta vastusti lakia voimakkaasti oikeiston tukemana. Tässä taistelussa hallitusrintama koki selvän tappion, sillä lakiuudis jäi pöydälle oikeiston masinoiman tehokkaan viivytystaistelun myötä. Päätös siirtyi vaalien yli.²⁰⁰ Vuoden 1970 vaaleissa kokoomus oli suurvoittaja ja samalla hallitus koottiin porvarivoimin. Virolaisen lakiesitykseen ei siis enää palattu.²⁰¹

Tilanne kuumeni entisestään. Useat Oulun yliopiston professorit kampanjoivat näkyvästi Lex Virolaista vastaan. Ylioppilaslehti puolestaan otti asiaan tahallisen provosoivan linjan, mikä hermostutti yliopiston johtoa.²⁰²

KOL pitäytyi tiiviisti mies ja ääni -periaatteen takana. Tästä ei oltu valmiita joustamaan millään muotoa. Selvää oli, että valtakunnan hallituksessa tälle ei ollut suurtakaan kannatusta, muun muassa silloinen pääministeri Mauno Koivisto vastusti periaatetta. Opetusministeri Virolainen kuitenkin tuki opiskelijoiden toiveita. Samoin myös keskustan

---

¹⁹⁷ OKO johtokunta PTK 5.2.1973; PTK 12.2.1973.OKOA.

¹⁹⁸ Lamberg 2004, 322-334.

¹⁹⁹ Holmberg 2003, 18-26.

²⁰⁰ Salo 1998, 124-125.

²⁰¹ Pitkänen 1984, 53.

²⁰² Salo 1998, 124; OYL 13.2.1969.

eduskuntaryhmä asettui tukemaan opetusministeri Virolaisen ehdotusta YYÄ-periaatteen toteuttamisesta. Myös presidentti Kekkonen tuki YYÄ-periaatetta, joka olisi tuonut mukanaan hyvin syväluotaavan uudistuksen korkeakouludemokratiaan. Kekkonen tunnettiin hyvin uudismielisenä, joka kuunteli nuorten ajatuksia herkällä korvalla. KOL myös vaati kansanäänestystä asiasta, tuloksen perusteella olisi voitu selvittää opiskelijoiden todellista suhtautumista asiaan.²⁰³

Lex Virolaisen kaatumisen jälkeen hallinnonuudistusprosessissa seurasi pitkä suvanto-kausi. Asia ei edennyt millään tavoin, eivätkä erimielisyydet asian suhteen hälvenneet laisinkaan. Edes hallituspuolueet, SDP ja keskusta, eivät päässeet asian edistämisestä yksimielisyyteen. Asiasta ei saatu aikaiseksi edes minkäänlaista kompromissipäätöstä, yrityksistä huolimatta. Ratkaisut siirtyivät vuosiksi eteenpäin. Etenkin professorikunta pysyi asian suhteen varsin tiukkana, eikä liennytyksiä ollut heidän puoleltaan tulossa. Opiskelijoiden rintamalinjat sen sijaan alkoivat ratkaisujen viipymisen vuoksi rakoilla, taisteluväsymys painoi jo radikaaleintakin siipeä.²⁰⁴

Hallinnonuudistustaistelu laantui vuosiksi. OKO otti asiasta kantaa vuosikokouksessaan 1973. Julkilausumassa vaaditaan hallinnonuudistuksen pikaista toimeenpanoa. OKO katsoi, että vain demokratiaa laajentavan hallinnonuudistuksen myötä korkeakoulut voivat kehittyä.²⁰⁵ Tämän jälkeen OKO:kin huomio asiaa kohtaan jäi hyvin vähäiseksi. Aihe nousi esille jossain määrin edelleen 1970-luvun loppupuolella, mutta se ei herättänyt enää suurempaa kiihkoa. Tunnustettu tosiasia oli, että Oulu laahasi tässä asiassa huomattavasti muita perässä.

Lopulta hallinnonuudistusprosessi kesti Oulun yliopistossa pitkälti toistakymmentä vuotta. 15 vuoden suukopu asiasta ei ollut kunniaksi yliopistolle, mutta viivyttely asian suhteen tuotti tulokseksi kompromissin, joka oli verrattain konservatiivinen. Uusi hallintomalli tuli voimaan vuoden 1985 alusta. Sen mukaisesti jokaisen hallinnon portaaseen

---

²⁰³ Sohlman 1997, 17-29.

²⁰⁴ Salo 1998, 126.

²⁰⁵ Vuosikokous PTK 8.10.1973. Liite. OKOA

tuli kiintiöt kaikkien kolmen ryhmän edustajille. Ylioppilaskuntaa jäi kaivertamaan opiskelijoiden vähäinen painoarvo yliopiston hallituksessa.²⁰⁶

Toinen merkittävä korkeakoulupoliittinen uudistus oli opetus- ja tutkintojärjestelmään tehty uudistus. Keskustelu korkeakoulututkintojen uudistuksesta aloitettiin 1971, näin ollen uudistustyö ajoittui juuri hallinnonuudistustyön kiihkeimpiin vuosiin. Tässäkin uudistuksessa taustavaikuttajana oli yhteiskuntapoliittinen ja yhteiskunnallisen hyödyn vaatimus. Tutkintojärjestelmään ei oltu tehty uudistuksia pitkään aikaan ja sen rakenne koettiin vanhentuneeksi. Sekä opiskelijat että henkilökunta kokivat uudistukset aluksi hyvinkin tarpeellisiksi.²⁰⁷

Myös OKO:n piirissä tutkinnonuudistus koettiin erittäin merkittäväksi asiaksi ja sen etenemistä seurattiin tarkasti. OKO:n toimijat kokivat erittäin tärkeäksi osallistua uudistustyön etenemiseen aktiivisesti, vain näin voitiin turvata keskustalaisten tavoitteet: ”koulutuksen tulee lähteä yhteiskunnan tarpeista siten, että ammatillisuus ja tieteellisyys ovat tutkinnonuudistuksen päätavoitteita”.²⁰⁸

Opiskelijat kokivat, ettei tutkinto vastannut työelämän odotuksia. Toisaalta, etenkin valtiollan näkökulmasta, opintoajat olivat hyvin pitkiä ja tutkinnon rakenne koettiin tehottomaksi. Opintoja haluttiin tehostaa muun muassa opintojen laajuutta tarkastelemalla. Opintoihin haluttiin myös lisää joustavuutta ja substanssia. Vaikka yleisesti oltiin sitä mieltä, että uudistamiselle oli tarve, etenkin henkilökunta ei ollut kovin motivoitunutta asian suhteen. Ongelmana oli, ettei uudistustyölle oltu varattu minkäänlaisia lisäresursseja, ainakaan Oulussa. Opiskelijat olivat alkuun hyvin innostuneita ja toiveikkaita uudistustyön suhteen. Ylioppilaskunta muun muassa perusti oman tutkinnonuudistustyöryhmän, samantyyppisiä työryhmiä perustettiin myös moniin ainejärjestöihin. Mutta prosessin pitkittyessä kriittisyys sitä kohtaan lisääntyi. Kaikkinensa uudistusprosessissa tuli sekava ja sitä vaivasi erityisesti tiedon puute.²⁰⁹ OKO:n toiminnassa tutkinnonuudistustyö mainittiin 1970-luvun loppuvuosina useampaan otteeseen vuoden kes-

---

²⁰⁶ Salo 1998, 139-142.

²⁰⁷ Salo 1998, 131-139.

²⁰⁸ OKO TS 1976. OKOA.

²⁰⁹ Salo 1998, 131-139; Nieminen 2010, 103-104.

keisimmäksi asiaksi. Prosessin etenemistä ja valmistumista odotettiin kuumeisesti. Uudistustyön seuraaminen ja siihen vaikuttaminen monella tasolla koettiin erittäin tärkeäksi.²¹⁰

Tutkinnonuudistustyössä suurimmat haasteet koettiin filosofisten- ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen kohdalla. Oulussa erityisen haasteellisia olivat Luonnontieteellinen, Kasvatustieteellinen ja Humanistinen tiedekunta. Yleisenä pelkona oli sivistysyliopiston häviäminen ja ajatus kahlitsevasta koulutuksesta. Pelättiin myös tieteellisyyden ja humanismin häviämistä, monitieteellisyyden karsimista ja ylipäättään opintojen karsinointia.²¹¹ Innostus uudistustyötä kohtaan vaihtui kriittiseksi peloksi rajoitetuista opintomahdollisuuksista.

Hallinnonuudistustyön tapaan myös tutkinnonuudistustyö venyi. Oulu laahasi myös tässä uudistusprosessissa selvästi jälkijunassa muista yliopistoista. Pitkällisen ja venyneen prosessin seurauksena uuteen tutkintojärjestelmään voitiin viimeisissäkin tiedekunnissa siirtyä 1979 ja 1980, pari vuotta aiottua myöhässä. Kaikkinensa uudistus koettiin pakkouudistuksena ja useimmissa tiedekunnissa se koettiin ongelmalliseksi käytännössä. Opiskelijat arvostelivat toteutunutta uudistusta kovasti. Yleisopinnot koettiin liian laajoiksi, toisaalta yksittäiset kokonaisuudet olivat suppeampia kuin aiemmin, akateemisen vapauden koettiin heikentyneen ja opiskelutahdin kiristyneen. Yksi uudistuksen tavoite oli pedagogisuuden kehittäminen, mutta sen koettiin jääneen puolitiehen.²¹²

Taistelu hallinnonuudistuksen puolesta korkeakouludemokratian toteutumiseksi oli opiskelijoiden liikehdinnän radikaalein ja rajuin taistelu. Se oli isoin yksittäinen asia, joka nousi politisoituneen opiskelijaliikkeen polttopisteeksi. Yhteinen asia kokosi aiemmin hajanaisen opiskelijajoukon yhteen, ja opiskelijaliike oli voimissaan sen seurauksena. Keskustelu ja osallistuminen hallinnonuudistuksen tiimoilta tehtävään työhön myös nostatti selvästi SYL:n profiilia, ja SYL nousi opiskelijaliikkeen johtavaksi voimaksi. Oli kuitenkin selvää, että vaikka hallinnonuudistus kosketti koko opiskelijakenttää ja kaikkia opis-

---

²¹⁰ Esim. OKO TS 1976; OKO TS 1977; OKO TS 1978. OKOA.

²¹¹ Salo 1998, 131-139.

²¹² SAMA.

kelijoita, näkyvillä oli selviä viitteitä, ettei hallinnonuudistus ollut riviopiskelijoille mitenkään välttämätön asia. Selvästi asian ehdottomuus korostui opiskelijapolitiikan aktiiveille, ja sen vuoksi se myös sai vahvasti poliittisia sävyjä.²¹³

Uudistuksen viivästyminen ja vesittyminen oli kuitenkin selvä tappio opiskelijaliikkeelle ja merkitsi opiskelijaradikalismien vähittäistä taantumista. Kokoava voima kääntyi itseään vastaan.

2.2. Keskustalla vahva asema politisoituvassa opiskelijaliikkeessä

1964 oli ylioppilaskuntien politisoitumisen murrosvuosi, esimerkiksi Jyväskylässä nähtiin jo tuolloin selkeitä poliittisia pilkahduksia ylioppilaskunnan sisässä. Poliittiset puolueet tulivat edustajistovaaleihin mukaan näkyvästi vuonna 1965. Tuolloin HYYn edustajistovaaleissa nähtiin ensimmäisen kerran vaaliliittoja, jotka esiintyivät selkeästi poliittisin tunnuksin.²¹⁴ Oulussa ensimmäiset poliittiset ehdokkaat nähtiin myös jo vuonna 1965. Tosin tuolloin vain keskusta asetti ehdokkaita omalta Radikaalit-listaltaan, saaden läpi yhden ehdokkaan. Useampia poliittisia edustajia OYY:n edustajistoon saatiin vasta 1967 kun kokoomus sai omat edustajansa.²¹⁵

Vielä 1960-luvulla Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa vallitsi kuitenkin varsin epäpoliittinen ilmapiiri. Puoluepolitiikalle ei nähty tarvetta ja sitoutumatonta linjaa suorastaan vaalittiin, poliittisiin toimijoihin suhtauduttiin selvästi negatiivisesti. Poliittinen herääminen Oulun ylioppilaskunnassa tapahtui selvästi myöhemmin kuin muissa Suomen ylioppilaskunnissa. Tähän vaikutti vahvasti se, että Oulussa ylioppilaskunta oli vielä verrattain nuori. Ylioppilaskunnan oman toiminnan vakiinnuttaminen vaati resursseja runsaasti.²¹⁶ Tyytymättömyys ylioppilaskunnan toimintaa kohtaan jäsenistön keskuudessa tasoitti kuitenkin osaltaan tietä puoluepoliittisille toimijoille.

Oulun ylioppilaslehdessä alkoi esiintyä 1960-luvun edetessä puoluepolitiikkaa puolustavia puheenvuoroja. Keskustalaiset osallistuivat tähän keskusteluun innokkaasti. Muun

---

²¹³ Pekola 2009, 87-89.

²¹⁴ Kolbe 1996, 92, 112-113.

²¹⁵ Syyskauden toiminta 1965. OKOA; Pekola 2009, 136-137. LIITE 1

²¹⁶ Pekola 2009, 16-18.

muassa Manu Paajanen, joka myöhemmin valittiin edustajistoon ensimmäisenä poliittisena toimijana, kirjoitti jo vuonna 1963 ylioppilaslehdessä puoluepoliittisen toiminnan puolesta. Hän arvosteli, että politiikka oli tabu yliopistossa. Hänen mielestään opiskelijoidenkin oli otettava vastuuta yhteiskunnasta muun muassa seuraamalla politiikkaa. Paajasen mielestä politiikan seuraaminen valmensi ihmistä vastuulliseksi kansalaiseksi.²¹⁷ Laajemmaksi keskusteluksi Paajasen ulostulot eivät kuitenkaan levinneet.

Jyväskylässä ylioppilaskunnan poliittisen toiminnan heräämisen käännekohtana voidaan pitää Marko Lambergin mukaan keskustelutilaisuuksien sarjaa vuonna 1961, jotka liittyivät vuoden 1962 presidentinvaaleihin. Keskustelutilaisuuksissa vaaliliittojen edustajat kävivät kertomassa ehdokkaastaan ja vastaamassa yleisön kysymyksiin. Tilaisuuksissa keskusteltiin myös muista poliittisista aiheita. Keskustelutilaisuudet olivat hyvin suosittuja. Vastaavanlaisia avoimia poliittisia tilaisuuksia ei kampuksella ollut aiemmin järjestetty. Seuraavana keväänä Jyväskylään perustettiin ensimmäinen poliittinen opiskelijajärjestö. Jyväskylän Akateemisten Sosiaalidemokraattinen yhdistyksen perustamiskokous pidettiin toukokuussa 1962. Jyväskylän Akateeminen Sosialistiseura puolestaan aloitti toimintansa vuonna 1963. Samana vuonna myös keskustalaiset ja kokoomuslaiset saivat oman yhdistyksensä. Ensimmäiset poliittiset toimijat JYY:n edustajistoon valittiin jo vuoden 1964 vaaleissa ja jo vuonna 1966 JYY:n hallituksen puheenjohtajana toimi poliittisten riveistä valittu vasemmiston edustaja.²¹⁸ Jyväskylässä poliittisen toiminnan kehitys oli siis varsin nopeaa ja oli jostain syystä selvästi muuta maata edellä. JYY:ssä toimi jo vuonna 1967 selvästi poliittinen hallitus.²¹⁹

Oulussa ylioppilaskunnan hallituksessa nähtiin ensimmäistä kertaa poliittista väriä vuoden 1968 hallituksessa, kun keskustalainen Toivo Jaakkola valittiin hallitukseen, ensimmäisenä näkyvästi poliittisena edustajana.²²⁰ Poliittisten edustajien valinta hallitukseen oli herättänyt keskustelua jo vuonna 1966. Jo tuolloin keskustalaiset olisivat olleet valmiita hallitusvastuuseen. Keskustalla oli edustajistossakin omalta listalta valittu jäsen Toivo Jaakkola. Mutta poliittiset edustajat sivuutettiin vetoamalla siihen, että OKO

---

²¹⁷ OYL 20.10.1967; Pekola 2009, 16.

²¹⁸ Lamberg 2003, 198-199, 206, 278.

²¹⁹ Sohlman 1997, 12.

²²⁰ OYL 15.12.1967.

kuulu ylioppilaskunnan piiriin, eikä näin ollen edusta ylioppilaskuntaa.²²¹ Oletettavasti kyse oli enemmän siitä että aika ei ollut vielä valmis poliittisille toimijoille vuonna 1966, koska valinta voitiin kuitenkin tehdä vuonna 1968. Ja olihan Jaakkola jo vuonna 1966 edustajiston virallinen jäsen.

Vuosikymmenen loppua kohti tultaessa kritiikki kiltojen toimintaa ja ylipäätään sitoutumattomia toimijoita kohtaan kasvoi OYY:n sisässä. Ylioppilaskunnan toiminta ja sen toimijat nähtiin liian passiivisina. Myös kiltojen toimivaltaa arvosteltiin kovasti. Jäsenistössä uskottiin, että poliittiset toimijat voisivat tuoda virkistävän muutoksen toimintaan. Ajatuksena oli, että poliittisten toimijoiden myötä haparoivan ylioppilaskunnan toimintaan saataisiin asiantuntemusta ja vakautta. Poliittisten toimijoiden oli siis hyvin helppo luiskahtaa sisään ylioppilaskunnan toimintaan. Politisoitumisen kehitykseen vaikutti myös se, että muualla Suomessa oli tapahtunut tällä saralla jo selvästi liikehdintää. Politisoituminen eteni kuitenkin Oulussa selvästi jälkijunassa.²²²

Myös OKO:n toiminta aktivoitui huomattavasti 1960-luvulla. Aktivoituva opiskelijaliike kannusti oululaisia keskustaopiskelijoita auraamaan tietä puoluepolitiikalle Oulun yliopistoyhteisössä, ja OKO pyrki omalla toiminnallaan selvästi vahvistamaan politisoitumista. OKO järjesti jo syksyllä 1965 keskustelutilaisuuden teemalla ”*Eikö opiskelija saa politikoida?*”. Yleisöä kerrotaan olleen paikalla runsaasti, noin 40 henkeä, joista 15 käytti puheenvuoron. Vuoden 1965 vuosikertomuksessa mainitaan myös, että osa kaupungissa ilmestyvistä lehdistä huomioi tilaisuuden.²²³ Poliittisen tien auraajana keskustalaiset olivat selvästi edellä muita poliittisia toimijoita, sillä OKO:n toiminta oli jo pidemmän aikaa ollut järjestyneempää kuin muiden poliittisten järjestöjen. Myös KOL valtakunnallisena toimijana oli jo hyvissä ajoin suunnannut toimintansa yleispolitiikasta opiskelijaedunvalvontaan, tämä selkeästi ohjasi myös paikallista toimintaa osastoissa tekemään samoin. Selkeä linjanmuutos antoi liitolle etulyöntiaseman suhteessa muihin poliittisiin toimijoihin.

---

²²¹ OYL 16.12.1966.

²²² Pekola 2009, 21-22.

²²³ OKO TK 1965. OKOA.

Vuosikymmenen kuluessa Ouluun syntyi myös muita puoluepoliittisia opiskelijajärjestöjä. Huhtikuussa 1964 perustettiin Oulun Akateeminen Sosialistiseura (OASS). Seuraavana vuonna toimintansa aloittivat Oulun Opiskelevat Oikeistonuoret (OOON) ja Oulun Opiskelijoiden Sosiaalidemokraattinen yhdistys (OOSY). Oulun Liberaalinuoret (OLO) perustettiin syksyllä 1968.²²⁴ Kovin aktiivista tai näkyvää toimintaa näillä järjestöillä ei vielä 1960-luvulla kuitenkaan ollut. Järjestöjen toiminta vasta haki muotoaan ja rohkeita toimijoita.²²⁵ Tässä suhteessa keskustalaiset saivat selkeän etulyöntiaseman.

Myös Turun yliopiston ylioppilaskunnassa oltiin vielä 1960-luvun alussa lähes yksimielisiä siitä, että politiikkaa ei saanut tuoda ylioppilaskunnan sisäiseen toimintaan. Vuosikymmenen kuluessa kiinnostus politiikkaa kohtaan lisääntyi kuitenkin selvästi. TUKO:n jäsenmäärä lisääntyi 1960-luvun alkupuoliskolla selvästi. Vuosikymmenen puolivälissä TUKO:n toiminta oli jo hyvin vakiintunutta ja vastaanotto hyvä, vaikka opiskelijapoliittinen toiminta herätti edelleen myös ennakkoluuloja turkulaisessa opiskelijayhteisössä. Poliittisista opiskelijajärjestöistä kokoomus ja sosiaalidemokraatit ottivat ensimmäisinä osaa edustajistovaaleihin omilla listoillaan vuonna 1964. Kaksi vuotta myöhemmin kommunistit ja keskustalaiset tulivat mukaan. Vahva politisoituminen TYY:n piirissä nähtiin samoihin aikoihin kuin Oulussakin, ja vuoden 1971 vaaleissa ehdolla oli vain poliittisia ehdokkaita. Kiihkeää poliittisuutta kesti kymmenen vuotta. Turku ei missään nimessä ollut keskustan voimakasta kannatusaluetta. Keskustalainen opiskelija oli suorastaan harvinaisuus. TYY:n edustajistossa keskustalaisten paikkamäärä on ollut korkeimmillaan viisi edustajistopaikkaa 40:stä.²²⁶

Poliittiset äänet alkoivat kuulua Oulussa vahvemmin vasta vuonna 1968. Vuoden 1967 edustajistovaaleihin ehdokkaitaan oli asettaneet kaikki puolueet oikealta vasemmalta. Parhaiten pärjasi kokoomus saaden kolme paikkaa. Tunnelma oli odottavainen, poliittisilta toimijoilta odotettiin jo näkyviä tekoja sekä toimintaa ylioppilaskuntaelämää vahvistamaan. Vuonna 1968 vaalitaistelu käytiinkin jo huomattavasti räväkämmissä merkeissä. Syksyn aikana järjestettiin muun muassa alustus- ja keskustelutilaisuuksia nimellä

---

²²⁴ Pekola 2009, 26.

²²⁵ Pitkänen 1984, 34-35.

²²⁶ Holmberg 2003, 6-10.

”poliittiset torstaikaljat”. Voimistuvasta äänenpainosta huolimatta poliittisten jymymenestys jäi vielä tulematta. Puoluepoliittisten selkeä esiinmarssi tapahtui vasta seuraavana vuonna.²²⁷

Politisoitumisprosessi oli kiihkeimmillään ylioppilaskunnissa vuonna 1969. Syksyn edustajistovaaleja voidaan pitää yhdenlaisena selkeänä murroskohtana opiskelijaliikkeen politisoitumisessa. Tuolloin poliittiset ryhmittymät suorastaan vyöryivät ylioppilaskuntien vaikutuspaikoille. Tämä kertoo poliittisten ryhmien aktivoitumisesta yliopistoissa ja toisaalta opiskelijoiden suhtautumistavan muutoksesta, poliittiset toimijat tunnustettiin positiiviseksi asiaksi.²²⁸ Sitoutumattomuuden alamäki oli selvä.

Iso yhteiskunnallinen murros oli herätellyt myös opiskelijaliikkeen poliittisen kentän. Tärkein tekijä opiskelijaliikkeen aktivoitumisessa ja politisoitumiseen oli hallinnonuudistus, jonka vaikuttamistyössä myös poliittiset toimijat halusivat olla mukana. Voimakas politisoituminen huomattiin myös OKO:n toiminnassa. Toimintakertomuksessa vuodelta 1969 oli selviä viitteitä ajan huomattaviin uudistuksiin: ”Tänä aikana oli merkillepantavaa ylioppilaskuntain voimakas politisoituminen. Suuret koulutuspoliittiset uudistusvaatimukset, jotka koskivat peruskoulun uudistusta ja korkeakoulujen hallinnonuudistusta sävyttivät politisoitumisen lisäksi toimintaa.”²²⁹

Vuoden 1969 vaalien jälkeen poliittisten saatua enemmistön edustajistossa OYY:n hallitus ja puheenjohtajisto valittiin täysin puoluepoliittisin perustein ensimmäistä kertaa. Politisoituminen tapahtui Oulussa lopulta varsin nopeasti.²³⁰ OYY:n edustajiston syksyllä 1970 järjestetyt vaalit olivat ensimmäiset täysin puoluepoliittiset ylioppilaskuntavaalit Suomessa. Poliittisesti kiihkein kausi Oulun ylioppilaskunnassa ajoittuu 1970-luvun alkuvuosiin. Tämä näkyi korkeina äänestysprosentteina edustajistovaaleissa, puoluepoliittisten järjestöjen suosiona ja voimakkaina kannanottoina opiskelijoille merkittävässä kysymyksissä. Ylioppilaskunnan toiminta oli ”täydellisesti politisoitunut”.²³¹

---

²²⁷ Pitkänen 1984, 35-37.

²²⁸ Sundbäck 1991, 61-74.

²²⁹ OKO TK 1969. OKOA.

²³⁰ Enbuske 2010, 39; Nieminen 2010, 74.

²³¹ Pekola 2009, 69; Nieminen 2010, 72.

Politisoituminen muutti opiskelijapolitiikan luonteen täysin. Vuoden 1969 jälkeen lähes kaikki edustajat ainejärjestöistä ylioppilaskuntien hallituksiin sekä hallinnon opiskelija-edustajien paikoille valittiin puhtaasti puoluepoliittisin perustein.²³² Myös OKO:n piirissä ”omien” edustajien vaikuttaminen ainejärjestöissä ja kiltatoiminnassa nähtiin tärkeänä. Toiminta eri järjestöissä ja yhdistyksissä toi näkyvyyttä OKO:n toiminnalle ja varmasti myös uusia jäseniä mukaan toimintaan.²³³ Toki varmasti toiminta eri järjestöissä nähtiin tärkeäksi myös siksi, että pelättiin muiden poliittisten valtaavan liikaa asemia niissä. Politisoituminen oli vahvimmillaan kaikkialla juuri 1970-luvun puoliväliin saakka. Tuolloin toiminta ylioppilaskunnassa tai sen yhdistyksissä oli lähestulkoon mahdotonta ilman puoluekirjaa.

Poliittisen toiminnan kehitystä ylioppilaskunnassa voidaan suoraan havainnollistaa Oulussa edustajiston paikkajaossa; vuonna 1965 poliittisilla ryhmittymillä oli yksi paikka 36:sta, vuonna 1967 edustajistopaikkoja oli jo neljä, vuoden 1969 vaaleissa poliittiset saavuttivat jo enemmistön 27 paikalla. Vuoden 1970 vaaleissa oli ehdolla vain poliittisia ehdokkaita. Politisoituminen tapahtui siis lopulta varsin nopeasti. Poliittiset ryhmittymät pitivät täysimääräistä valtaansa edustajistossa lähes vuosikymmenen ajan, aina vuoteen 1979 asti, jolloin edustajistoon valittiin kolme edustajaa ainejärjestöjen listalta.²³⁴

Poikkeuksellista Oulun tilanteessa oli, että puolueet marssivat niin sanotusti tyhjälle kentälle. Oulussa ei ollut syntynyt uusvasemmistolaisista liikehdintää, kuten monissa muissa ylioppilaskunnissa ja opiskelijapiireissä. Esimerkiksi Helsingissä sitoutumaton uusvasemmistolaisuus oli hyvin näkyvää koko 1960-luvun. Vaikka Helsingin opiskelijoiden keskuudessa radikalisoitumista oli näkyvissä jo huomattavasti aiemmin, politisoituminen eteni silti samaan tahtiin kuin Oulussa. Myös HYY:n edustajistossa poliittiset pääsivät valtaan vasta syksyn 1969 vaaleissa.²³⁵

Vuoden 1969 edustajistovaaleissa valtakunnallisesti parhaiten poliittisista toimijoista pärjäsi kokoomus. Luultavasti kannatusta vauhditti vastareaktiot Vanhan ylioppilastalon

---

²³² Sundbäck 1991, 61-74; Lamberg 2004, 299-300.

²³³ OKO TK 1976; OKO TK 1977; OKO TK 1972. OKOA.

²³⁴ Pekola 2009, 136-137. LIITE 1; Nieminen 2010, 74.

²³⁵ Pitkänen 1984, 37.

valtaukselle, johon kokoomus ei osallistunut. Vanhan valtaus oli saanut vahvan radikaalivasemmistolaisen leiman.²³⁶ Keskustaopiskelijoille vuodet 1968-1969 merkitsivät murtautumista uusin voimin aivan uusiin aseisiin ylioppilaskunnissa. Keskusta nousi opiskelijamaailmassa toiseksi suurimmaksi ryhmäksi kokoomuksen jälkeen.²³⁷ Kokoomuksen vauhdikkaasta noususta huolimatta vasemmisto, sosiaalidemokraatit sen pääpuhurina, saivat vahvan aseman 1960-luvun liikehdinnässä. Tämä jatkui vielä 1970-luvullakin.²³⁸ Opiskelijaliikkeen poliittisella kentällä vallitsi vahva kolmijako: oikeisto, keskusta ja vasemmisto.

Lähes koko 1970-luvun keskustapuolueen kannatus valtakunnallisesti oli vakaata ja vahvaa. Tämä edesauttoi toki myös keskustan kannatusta opiskelijakentällä. Hallituspuolueena keskustalla oli merkittävä valta-asema ja opiskelijajärjestön hyvät suhteet ministereihin edesauttoivat asioiden hoitamista ja statuksen kohottamista opiskelijaliikkeessä.²³⁹ KOL:n toiminta laajeni aktiivisesti koko 1970-luvun. Uusia osastoja perustettiin, ohjelmatyö oli aktiivista ja opiskelijapoliittiseen keskusteluun osallistuttiin aktiivisesti. KOL:n jäsenmäärä kasvoi hurjasti muutaman vuoden aikana. Vuonna 1975 aktiivijäseniä oli jo noin 3000 ja toimivia osastoja 20 paikkakunnalla. Suurissa yliopistoissa toimi 300-400 aktiivijäsenen osastoja. KOL:n tavoitteena oli ulottaa toiminta myös kaikkiin opintoasteen oppilaitoksiin. Suuri osa keskiasteen oppilaitoksista kuului KOL:n toiminnan piiriin. Vuonna 1976 KOL:lla oli osasto kaikissa korkeakouluissa ja yliopistoissa sekä tärkeimmillä muilla opiskelupaikkakunnilla, yhteensä 23 osastoa. KOL:n piirissä keskustan johtoasemaa opiskelijaliikkeessä pidettiin itsevarmasti jopa itsestäänselvyytenä. KOL:n vahvimmat osastot olivat Kuopiossa, Oulussa ja Jyväskylässä. Kaikissa näissä ylioppilaskunnissa keskusta toimi yhteistyössä vasemmiston kanssa.²⁴⁰

Ylipäätään ylioppilaspolitiikan valtasuhteet noudattelivat hyvin pitkälti valtakunnan politiikan valtasuhteita. Erona oli, että opiskelijapolitiikassa suhdanteet eivät heitelleet yhtä voimakkaasti. Suomen poliittisissa voimasuhteissa tapahtui raju muutos vuoden

---

²³⁶ Sundbäck 1991, 61-74.

²³⁷ Sundbäck 1991, 50.

²³⁸ Sundbäck 1991, 48.

²³⁹ Pohjalainen 2007, 92.

²⁴⁰ Sohlman 1997, 29-40.

1966 eduskuntavaalien tuloksena. Tuolloin pitkään oppositiossa olleet sosiaalidemokraatit olivat vaalien suurvoittajia, kaikki hallituspuolueet menettivät paikkoja, mukaan lukien keskusta ja kokoomus. Vasemmisto sai enemmistöedustuksen eduskuntaan. Hallitusneuvottelujen seurauksena kokoomus joutui tuolloin oppositioon. Kokoomuksen oppositiokausi valtakunnan politiikassa kesti vuoteen 1987 saakka. Tuona aikana Suomen hallituspuolueeksi vakiintui sosiaalidemokraattien, keskustapuolueen ja Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) dominoima kansanrintama.²⁴¹ Tämä sama poliittinen ilmiö oli nähtävissä myös opiskelijaliikkeessä, niin valtakunnallisesti kuin myös paikallisesti esimerkiksi Oulussa ja Jyväskylässä.

Vuoden 1969 edustajistovaalien tulos ylioppilaskunnissa enteili tulevaa myös valtakunnallisella tasolla. Saman vuoden SYL:n liittokokouksessa nähtiinkin poliittisten toimijoiden esiinmarssi, kun poliittiset toimijat suorastaan tunkeutuivat SYL:oon. Tuolloin valittiin liitolle ensimmäinen puolueperustainen hallitus. Vuoteen 1972 mennessä myös sihteeristö oli täysin politisoitunut. Tämä asetelma jatkui aina 1980-luvun alkupuolelle saakka.²⁴²

Poliittisilla toimijoilla oli selvä intressi SYL:a kohtaan. SYL:n asema opiskelijaliikkeen veturina ja tunnustettuna yhteiskunnallisena vaikuttajana houkutti poliittisia toimijoita.²⁴³ Ylioppilaskuntien lisäksi etenkin SYL:sta tuli kanava, jonka kautta poliittiset opiskelijajärjestöt pyrkivät toteuttamaan opiskelijaliikehdintää koskevia tavoitteitaan. Kokoomus asetti päämääräksi tietoisien SYL:n ”valtauksen”. Tällä toiminnalla se pyrki vastustamaan opiskelijaliikkeen yleisvasemmistolaisuutta. Kokoomusopiskelijoilla olikin keskeinen asema SYL:n ensimmäisessä poliittisessa hallituksessa. Myös keskustalla oli selvästi halu ehkäistä vasemmiston ”jylläystä” opiskelijapolitiikan monilla tasoilla ja osaltaan siksi se halusi vakiinnuttaa hyvät asemat muun muassa SYL:n johtopaikoilla.²⁴⁴ KOL:n näkemyksen mukaan opiskelijoiden ongelmat voitiin ratkaista tyydyttävästi vain opiskelijoiden yhtenäisen ja voimakkaan etujärjestön, eli SYL:n avulla. Keskeiset opiskelija- ja yhteis-

---

²⁴¹ Zetterberg 1995, 55-56.

²⁴² Sundbäck 1991, 232-233. LIITE 4.

²⁴³ Sundbäck 1991, 43-53.

²⁴⁴ Sundbäck 1991, 61-74.

kuntapoliittiset tavoitteet, kuten hallinnonuudistus, tutkinonuudistus, opintososiaaliset tavoitteet ja alueellinen korkeakoulupolitiikka, eivät onnistu ilman yhtenäistä ja tavoitteistaan selvillä olevaa opiskelijaliikettä.²⁴⁵ Oli selvää, että pyrkimyksissään toteuttaa keskustalaisittain tärkeitä linjoja ja näkemyksiä opiskelijapolitiikan saralla myös KOL:n oli varmistettava mahdollisimman hyvät asemat SYL:n piirissä.

Ensimmäisen oman vaaliohjelman KOL julkaisi jo vuonna 1970. Siinä korostui erityisesti koulutuksen alueellinen tasa-arvo ja demokratian toteutuminen korkeakouluhallinnossa. Vuonna 1974 hyväksyttiin KOL:n ensimmäinen poliittinen ohjelma. Painopistealueina oli koulutuspolitiikka, korkeakoulu- ja tiedepolitiikka sekä opiskelijoiden opintososiaaliset etuudet. Ohjelmassa määriteltiin myös keskustalaisen opiskelijaliikkeen erityistehtävät taistelussa vihreämmän yhteiskunnan puolesta. Poliittisessa asiakirjassa pyrittiin antamaan selvät ohjeet keskustaopiskelijoiden toiminnalle oppilaitoksissa ja opiskelijayhteisöissä. KOL:n korkeakoulupolitiikka hallitsi pitkälle 1970-luvun lopulle kolme pääkysymystä: alueellinen korkeakoulupolitiikka, tutkintojen uudistus ja kehitys sekä korkeakoululaitoksen hallinnonuudistus. Samat teemat heijastelivat myös osastoihin. Sosiaalipoliittisessa ohjelmassaan KOL ajoi opintotuen uudistusta niin että opintoraha piti nähdä osana vähimmäistoimeentulojärjestelmää. KOL:n malli muistutti jo tuolloin vahvasti perustuloa. Ylipäätään opintotuen haluttiin olevan opintorahapainotteinen vahvan lainapainotteisuuden sijaan. Opintolaina sen sijaan haluttiin porrastaa valmistamisen jälkeisen tulotason mukaan. Maksuton koulutus oli yksi peruseriaate. KOL ajoi myös opiskelijoille samoja kuntalaisoikeuksia kuin vakituisille asukkaille. Myös asuntopolitiikka ja opiskelija-asuntomäärien lisääminen olivat vahvasti esillä.²⁴⁶

Vuoden 1972 vaaleissa KOL saavutti valtakunnallisesti yhteensä seitsemän lisäpaikkaa ylioppilaskuntien vaaleissa. Seuraavana syksynä keskustalaiset kahmivat edelleen lisää paikkoja, nyt 11 paikkaa. Keskustasta tuli suurin ryhmä Kuopion korkeakoulun ja JYY:n edustajistoissa. Menestys ylioppilasmaailmassa oli parina edellisenä vuotena ollut erittäin nopeaa.²⁴⁷

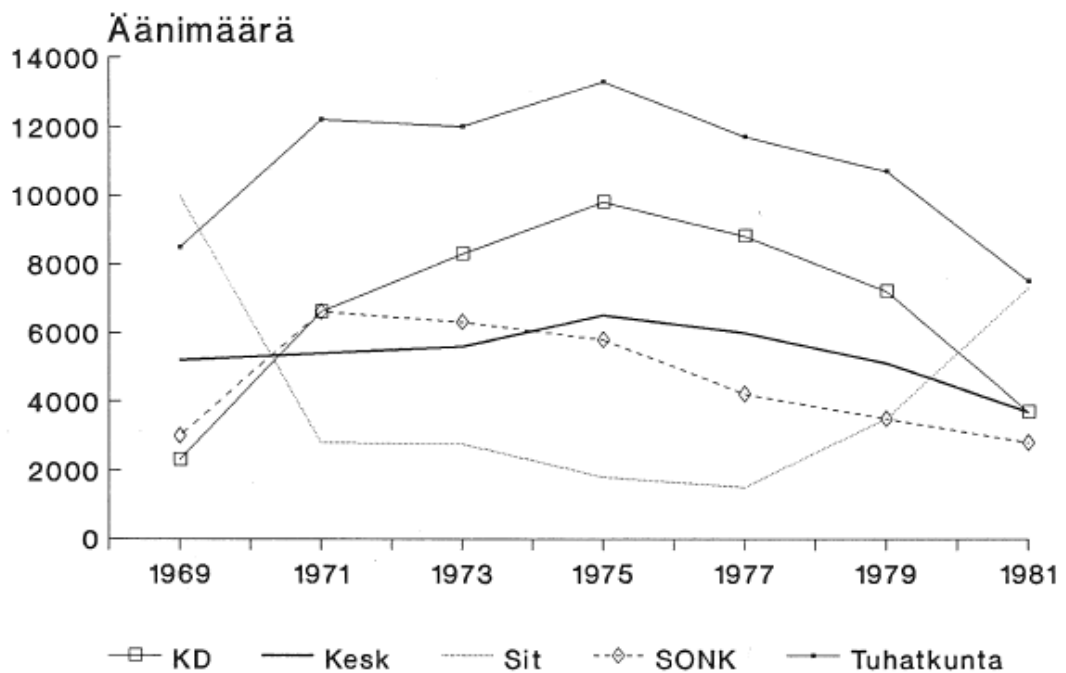
---

²⁴⁵ Sohlman 1997, 22-25.

²⁴⁶ Sohlman 1997, 36-40.

²⁴⁷ Sohlman 1997, 29-36.

Vuoden 1974 Syksyn edustajistovaaleissa KOL paransi jo kolmannen kerran peräkkäin asemaansa opiskelijavaaleissa. Hyvää vaalitulosta perusteltiin järjestön omalla politiikalla ja vahvalla osastotoiminnalla. Keskustalaisten prosentuaalinen ääniosuus eri paikkakunnilla oli huomattava: Kuopion korkeakoulussa kannatus oli noin 37%, Oulussa 25%, Jyväskylässä 22% ja Helsingissäkin 10%.²⁴⁸ Vuosi 1975 oli Keskustan huippuvuosi valtakunnallisessa opiskelijaliikkeessä, tuolloin suosio oli korkeimmillaan.

249

Vuoden 1971 opiskelijavaaleissa vasemmisto paransi asemaansa. Se onnistui kasvattamaan paikkamääräänsä eniten. Tämä edesauttoi sitä, että vasemmisto ja keskusta saattoivat sopia SYL:n luottamuspaikkojen sekä vapautuvien sihteeripaikkojen jaosta, yhdessä keskiryhmien kanssa. Käytännössä hallitsevassa asemassa oli vasemmisto ja keskusta. Sama ryhmä myös päätti liiton toimintaa ohjaavista ohjelmallisista sopimuksista. Kokoomus ei ollut tässä mukana. Näin luotiin pohja keskustan ja vasemmiston kansanrintamayhteistyölle opiskelijaliikkeessä. Vasemmisto ja keskusta saivat tiukan otteen

²⁴⁸ Sohlman 1997, 29-36.

²⁴⁹ Sundbäck 1991, 140.

SYL:n hallinnosta määrittäen sitä koko 1970-luvun alun. Sopimuksen myötä myös käytännössä vahvistettiin se, että kokoomus pidettiin ulkona SYL:n tärkeimmiltä vaikutuspaikoilta sekä ohjelmatyöstä, vaikka vuodesta toiseen kokoomus menestyi opiskelija-vaaleissa hyvin. Kokoomuksella oli tuolloinkin edustus hallituksessa, mutta käytännössä paljon vähäisempi asema kuin mitä vaalitulokset sille oikeasti suonasivat. Vuoteen 1982 keskusta ja vasemmisto muun muassa jakoivat liiton puheenjohtajan ja pääsihteerin paikat keskenään. Keskusta piti hallussaan puheenjohtajuutta ja vasemmisto pääsihteerin paikkaa. Keskusta sai säilytettyä SYL:n puheenjohtajan paikan vielä vaivoin vuosikymmenen lopulla ja 1980-luvun alkupuolella. Vuonna 1979 SYL:n puheenjohtajaksi valittiin ensimmäistä kertaa nainen, keskustalainen Marjo Hirsimäki (nyk. Timonen), pitkien hallitusneuvottelujen jälkeen.²⁵⁰

Keskustan menestys opiskelija-vaaleissa jatkui vuoteen 1976. Keskustalaisten ehdokkaiden saama suhteellinen äänimäärä kasvoi, vaikka paikkamäärä tippui. Vaalien teemana oli erityisesti opintotuen kehittäminen, jonka epäonnistumisesta keskusta uhkasi saada syyt niskansa.²⁵¹ Myös välit muihin poliittisiin opiskelijajärjestöihin alkoivat rakoilla. Keskustasta oli tulossa vasemmiston ja oikeiston yhteinen vihollinen. Vaalimenestys oli kuitenkin edelleen hyvä. Yhteistyötä rakennettiin niiden tahojen kanssa, jotka hyväksyivät ”kansanvaltaisen sisäpolitiikan ja Paasikivi-Kekkosen ulkopoliittisen linjan”. Eli käytännössä vasemmiston kanssa.²⁵²

Kansanrintamayhteistyö toimi myös paikallisella tasolla ainakin Oulussa ja Jyväskylässä. Keskustan ja vasemmiston kannattajat mielsivät olevansa osa ”yleisdemokraattista rintamaa”. Keskustan ja vasemmiston yhteistyöhön perustuva vallankäyttö OYY:n hallituksessa sai alkunsa vuonna 1969 hallitusvalintojen myötä. Vuodelle 1970 hallitus muodostettiin keskustan ja vasemmistoryhmien kesken. Puheenjohtajaksi tuli keskustan Kalevi Virkkunen. Kansanrintamakausi Oulussa jatkui koko vuosikymmenen. Tämän ajan kokoomus sivuutettiin täysin paitsioon ylioppilaskunnan hallitustyöskentelystä siitäkin huolimatta, että kokoomus oli vuodesta toiseen suurin ryhmä OYY:n edustajistossa.²⁵³

---

²⁵⁰ Laaninen 2007, 96-99.

²⁵¹ Sohlman 1997, 76-80.

²⁵² Sohlman 1997, 76-80.

²⁵³ Nieminen 2010, 72-76; OKO TK 1969. OKOA; Pekola 2009, 58, 136-137. LIITE 1.

Samoin Jyväskylässä toimi tiivis kansanrintamayhteistyö, myös siellä ylioppilaskunnan hallitus muodostettiin pitkälle 1970-luvun vasemmiston ja keskiryhmien kesken.²⁵⁴

Valtakunnallisesti näkyvästä kansanrintamavallasta huolimatta kokoomus menestyi hyvin edustajistovaaleissa. Kokoomuksen rooli oli erityisesti vastustaa ”radikaalivasemmistolaisuutta”, niin valtakunnallisesti kuin myös Oulussakin. Myös Oulussa kokoomuksella oli vahva kannatus edustajistovaaleissa. Vasemmiston valtakunnallisesta menestyksestä huolimatta se ei koskaan saavuttanut yliasemaa Oulussa. Tämä oli poikkeuksellista, kun tarkastellaan ylioppilaskuntien politisoitumisen kehittymistä valtakunnallisesti. OYY:n edustajistoon sosiaalidemokraattiset opiskelijat saivat ensimmäisen edustajansa vasta vuoden 1969 vaaleissa, muutaman vuoden jälkijunassa siis keskustaan ja kokoomukseen nähden. Poikkeuksellista oli myös keskustan merkittävä asema OYY:n edustajistossa. Keskusta-oikeiston vahva menestys Oulussa johtui pitkälti Oulun yliopiston tieteenala-profiilista, mikä oli vahvasti teknillis-luonnontieteitä painottava. Toisaalta juuri keskusta-oikeiston vahva menestys ja ”oikeistolainen” tieteenala-profiili olivat syynä siihen, ettei vasemmisto saanut Oulussa niin ylivaltaista jalansijaa kuin valtakunnallisesti katsottuna yleisesti. Esimerkiksi vuonna 1972 muissa yo-kunnissa edustajistovaalien kolmen kärjessä olivat kokoomus, kansandemokraatit ja sosiaalidemokraatit. OYY:ssa suurinta kannatusta nauttivat kokoomus ja keskusta. Keskustan verrattain suurta kannatusta selittää osaltaan varmasti myös keskustan vahva kannatus Pohjois-Suomessa.²⁵⁵

Tiivistä kansanrintamayhteistyöstä huolimatta ristiriidoilta ei kuitenkaan vältytty. Ongelmia aiheutti suhtautuminen ääri-vasemmistoon, joka teki irtiottoja opiskelijaliikkeen organisaatiosta. Myös vasemmisto koki SOL:n toiminnan haittana. 1970-luvun aikana vasemmiston toimijat ajautuivat sisäiseen kiistaan. Tämä aiheutti suuresti ristiriitoja toiminnassa ja loi ongelmia opiskelijaliikkeen toimintaan laajemminkin. Myös keskustan oli vaikea hyväksyä ääri-vasemmiston toimintaa valtakunnallisesti ja ylioppilaskunnissa, SOL koettiin liian jyrkäksi yhteistyökumppaniksi ja tämä haittasi kansanrintamayhteistyötä. Keskusta alkoikin lähestyä kokoomusta yhteistyömielessä.²⁵⁶

---

²⁵⁴ Lamberg 2004, 322-340.

²⁵⁵ Pekola 2009, 75; Salo 2003, 64, 189.

²⁵⁶ Sundbäck 1991, 74-91

KOL:n sisäinen ristiriita kansanrintamayhteistyötä kohtaan näkyi myös SYL:n työskentelyssä. Keskustassa esiintyi kuitenkin myös vahvaa vastustusta yhteistyöstä kokoomuksen kanssa. Etenkin 1970-luvun alkuvuosina vastustus Kokoomusta kohtaan oli niin voimakasta, että se häytti SYL:n hallitustyöskentelyä.²⁵⁷ Ristiriidat häyttivät myös osallistumista poliittisesti opiskelijaliikkeelle erittäin tärkeään hallinnonuudistuskampanjointiin.

Vuosikymmenen puolivälissä Suomen ylioppilaskuntien liittoa vaivasi uskottavuuden ja arvovallan puute. Poliittiset ristiriidat ja valtataistelut repivät liittoa. Valta-asemataistelun lisäksi ristiriitoja aiheuttivat asiakysymykset, niistä merkittävimpänä hallinnonuudistuskeskustelu. Yhteinen tavoite oli kutakuinkin selvä, mutta toimenpiteet sen saavuttamiseksi jakoivat mielipiteitä. Erityisesti vasemmiston kannattama luentolakkoilu hiersi keskustaa ja kokoomusta. Hallinnonuudistuskeskusteluissa ei löydetty yhteistä harmoniaa. Toinen merkittävä asia oli opintotuen kehittäminen, johon ei löydetty yhteistä linjaa.²⁵⁸ Vakuuttava asiantuntijatyö opiskelijoiden edunvalvonnan puolesta oli vaihtunut keskinäiseen nahinointiin ja valtataisteluihin.

Oulussa politisoituminen oli voimissaan vahvasti koko 1970-luvun, joskaan skismoilta ei täysin voitu välttyä. Kansanrintamayhteistyö rakoili Oulussakin selkeästi ja vuosikymmenen loppua kohti mentäessä yhteistyössä vasemmiston kanssa oli selvästi suuria haasteita. Tämä häytti merkittävästi hallitustyöskentelyä sekä ylipäätään hallitusten muodostamista.²⁵⁹ Jatkuva nahinointi oli varmasti omiaan luomaan opiskelijoille negatiivista kuvaa ylioppilaskunnasta.

---

²⁵⁷ Sundbäck 1991, 61-74.

²⁵⁸ Sundbäck 1991, 74-91.

²⁵⁹ OKO TK 1979. OKOA.

3. POLITISOITUMISEN LAANTUMINEN PASSIVOI OPISKELIJALIIKKEEN

Korkeakoulumaailmaa merkittävästi koskettaneet hallinnon- ja tutkinnonuudistukset venyivät lopulta hyvin pitkällisiksi prosesseiksi. Kiinnostus näitä kohtaa lopahti opiskelijaliikkeessä ja laimensi suurimman aktiivipalon. Myös politisoitumisen hehkun laantuminen passivoi opiskelijaliikettä merkittävästi. Samaan aikaan opiskelijayhteisö muuttui. Opiskelijamäärät korkeakouluissa lisääntyivät entisestään, ja viimeistään se johti siihen, että yhteisöllisyyden ylläpitäminen oli entistä haastavampaa. Myös opiskelijoiden joukko oli entistä heterogeenisempi, suuria koko opiskelijaliikettä koskettavia asioita ei enää ollut. Myös opiskelijaelämä oli muuttunut suuresti. Keskustalainen opiskelijaliike eli muutoksen mukana vakaan kannatuksen saattelemana, vaikka aktiiviset vuodet vaativat veronsa toimijoilta. Oulussa ylioppilaskunnan rakentuminen vaati veronsa. Ylioppilaskunnan toiminnan uudistaminen ja vastaaminen jäsenistön tarpeisiin oli vahvasti esillä 1970-luvun kuluessa, mutta tähän työhön oli vaikea toimijoiden löytää tarmoa.

3.1. Poliittisen hehkun haihtuminen

Jo 1970-luvun kuluessa alkoi näkyä selkeitä viitteitä opiskelijaliikkeen aktiivisuuden hiipumisesta. 1960-luvun lopulla yhteinen asia, korkeakouludemokratian tavoittelu, kokosi opiskelijaliikkeen tiiviiksi toimijaksi, jonka vire kantoi vahvana 1970-luvun puoliväliin saakka. Yhteiskuntapoliittinen murros ja etenkin nuorison vahva halu vaikuttaa ja olla mukana heitä koskettavassa päätöksenteossa ja keskustelussa loivat kantavan pohjan vahvalle opiskelijaliikkeelle. Liikkeen yhtenä voimana olivat vahvat poliittiset opiskelijajärjestöt, jotka kokosivat voimansa samaan aikaan kun nuoriso radikalisoitui ja kiinnostui yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Vuosikymmenen loppua kohti mentäessä politisoitumisen hehku alkoi kuitenkin haihtua, ja poliittisten järjestöjen vetovoima laantui.

Puolueet olivat olleet nuorisolle keino uudistua ja vaikuttaa yhteiskuntaan. Puolueiden kautta pystyttiin murentamaan vanhat järjestelmät ja muokkaamaan yhteiskuntaa. Puolueet miellettiin keinoksi vapautua vanhan yhteiskunnan kahleista ja rakentaa uutta.²⁶⁰ Opiskelijat halusivat yliopistot tiiviimmäksi osaksi yhteiskuntaa ja kriittistä keskustelua; ja nuoret myös halusivat olla mukana päätöksenteossa ja vaikuttamassa heitä koskettaviin asioihin. Politisoitumisen myötä tavoitteet tältä osin oli hyvin pitkälti saavutettu. Yhteiskunnallinen avartuminen ja kriittinen keskustelu yliopistojen sisällä oli saavutettu.

Vaikka opiskelijaliike oli jossain määrin yhtenäistynyt järjestäytyneisyyden myötä, opiskelijoiden joukko oli heterogeenisempi kuin koskaan. Opiskelijamassa muodostui ihmisistä, joiden elämäkatsomukset ja taustat poikkesivat hyvinkin paljon toisistaan. Toisaalta isojen kysymysten äärellä näkemuserot korostuivat entisestään. Vielä 1960-luvun alkupuolella vallinnut ylioppilasnuorison yksituumaisuus oli lopullisesti menetetty. 1970-luvun loppupuolen politisoitunut opiskelijaliike eli henkisesti ja rakenteellisesti hyvin toisenlaisessa maailmassa, kuin mihin se oli syntynyt 1960- ja 1970-luvun taitteessa.²⁶¹ Tämä heijastui myös opiskelijaliikkeen sisällä.

Kritiikki SYL:a ja ylioppilaskuntia kohtana voimistui huomattavasti 1970-luvun kuluessa. Opiskelijaliikkeen sisäiset ja ulkoiset paineet alkoivat nousta pintaan voimakkaasti. Vuonna 1976 opintolainoihin tehtiin merkittävä leikkaus, tämän seurauksena opiskelijoiden reaalitulot alenivat yhden ainoan vuoden aikana peräti 40%. Tämä osoitti puoluepoliittisen opiskelijaliikkeen voimattomuuden. Opiskelijaliike ei pystynyt puolustamaan jäsenistön etuja tässä asiassa, mikä oli valtaisa pettymys opiskelijoille.²⁶²

Epäpolitisoituminen ylioppilaskunnissa näkyi edustajistovaalien tuloksissa. 1970-luvun viimeisissä opiskelijavaaleissa suurimmaksi voittajaksi nousivat erilaiset sitoutumattomat ryhmät. Tulos oli odotettu, ajan henki oli enteillyt murroksen tapahtuvan. Poliittisista järjestöistä suurimman vaalitappion kärsi vasemmisto. Kokoomus sai edelleen vahvimman kannatuksen. Keskusta menetti kolme paikkaa ja säilytti näin ollen kutakuinkin

---

²⁶⁰ Pekola 2009, 50.

²⁶¹ Pekola 2009, 93-99.

²⁶² SAMA.

asemansa valtakunnallisesti. Merkillepantavaa oli kuitenkin äänestysprosentin huomattava lasku.²⁶³ Edustajistovaalien ehdokasmäärät kaikissa ylioppilaskunnissa olivat laskeutuneet vuodesta 1977 lähtien. Äänestysprosentti oli osassa ylioppilaskunnista jo hyvin alhainen. Syksyllä 1979 kaikkien ylioppilaskuntien äänestysprosentti oli 47,3. Seuraavissa vaaleissa innostus laski edelleen. Syksyn 1981 vaaleissa äänioikeuttaan käytti vain 38,2%. Vuoden 1981 vaaleissa kaikki poliittiset ryhmittymät menettivät kannatustaan. Jälleen suurin häviöjä oli vasemmisto. Sitoutumattomien osuus ehdokkaista kasvoi, ja sitoutumattomien valta opiskelijakentällä lisääntyikin jälleen. Valtapoliittinen muutos ei kuitenkaan tuonut helpotusta opiskelijaliikkeen suureen kriisiin, kiinnostuksen puutteeseen. Ongelmana oli ehdokaspuute kaikissa ryhmissä, myös sitoutumattomien piirissä, mikä kertoi selvästi kiinnostuksen puutteesta.²⁶⁴

Opiskelijoiden suhtautuminen puoluepolitiikkaa kohtaan muuttui 1970-luvun kuluessa. Aiemmin epäpoliittisuus oli epämuodikasta akateemisessa opiskelijakulttuurissa, nyt epäpoliittisuus nousi pintaan. Opiskelijat ilmaisivat selkeästi kyllästytneensä politisoitumiseen. Yleisilmapiiri poliittisille toimijoille ei ollut enää otollinen. Puoluepoliittiset järjestöt monissa ylioppilaskunnissa menettivät otteensa opiskelijoihin ja kannatus hävisi. Puoluepolitiikka ylipäätään ei ollut enää mitenkään suosiossa opiskelijoiden keskuudessa, ilmiön vahvistuminen oli selvästi havaittavissa vuosikymmenen loppua kohti mentäessä.²⁶⁵

Huomioitavaa oli, että myös poliittisten toimijoiden into hiipui. Tästä selkeä merkki oli, että poliittiset kirjoitukset hävisivät ylioppilaslehden sivuilta. Aktiivinen poliittinen keskustelu väheni merkittävästi 1980-luvulle tultaessa. Myös keskustalaisten kirjoitusinnostus hiipui 1970-luvun kuluessa. 1980-luvulle tultaessa OKO:n toimijoiden kirjoituksia näkyy enää hyvin harvakseltaan. Ylipäätään aktiivinen kirjoittelu, etenkin poliittisten toimijoiden osalta, laantui 1980-luvulle tultaessa. Selvää oli, että poliittisesti ylivirittynyt ajanjakso uuvutti myös aktiivisimmat toimijat, myös pitkittynyt hallinnonuudistustyö söi selvästi innokkuutta.²⁶⁶

---

²⁶³ Sohlman 1997, 78-80.

²⁶⁴ Sohlman 1997, 80-82.

²⁶⁵ Lamberg 2004, 339-346.

²⁶⁶ Esim. OKO TK 1979. OKOA.

Jyväskylässä passiivisuus ja kiinnostus erityisesti edustajistovaaleja kohtaan kertoo erityisen hyvin suhtautumisen muuttumisesta. Jo syksyn 1980 edustajistovaaleissa äänestysprosentti laski ennätysellisen alas, ja ennätysellisen runsaasti, ollen vain 28%. Edellisellä syksynä äänestysaktiivisuus oli 39%. Seuraavana syksynä äänestysprosentti laski jälleen runsaasti, ollen vain 19,7%, mikä oli maan alhaisin. Aktiivisuuden murskaavaa laskua oli enteillyt jo vaalien ehdokasmäärien huomattavat pudotukset. Vuonna 1977 ehdokkaita JYY:n vaaleissa oli vielä 554, vuoden 1981 vaaleissa ehdokkaita oli enää 81. Seuraavan syksyn vaaleissa ehdokkaita saatiin vain 35. Tosin yksi syy ehdokaskatoon oli muun muassa Jyväskylän keskustaopiskelijoiden jättäytyminen vaalien ulkopuolelle. Päätöstä perusteltiin vähäisellä mielenkiinnolla asioita kohtaan. Mutta syynä lienee ollut myös ehdokkaiden puute.²⁶⁷

Myös Oulun yliopiston ylioppilaskunnan sisällä kiinnostuksen hiipuminen politiikkaa kohtaan oli selvästi nähtävissä. Näkyvin merkki suunnanmuutoksesta oli sitoutumattomien paluu edustajiston toimintaan vuoden 1979 vaaleissa, sitoutumattomat saivat kolme edustajaa. Myös kymmenvuotinen kansanrintama tuli päätökseensä. Poliittisesti sitoutumaton Hannes Mäntyranta nousi ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtajaksi vuodelle 1980.²⁶⁸

Sitoutumattomien ehdokkaiden mukaantulo selvästi viritti äänestysinnostusta Oulussa, sillä äänestysprosentti nousi edellisestä vaaleista muutamalla yksiköllä ollen 44,5%. Mutta tämä ei tuonut pitkällistä vaikutusta äänestysinnostukseen. Syksyn 1979 vaaleissa keskusta menetti yhden paikan, vasemmisto yhteensä kolme paikkaa. Kokoomus onnistui nostamaan paikkamääränsä yhdellä edustajana, jatkaen näin edelleen selvästi suurimpana ryhmänä OYY:n edustajistossa, yhteensä 12 edustajan voimin.²⁶⁹

Myös OYY:n edustajistovaalien äänestysprosentit olivat selkeässä laskusuhdanteessa.

---

²⁶⁷ Lamberg 2004, 417-418.

²⁶⁸ Nieminen, 121-128; Pekola 2009, 136-137. LIITE 1.

²⁶⁹ Pekola 2009, 136-137. LIITE 1.

Äänestysprosentit Oulussa.

1976	52,5%
1977	43,7%
1978	40,3%
1979	44,1%
1980	37,7%
1981	32,4% ²⁷⁰

Sitoutumattomien ehdokkaiden esiinmarssi näkyi muuallakin. JYY sai jo vuonna 1979 hallituksen, jossa ei ollut yhtään poliittiseksi julistautunutta edustajaa. Tämä oli ensimmäinen kerta kymmeneen vuoteen, ja tässä vaiheessa erikoisuus koko opiskelijakentällä. Politisoitumisen haihtuminen tapahtui siis todella nopeasti Jyväskylässä. Sitoutumaton hallitus tosin jäi lyhytaikaiseksi, mutta tämä antoi jo selvän viittauksen muuttuneesta ilmapiiiristä. Toinen selkeä viittaus tästä oli JYY:n edustajiston päätös vuodelta 1980. Edustajisto päätti yksimielisesti, ettei poliittisille opiskelijajärjestöille myönnetä enää kerhomäärärahoja.²⁷¹ Tämä oli selkeä osoitus muuttuneesta suhtautumisesta poliittisiin toimijoihin.

Opiskelijaliikkeen aktiivisuuden hupeneminen kosketti myös liikkeen veturiksi nousutta SYL:a. Poliittiset toimijat huomasivat SYL:n arvoallan hupenneen, liiton nähtiin tarvitsevan myös järjestöllistä uudistumista. Vuonna liiton 1975 puheenjohtajana toimi OKO:n kasvatti Hannu Kemppainen, joka otti tavoitteekseen palauttaa liitto ruotuun. Liitossa aloitettiin keskustelut liiton järjestöllisestä asemasta ja yhtenäisyyden palauttamiseksi alettiin etsiä keinoja.²⁷² Vaikka SYL:ssa tehtiin kovasti työtä etsiessä sopivia korjaustoimia sen uskottavuuden palauttamiseksi, niitä ei löydetty. Vuosikymmenen alun toimiva yhteistyö ja hegemonia oli hukattu. Liiton arvoalta ja uskottavuus poliittisena toimijana oli kokenut kolauksen.²⁷³ Sisäiset ristiriidat ja poliittiset valtataistelut olivat pureutuneet liian syvälle, yhteistä säveltä oli enää vaikea löytää.

---

²⁷⁰ Nieminen 2010, 131.

²⁷¹ Lamberg 2004, 409-415.

²⁷² Sundbäck 1991, 74-91.

²⁷³ Sundbäck 1991, 145-154.

Koska SYL:lla ei ollut enää samanlaista jalansijaa opiskelijapolitiikassa kuin aikaisemmin, liiton välillinen rooli kunkin poliittisen järjestön opiskelijapolitiikkaa koskevana vaikutus- ja toteuttamiskanavana alkoi menettää merkitystään. SYL:lla ei ollut siis enää samanlaista asemaa myöskään puoluepoliittisten järjestöjen silmissä kuin aiemmin. Tästä kertoo esimerkiksi se, että vuonna 1979 KOL pohti vakavasti, onko heidän välttämätöntä ”ottaa” SYL:n puheenjohtajan paikkaa ollenkaan. Tämä kertoo paljon toimintakulttuurin muutoksesta. SYL myös alettiin kokea melko jähmeäksi organisaatioksi, järjestöillä oli halua reagoida asioihin nopeammin ja uudistaa toimintakulttuuria.²⁷⁴

Opiskelijaliikkeen herättäneestä hallinnonuudistuksesta muodostui lopulta valtaisa pettymys opiskelijaliikkeelle. Uudistuksen venyminen vei veronsa ja söi toimijoiden innokkuutta, sekä heikensi koko opiskelijaliikkeen uskottavuutta. Uudistustyö eteni korkeakoulukohtaisesti, ja erityisesti Oulussa ja Helsingissä prosessiin loppuun vieminen pitkeytyi. Osaltaan syynä, ainakin Oulussa, oli yliopiston johdon haluttomuus uudistustyöhön. Johto olisi mieluusti pitäytynyt mahdollisimman vanhanmallisessa hallintomallissa, toisaalta uudistustyön esteeksi muodostui ylioppilaskunnan tiukka kanta mies ja ääni -periaatteen puolesta. Oman haasteensa tilanteeseen Oulussa toi varmasti se, ettei opiskelijoilla ollut minkäänlaista edustusta hallinnonuudistustyötä suunnittelevassa valmistelutyöryhmässä.²⁷⁵

Jyväskylässä hallinnonuudistustyön tuloksena saatiin vuonna 1980 malli, joka muodostui keskeiseksi periaatteeksi myös muille yliopistoille. Malli oli niin sanottu nelikantaperiaate, jonka mukaisesti yliopiston hallituspaikoista jyvitettiin puolet professorikunnalle, loput hallituspaikoista jakautuivat opiskelijoiden ja muun henkilökunnan kesken. Opiskelijoiden edustus oli siis yksi neljäsosa. Sama malli olisi kelvannut myös Oulun yliopiston johdolle, mutta ylioppilaskunta ei ollut valmis hyväksymään sitä.²⁷⁶

---

²⁷⁴ Sundbäck 1991, 144 ja 164-166.

²⁷⁵ Salo 1998, 139-142.

²⁷⁶ SAMA.

OYY perusti ”varjohallinnonuudistustyöryhmän”, jossa oli mukana myös henkilökunnan edustajia. Vuonna 1980 tämä työryhmä esitti uudeksi hallintomalliksi niin sanottua kolmikantaperiaatetta, jonka mukaisesti edustus hallinnossa jaettaisiin kaikkien ryhmien kesken tasan. Tämä esitys ei kuitenkaan edennyt.²⁷⁷

Lopulta hallinnonuudistusprosessi kesti Oulun yliopistossa pitkälti toistakymmentä vuotta. 15 vuoden suukopu asiasta ei ollut kunniaksi yliopistolle. Viivyttely asian suhteen tuotti tulokseksi kompromissin, joka oli verrattain konservatiivinen. Uusi hallintomalli tuli voimaan vuoden 1985 alusta. Sen mukaisesti jokaisen hallinnon portaaseen tuli kiintiöt kaikkien kolmen ryhmän edustajille. Professorien valta säilyi edelleen vahvana. Ylioppilaskuntaa jäi kaivertamaan opiskelijoiden vähäinen painoarvo yliopiston hallituksessa.²⁷⁸

Myös OYY ja suhtautuminen siihen oli muuttunut. Tultaessa 1970-luvun loppupuolelle yhtenäinen opiskelijaliike pirstaloitui. Opiskelijat tulivat erilaisista taustoista, eivätkä enää muodostaneet erityistä yhtenäistä opiskelijakulttuuria, siirryttiin erilaisiin osakulttuureihin. Oululaisen opiskelijan arki oli tasoittunut, opiskelijaelämä oli vakiintunut, opintososiaaliset asiat ja opiskeluympäristö olivat rakentuneet tyydyttäväksi. 1970-luvun puolivälissä opiskelijoita Oulun yliopistossa oli jo yli 6500, ja vuonna 1981 määrä oli kasvanut jo yli seitsemään tuhanteen. Ylioppilasyhteisö oli jakaantunut pienemmiksi yksiköiksi tiedekuntatasolle, kokonaisvaltaista yhteisöllisyyttä oli enää vaikea tavoittaa. Riiviopiskelija hukkui massaan. Opiskelijamäärät olivat kasvaneet jo niin isoiksi, että opiskelijat eivät enää mieltäneet yliopistoa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi vaan hahmottivat yhteisön enemmän oman tiedekunnan ja killan kautta. Myös toimintamuodot pirstaloituivat. Iso muutos oli se, että opintoalat ja tiedekunnat tekivät selvän eron toisistaan, ja kampukset jakoutuivat Oulussa kolmeen eri paikkaan. Tämä kaikki muokkasi opiskelijakulttuuria vahvasti ja vähensi yhteenkuuluvuutta. Tarjolla oli myös uudenlaisia liikkeitä ja asioita, kuten esimerkiksi ympäristöaate, joka rikkoi perinteistä puoluekenttää. Opiskelijoiden mielenkiinto keskittyi ennen kaikkea heidän omaan arkeensa. Opiskelijoiden

---

²⁷⁷ SAMA.

²⁷⁸ Salo 1998, 139-142.

niukentunut toimeentulo ja lama pakottivat ajattelemaan omaa taloutta ja toimeentuloa. 1980-luvulla opiskelijoiden työssäkäynti yleistyi.²⁷⁹

Kaikkienensa 1970-luku oli Oulun yliopiston ylioppilaskunnalle haastavaa aikaa. Lähes koko 1970-luvun ylioppilaskuntaa rasitti heikko taloudellinen tilanne. Kasvanut liiketoiminta aiheutti haasteita, ja koettiin, että ylioppilaskunnan hallitus ei ollut kykeneväinen hoitamaan niin mittavaa liiketoimintaa. Tässä vaiheessa ylioppilaskunta vastasi vielä ravintolatoiminnan pyörittämisestä ja opiskelija-asuntojen rakentamisesta. Vuonna 1972 tilanne kärjistyi.²⁸⁰ Hallitusta kohtaan esitettiin vahvaa kritiikkiä, etenkin kokoomuksen taholta. Tästä sai osansa myös vuoden 1973 ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtajan toiminut keskustalainen Heikki Nikkarikoski.²⁸¹

Liiketoiminta päätettiin eriyttää ylioppilaskunnan toiminnasta. Lopulliset päätökset asiasta viivästyivät ja vaikuttivat vakavasti myös ylioppilaskunnan hallituksen muodostamiseen vuodelle 1973. Asiasta syntyi poliittinen valtataistelu, ja työskentely hallituksen sisällä oli varsin hankalaa.²⁸² Lopulta rakennustoiminta päätettiin koota oman säätiön alaisuuteen ja tätä varten perustettiin Pohjois-Suomen opiskelija-asuntosäätiö (PSOAS). Liiketoiminta sekä ruoka- ja ravintolatoiminta siirrettiin Oulun Ylioppilasapu ry:lle.²⁸³ Tämä rauhoitti tilannetta huomattavasti, mutta ei silti poistanut ylioppilaskunnan talousongelmia.

Ylioppilaskunnan vaikea taloudellinen tilanne ja sen tuomat haasteet näkyivät myös OKO:n toimintakertomuksissa mainintoina, että keinoja tilanteen parantamiseksi oli pohdittu aktiivisesti myös OKO:n keskuudessa.²⁸⁴ Ylioppilaskunnan haastava tilanne kosketti keskustaopiskelijoita toki ylioppilaskunnan jäsenenä, mutta erityisesti siitä syystä, että keskustalla oli vahva edustus ylioppilaskunnan hallituksessa noina vuosina, ja halli-

---

²⁷⁹ Nieminen 2010, 118-119; Lamberg 2004, 339-346; Salo 1998, 99, 128.

²⁸⁰ Nieminen 2010, 97; Pekola 2009, 73.

²⁸¹ OYL 16.2.1973.

²⁸² OKO TK 1972. OKOA.

²⁸³ Nieminen 2010, 99.

²⁸⁴ OKO TK 1977. OKOA.

tus oli päävastuussa asioista. Näinä vuosina ylioppilaskunnan toiminta oli riitaista. Yhtiöittämisen jälkeenkin ylioppilaskunnan talous oli heikolla tolalla ja tilanteelle haettiin syyllistä. Oikeisto ja kansanrintamaryhmät syyttivät ongelmista toisiaan.²⁸⁵

Taloudelliset haasteet, mittavan liiketoiminnan hoitaminen ja toimijoiden keskinäinen kärhämöinti olivat omiaan tuomaan negatiivisen leiman ylioppilaskunnan toiminnalle. Kaikki tämä myös vieraannutti toimijoita opiskelijan perusarjesta. Opiskelijoiden tyytymättömyys ylioppilaskuntaa kohtaan nousi yhä selvemmin pintaan. Tästä näkyvänä osoituksena oli Varjoylkkäarin julkaiseminen 1979. ”Vaihtoehtoylkkäarin” julkaisun myötä killat ja harrastejärjestöt halusivat osoittaa tyytymättömyytensä etenkin ylioppilaslehden toimintaa kohtaan. Järjestöt kokivat, etteivät saaneet tarpeeksi palstatilaa lehdessä, ja muutenkin koettiin, ettei lehti palvellut heidän tarkoitustaan.²⁸⁶

1970-luvun edetessä myös ylioppilaslehdessä alkoi esiintyä opiskelijaliikettä ja ylioppilaskuntaa kritisoivia kirjoituksia. Kritiikki tuli ylioppilaskunnan aktiivijoukon ulkopuolelta. Ylioppilaskuntaa moitittiin erityisesti etäiseksi. Kriitikot kaipasivat ylioppilaskunnalta panostusta opiskelijan arkeen erityisesti tapahtumatoiminnan kautta. OYY:n harjoittama etujärjestötyö ja kamppailu isojen yhteiskunnallisten kysymysten kanssa etäännyttivät opiskelijan ylioppilaskunnasta, koska ne eivät näkyneet opiskelijan arjessa. Myös puoluepoliittista toimintaa kritisoitiin vahvasti. Puoluepolitiikan asema nähtiin liian vahvana ylioppilaskunnan piirissä. Sinällään arvostelu ei kohdistunut poliittisia toimijoita kohtaan, vaan poliittisten puolueiden vaikutusta kohtaan.²⁸⁷

Lähestyttäessä 1980-lukua suhtautuminen ylioppilaskuntaan oli muuttunut täysin vuosikymmenen alkuvuosista. Ylioppilaskunnan kyselyyn perustuva selvitys välitti jäsenistöltä varsin kriittisiä näkemyksiä. Ylioppilaskunta nähtiin pikkupoliitikkojen hiekkalaatikona ja puolueiden ohjaamana, sen organisaatiota moitittiin jäykäksi ja lehteä tasoltaan huonoksi. Pakkojäsenyys-keskustelu nousi jälleen pintaan.²⁸⁸ Politisoitumisen aika oli toisaalta lisännyt aktiivisuutta, mutta toi varjopuolena myös vastakkainasettelua ja valtataistelua toimijoiden välillä. Tämä ei voinut olla näkymättä myös riviopiskelijoille.

---

²⁸⁵ Nieminen 2010, 99.

²⁸⁶ Nieminen, 120-121.

²⁸⁷ Pekola 2009, 93-99.

²⁸⁸ Nieminen 2010, 133.

Yliopiston ja ylioppilaskunnan ensivuosisikymmenet olivat olleet vahvaa rakentamisen ja muokkautumisen aikaa. 1980-luvulle tultaessa tilanne oli tasoittunut ja opiskelijat kaipaivat jo keskittymistä arkisempiin asioihin, opiskelijan toimeentuloon, asumiseen ja työpaikkojen riittävyyteen. Myös toimintaa ja tapahtumia kaivattiin.²⁸⁹ Kuohuvat edunvalvonnalliset kysymykset oli kutakuinkin ratkaistu, ja opiskelijat kaipaivat enemmän yhdistävää toimintaa. Etujärjestö-toiminta ei enää puhutellut. Myös Jyväskylässä kritiikki ylioppilaskuntaa kohtaan kasvoi. Kansa vaati ”leipää ja sirkushuveja”. Tarpeeton politiikkointi koettiin negatiiviseksi.²⁹⁰

Myös poliittiset toimijat olivat itse huomanneet politisoitumisen ylikuumenemisen ja pyrkivät reagoimaan siihen. Toimijat halusivat tehdä selkeän pesäeron puoluepoliittisen toiminnan ja ylioppilaskunnan toiminnan välillä. Koko 1970-luvun opiskelijajärjestöissä keskityttiin mieltein yksipuolisesti opiskelijavaaleihin, minkä seurauksena opiskelijapolitiikan teko vaikeutui ja varsinaisen toiminnan kehittäminen jäi takaa-alalle. Tämä oli yksi osa ylipolitisoitumista. Riviopiskelija ja hänen tarpeensa jäivät sivuseikaksi. Selvää oli, että poliittiset toimijat ja heidän ideologiansa eivät enää puhutelleet tavallista opiskelijaa.

Ylioppilaskunnan toimintaan toivottiin enemmän yhteisöllisyyttä ja yhteistä toimintaa. Opiskelijayhteisössä kaivattiin paneutumista enemmän ylioppilaskunnan sisäisiin asioihin. Politisoitumiseen ja yleiseen politikointiin alettiin suhtautua kriittisesti. Myös poliittiset toimijat tiedostivat tilanteen selvästi. Ainakin OKO:n piirissä puoluepoliittista toimintaa alettiin katsella kriittisesti, ylioppilaskunnan toiminta haluttiin erottaa puoluepolitiikasta. Toki, järjestöjen kesken, myös kilvan syyteltiin kumppaneita ”turhasta politikoinnista”. Valtapeli jatkui edelleen, vaikka suurin huuma oli jo takanapäin.²⁹¹

Ainakin OKO:ssa ymmärrettiin, että ylioppilaskunnan piti reagoida kritiikkiin ja muuttaa toimintaansa. OKO halusi vaikuttaa ylioppilaskunnan profiiliin, niin ettei se olisi pelkäänsään opiskelijoiden edunvalvoja vaan myös opiskelijoita yhdistävä organisaatio. OKO

---

²⁸⁹ Nieminen 2010, 120.

²⁹⁰ Lamberg 2004, 416-417.

²⁹¹ Nieminen 2010, 125-129; OKO TS 1981. OKOA; OYL 22.10.1976.

muun muassa ajoi vapaa-aikasihteerin toimen perustamista ylioppilaskuntaan.²⁹² Erityisesti OKO toivoi ylioppilaskunnalta parempaa tukea sen sisässä toimivien järjestöjen toimintaan:

Ainejärjestöjen on oltava jäsentensä palvelujärjestöjä, joissa opiskelu- tutkimus- ja vapaa-ajan toiminta ovat päätehtävät. Vaikka poliittisuus ei varsinaisesti kuulu ainejärjestöjen toimintaa, OKO on omalta osaltaan valmis tukemaan niiden toimintaa.²⁹³

Ylioppilaskunta, ainejärjestöt ja yhteistoimintajärjestöt kaipaavat arvovallan palauttamista laadullisella uudistuneella yhteistyöllä. Yhteistyön puute on näkynyt mm. yhteyksien katkeamisena aine- ja harrastejärjestöihin, poliittisena karsinointumisena, ylioppilaskunnan yleisenä parjaamisena ja tiedotuksen heikkoutena.²⁹⁴

Jo aiemmin, politisoitumisen ollessa vahvasti pinnalla, OKO suhtautui kriittisesti sen ulottamisesta ainejärjestöihin. Julkaistussa julkilausumassa vuodelta 1973 OKO:n tuolloinen johtokunta halusi turvata ainejärjestöille mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset, ylioppilaskunnan on tuettava niiden toimintaa. OKO oli sitä mieltä, ettei politiikointi kuulu ainejärjestöihin.²⁹⁵ Tosin tämä saattoi olla vastapeliä vasemmistoa kohtaan, joka juuri tuolloin valtasi sijaa ainejärjestöissä. Sosialistinen Opiskelijaliitto (SOL) aloitti ainejärjestöihin perustuvan organisaation luomisen vuonna 1973. Organisaatio oli tarkoitettu SYL:n vastapainoksi, ja sitä voidaan pitää osana äärivasemmiston hyökkäystä muita poliittisia opiskelijajärjestöjä vastaan. SOL sai sijaa myös oululaisissa ainejärjestöissä.²⁹⁶ Toki myös keskustalaiset pitivät selkeästi tärkeänä, että ainejärjestöissä toimi myös näkyvästi keskustalaisia. Ainejärjestöjä ei haluttu päästää missään nimessä vain vasemmiston käsiin.

Vuosikymmenen loppua kohti mentäessä OKO kritisoi ylioppilaskunnan toimintaa vahvemminkin, juuri riviopiskelijan ”hukkaamisesta”. Etenkin 1980-luvun alussa OKO esitti ärhäkkää kritiikkiä ylioppilaskuntaa kohtaan. Erityisesti huolen aiheena oli ylioppilaskun-

---

²⁹² OKO TK 1978; OKO TS 1978. OKOA.

²⁹³ OKO TS 1981. OKOA.

²⁹⁴ Kannanotto ylioppilaskunnalle 1980. OKOA.

²⁹⁵ Julkilausuma 19.2.1973. OKOA.

²⁹⁶ Nieminen 2010, 113.

nan toiminnan kehittäminen ja talous. Vuonna 1980 OKO otti voimakkaasti kantaa puheenjohtaja Pentti Malisin nimissä ylioppilaskunnan tilanteeseen. Malisen mielestä opiskelijapoliittinen tilanne ja ylioppilaskunnan toiminta kaipasivat perusteiden syvälistä ja itsekriittistä arviointia. Hänen mielestään ainejärjestöjen ja yhteistoimintajärjestöjen arvovalta oli kadotettu.

Ylioppilaskunta, ainejärjestöt ja yhteistoimintajärjestöt kaipaavat arvovallan palauttamista laadullisella uudistuneella yhteistyöllä. Yhteistyön puute on näkynyt mm. yhteyksien katkeamisena aine- ja harrastejärjestöihin, poliittisena karsinointumisena, ylioppilaskunnan yleisenä parjaamisena ja tiedotuksen heikkoutena²⁹⁷.

Malinen peräänkuulutti yhteistyötä ja neuvottelutaitoa. Hänen mielestään ylioppilaskunnan organisaatio oli ”sisällöllisessä murrosvaiheessa” ja kaipasi kipeästi uudistamista. Malisen mielestä ylioppilaskunnan toiminta-ajatus ei vastannut sen hetkistä nykypäivää vaan oli jälkeenjäänyt tai sen toiminta-ajatuksen tavoitteita on mahdoton saavuttaa. Hän kaipasi ”uutta positiivista sisältöä” ylioppilaskunnan toimintaan. Erityisesti Malinen peräänkuulutti riviopiskelijan aseman korostamista.²⁹⁸

Ylioppilaskunnan talous oli erittäin huonolla tolalla 1980-luvulle tultaessa. Vuosikymmenen alkupuolella kamppailtiin isojen ja yllättävienkin talousvaikeuksien kanssa. Kiristynyttä taloutta yritettiin paikata muun muassa jäsenmaksua korottamalla, mutta inflaatio söi korotuksista osan. Ylioppilaskunnan toimintaa oli jouduttu supistamaan heikkenevän talouden myötä, muun muassa joistakin työntekijöistä luovuttiin. Vuonna 1980 OKO vaatii ylioppilaskuntaa nostamaan jäsenmaksua, jonka avulla taloutta saataisiin korjattua ja toimintaakin ehkä laajennettua. Jäsenmaksukorotuksia tehtiinkin 1980-luvun alkupuolella useammankin kerran. Mutta Rauhalan kunnostaminen nieli varoja, eikä siitä lopulta saatu niin paljon tuloja kuin oli kaavailtu.²⁹⁹

Myös opiskelijoita syytettiin passivoitumisesta, mutta oikeastaan opiskelijat eivät passiivoituneet, vaan kiinnostuksen kohteet olivat toiset kuin monissa järjestöissä olisi toi-

---

²⁹⁷ Kannanotto ylioppilaskunnalle 1980. OKOA.

²⁹⁸ SAMA.

²⁹⁹ Kannanotto ylioppilaskunnalle 1980. OKOA; Nieminen 2010, 166-169; OKO TK 1981. OKOA.

vottu. Ylioppilaskunnassa toimiminen ei houkuttanut, opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet suuntautuivat muualle.³⁰⁰ Suurten kysymysten ääreltä palattiin jälleen omaan arkeen. Sellaiset asiat kuin keskustelu opintojen sisällöstä sekä sivistyksen merkitys nousivat pintaan. Opiskelijat kiinnittyivät tiiviimmin omaan opiskelualaansa ja ainejärjestönsä, jolloin poliittisten ainejärjestöjen oli vaikea löytää sijaa.³⁰¹

Myös suhtautuminen yliopistoon selvästi muuttui. Tutkinonuudistuksen ympärillä käyty keskustelu sai aikaan sen, että ajatus sivistysyliopistosta nousi jälleen pintaan, alettiin peräänkuuluttaa yliopiston ydintehtävää sivistyksen vaalijana. Yliopisto ei edustanut enää välttämätöntä pahaa, eikä sitä kohtaan enää asetettu niin paljon kritiikkiä. Sen sijaan opiskelijaliike yhdessä yliopiston henkilöstön kanssa kamppaili poliitikkoja ja taloutta vastaan, joiden kautta haluttiin karsia ihannetta sivistysyliopistosta.

JYY:n hallitus antoi ajan henkeä kuvaavan kannanoton 1970-luvun lopulla koskien tutkinonuudistusta, jossa kaavailtujen koulutusohjelmien katsottiin hävittävän ”oikean yliopiston” Jyväskylästä. Kannanotossa esitettiin vaatimus humanismin ja tieteen itsehallinnon puolesta.³⁰²

Vahvasta kritiikistä ja muuttuneesta toimintakentästä huolimatta puoluepolitiikka pysyi keskeisenä osana ainakin OYY:n päätöksentekoa pitkään. Vielä 1980-luvun alkupuolella käydyissä edustajistovaaleissakin poliittisilla ryhmillä oli merkittävä sija, vaikka monissa muissa ylioppilaskunnissa poliittiset ryhmittymät kuihtuivat. Vaikka poliittinen palo selkeästi laantui ja poliittiseen toimintaan oli lyöty varsin negatiivinen leima, silti poliittiset järjestöt jatkoivat edelleen toimintaansa, uuteen toimintakenttään sopeutuen. Vasemmisto sai kovan kolauksen OYY:n muuttuneella opiskelijakentällä, mutta etenkin keskusta ja kokoomus saivat edelleen vahvan kannatuksen edustajistovaaleissa. Ja keskustan toiminta oli edelleen aktiivista vielä 1980-luvullakin.³⁰³

---

³⁰⁰ Nieminen 2010, 131-133.

³⁰¹ Sohlman 1997, 65-66.

³⁰² Lamberg 2004, 346.

³⁰³ Nieminen 2010, 125-129.

3.2. Politisoitumisen haihtuminen hyydyttää, muttei sammuta

Koko 1970-luku oli keskustalaiselle opiskelijaliikkeelle erittäin aktiivista toiminnan aikaa, jota siivitti myös vankka kannatus edustajistovaaleissa. Muiden poliittisten toimijoiden tavoin myös keskusta pyrki kaikin voimin kasvattamaan asemaansa opiskelijaliikkeessä. Kiihkeimpinä politisoitumisen vuosina KOL:n toiminnan selkeä fokus oli vuosittaiset edustajistovaalit ylioppilaskunnissa. Niiden kautta mitattiin puolueiden kannatus opiskelijakentällä.

Keskustan menestys opiskelijaliikkeen kentällä jatkui 1970-luvun puoliväliin saakka. Vielä syksyn 1976 vaaleissa keskustalaisten ehdokkaiden saama suhteellinen äänimäärä kasvoi, vaikka paikkamäärä tippui. Vaalien teemana oli erityisesti opintotuen kehittäminen, jonka epäonnistumisesta keskusta uhkasi saada syyt niskaansa. Välit muihin poliittisiin opiskelijajärjestöihin alkoivat rakoilla. Keskustasta oli tulossa vasemmiston ja oikeiston yhteinen vihollinen. Vaalimenestys oli kuitenkin edelleen suhteellisen hyvä ja vakaata.³⁰⁴

Keskustan nousu taittui marraskuussa 1977 pidetyissä vaaleissa. Edustajistovaaleissa äänestysprosentti laski merkittävästi. Yleisesti ottaen kokoomuksen suosio kasvoi ja vasemmisto oli suurin paikkojen menettäjä, keskusta säilytti suurinpiirtein asemansa. Valtakunnallisesti vaalien tuloksella ei kuitenkaan ollut erityisen näkyviä vaikutuksia, esimerkiksi SYL:n liitokokouksessa voimasuhteet eivät muuttuneet.³⁰⁵

Toiminnan keskittyessä vuosittain käytäviin edustajistovaaleihin, Keskustan Opiskelijaliiton järjestöllinen kehittäminen jäi tässä rytäkässä unholaan. Samoin poliittisen sanoman selkeyttäminen. Niinpä juuri näihin asioihin haluttiin erityisesti panostaa 1970-luvun lopulla. Olihan ylioppilaskuntatoiminta vain yksi osa KOL:n toimintaa.³⁰⁶ Toimijat myös huomasivat, että poliittinen etujärjestötyö itsessään ei ole enää tarpeeksi houkuttava tekijä ja että nuorison kiinnostus poliittista toimintaa kohtaan oli laantumassa. 1970-luvun kuluessa KOL:n linja suuntasi enemmän yleispoliittiseen suuntaan. Toimin-

---

³⁰⁴ Sohlman 1997, 76-80.

³⁰⁵ SAMA.

³⁰⁶ Sohlman 1997, 47-50.

nassa painotettiin erityisesti työtä keskustan uudistamiseksi puolueena. Toki osallistuminen opiskelijapolitiikkaan oli edelleen tiivistä ja keskustan kannatus ylioppilaskunnissa oli edelleen varsin hyvä, myös toiminta osastoissa oli aktiivista.³⁰⁷

KOL muotoutui toiminnassaan eräänlaiseksi vastapolitiikan voimaksi ja ”ladunavaajiksi”, ja pyrki olemaan kriittinen ääni yleispolitiikassa. Kritiikkiä kohdistettiin myös emäpuolueen suuntaan. Opiskelijajärjestön linjat erosivat monissakin asiakysymyksissä keskustan virallisesta linjasta. Suuntautuminen yleispolitiikkaan näkyi selvästi 1970-luvulla tehdyissä edustajistovaalien vaaliohjelmassa. Vuoden 1977 vaaleihin KOL lähti teemalla ”Työ ja opiskelu turvattava”. Vaaliteemoina nostettiin esiin opiskelijoiden toimeentulon turvaaminen, koulutuspolitiikka, asuminen, opiskelijoiden etujärjestötoiminnan kehittäminen sekä tasavallan presidentinvaalit. Myös aluepolitiikka ja tasa-arvoisten opiskelumahdollisuuksien turvaaminen oli keskeisiä teemoja. Erityisesti keskustaopiskelijat ajoivat opintotuen kehittämistä niin että opintorahan ja asumislisän osuutta nostettaisiin.³⁰⁸

Vuoden 1979 vaaleissa KOL nosti esille uuden henkiseen kasvuun perustuvan elämäntavan, ihmistä ja luontoa riistävän kulutusyhteiskunnan tilalle. Teemoissa nostettiin itsensä kehittäminen ja mielekäs työ tavarantavon rinnalle. Teemat korostivat myös ekologista tasapainoa ja globaalisen näkökulman omaksumista.³⁰⁹ Uudenlaiset vihreät arvot alkoivat näkyä opiskelijamaailmassakin selkeämmin, ja näihin myös KOL pyrki selkeästi vastaamaan.

1970-luvun kuluessa yhteistyö vasemmiston kanssa tulehtui entistä pahemmin. Vasemmisto kärsi sisäisestä hajaannuksesta, ja jakautui vuosikymmenen alulla useiksi eri liikkeiksi. Keskusta halusi tehdä pesäeroa vasemmistoon, etenkin radikaalein vasemmistosiipi herätti epäluottamusta.³¹⁰ Edelleen keskustalaisten yhteistyö vasemmistotoimijoiden kanssa kuitenkin jatkui. Yhteistyöllä ei ollut vaikutusta keskustan saamaan kannatukseen ylioppilaskunnassa, vaikka vasemmiston hajaannus ja radikaalisuus herätti epäilyksiä koko opiskelijakentällä. Pikemminkin päinvastoin, voidaan nähdä, että vasemmiston hupeneva kannatus jopa vahvisti keskustan asemaa opiskelijaliikkeessä. Edelleen

---

³⁰⁷ Sohlman 1997, 53-56.

³⁰⁸ Sohlman 1997, 76-80; OKO TS 1981. OKOA.

³⁰⁹ Sohlman 1997, 76-80.

³¹⁰ Sohlman 1997, 29-36; OKO TK 1979. OKOA.

keskustalaiset tekivät yhteistyötä myös kokoomuksen kanssa joissain ylioppilaskunnissa.³¹¹ Etenkin valtakunnallisella tasolla kolmijako, oikeistoon, keskiryhmiin ja vasemmistoon oli selvästi korostunut, ja tämä pönkitti poliittisten toimijoiden keskinäistä valtapeliä.³¹²

Vuoden 1979 vaalit muodostuivat suunnanjakajiksi opiskelijamaailmassa. Tuolloin poliittiset järjestöt kokivat kolauksen, kun sitoutumattomia edustajia nousi jälleen edustajistoihin ympäri Suomen, sitoutumattomat vaaliliitot olivat vaalien voittajia. Tämä horjutti selkeästi poliittisten pitkään jatkunutta valta-asemaa. Puoluepoliittisten suosion sulamisesta huolimatta keskustalaiset säilyttivät kannatuksensa ylioppilaskunnissa verrattuna muihin poliittisiin järjestöihin sekä sitoutumattomiin edustajiin. Vääjäämätön oli silti edessä, myös keskusta menetti keskeisen asemansa opiskelijakentällä, vaikka edustus ylioppilaskunnissa säilyi edelleen kohtuullisen hyvänä. Sitoutumattomuudesta oli tulossa uusi normi. Vaikka sitoutumattomat veivät ääniä kaikilta poliittisilta toimijoilta, eniten niiden nousu rokotti vasenta laitaa.³¹³ Näin kävi myös Oulussa.

OKO:n toimintakertomuksessa vuodelta 1979 hallitusyhteistyön ongelmat myönnettiin ensi kertaa selkeästi. Vasemmiston kanssa toimiminen oli todella haasteellista ja riitaista. Syksyn vaalit olivat monella tapaa hyvin erikoiset. Keskustaopiskelijat kuuluivat vaalien häviäjiin, vaikka paikkamäärä ei yhdeksästä tippunutkaan. Hallitusneuvottelujen tuloksena oli paikka oppositiossa, ensimmäistä kertaa lähes kymmeneen vuoteen.³¹⁴ Sitoutumattomat olivat vaalien selvä voittaja. Merkittävää oli sitoutumattomien ainejärjestötoimijoiden nousu edustajistoon lähes vuosikymmenen paitsion jälkeen.³¹⁵ Tämä voidaan nähdä selkeänä taitekohtana poliittisten valtakaudella. Myös toimijat itse havaitsivat olevansa selvässä muutosvaiheessa. Puoluepoliittiset edustajat olivat menettäneet ylivoimaisen valta-asemansa edustajistossa, ja yhtäkkiä suopea myötämielisyys poliittisia toimijoita kohtaan vaihtui voimakkaaksi kritiikiksi. Sitoutumattomien ja poliittisten toimijoiden keskinäinen toiminta oli hyvin erimielistä ja välit huonot, tämän nähtiin

---

³¹¹ Sohlman 1997, 29-36.

³¹² Sundbäck 1991, 143.

³¹³ Nieminen 128; Pekola 2009, 115.

³¹⁴ OKO TK 1979. OKOA.

³¹⁵ Pekola 2009, 136-137. LIITE 1.

haittaavan huomattavasti ylioppilaskunnan toiminnan hoitamista ja eteenpäinvie-
mistä.³¹⁶

Vuoden 1980 OYY:n hallitus muodostui sitoutumattomien, oikeiston, sosialistien ja libe-
raalien kesken. Hankalat hallitusneuvottelut enteivät tulevaa, ja hallitus jäi
lyhytaikaiseksi. Keväällä kaatunutta hallitusta seurasi oikeiston vähemmistöhallitus.
Seuraavan syksyn vaaleissa sitoutumattomat olivat jälleen vaalien ulkopuolella. Vaikka
sitoutumattomien nousu vaikutti jääneen hyvin lyhyeksi pyrähdykseksi, oli sillä kuitenkin
selkeä muutosta enteilevä vaikutus. Mullistavaa oli ainakin, että keskustan ja vasemmis-
ton vuosikymmenen jatkunut kansanrintamavalta oli kyseenalaistettu.³¹⁷

Vuosi oppositiossa oli selvästi opettavainen hengähdystauko OKO:n toimijoille. Vuoden
1980 vaaleissa kannatusta onnistuttiin jopa nostamaan. Ehdokkaita oli ylivoimaisesti
eniten kaikista listoista. Edustajistossa saavutettiin OKO:n historian yksi parhaista tulok-
sista paikkamäärältään mitattuna, kun edustajia saatiin yhteensä 10. Kaikista annetuista
äänistä keskustalaiset keräsivät 28%.³¹⁸ Tulos oli erinomainen. Toki tulosta ei voi suo-
raan verrata aikaisempiin vuosiin, koska edustajistovaalien äänestysprosentti oli merkit-
tävästi pienempi kuin aikaisempina huippuvuosina. Hyvän vaalituloksen myötä keskus-
talaiset palasivat jälleen hallitusvastuuseen, keskustalaisen Alpo Merilän luotsatessa
vuoden 1981 hallitusta, joka muodostui keskustan ja vasemmiston voimin.³¹⁹

Jyväskylässä keskusta ei asettanut lainkaan ehdokkaita vuoden 1982 vaaleihin. Tätä pe-
rusteltiin yleisellä passiivisuudella ja kiinnostuksen vähäisyydellä yhteisiä asioita koh-
taan. Mutta ilmeisesti suurin ongelma oli ettei JOK:lla ollut tarpeeksi halukkaita ehdok-
kaita.³²⁰ Myös Turussa huomattiin samat piirteet. 1970-luvun puolivälin jälkeen opiske-
lijoiden kiinnostus poliittista toimintaa kohtaan selvästi laantui. ”Sitoutumattomuus as-
tui älyllisen opiskelijatoiminnan tunnuskuvaiksi”. Havaittiin myös että opiskelijoilla ei ole
enää suuresti kiinnostusta ryhmittä yhteisten asioiden puolesta.³²¹

---

³¹⁶ OKO TS 1981. OKOA.

³¹⁷ Nieminen 2010, 127-129.

³¹⁸ OKO TK 1980; OKO TS 1981. OKOA.

³¹⁹ Nieminen 2010, 128.

³²⁰ Lamberg 2004, 417-418.

³²¹ Holmberg 2008, 5-16.

Ajan henki oli pysyvästi muuttunut. Puoluepoliittinen toiminta sai voimakkaasti kritiikkiä. Sitoutumattomien ja poliittisten toimijoiden välit olivat huonot, ja ylioppilaskunnan toiminnan eteenpäinvieminen ja hoitaminen nähtiin OKO:nkin piirissä vaikeaksi. Toisaalta osallistumattomuus ylioppilaskunnan toimintaan oli iso määrittävä tekijä. Osallistumattomuuden syistä käytiin OKO:n piirissä paljon keskustelua. Selvää oli että, aktiivisuus ja kiinnostus ylioppilaskunnan toimintaa kohtaan oli huomattavasti laimeampaa edelliseen vuosikymmeneen verrattuna. Toisaalta tiedostettiin tämän olevan valtakunnallinen ilmiö, joka oli seurausta muun muassa ylipolitisoitumisesta. Muuttunut toimintakenttä ja ajanhenki pakottivat OKO:n myös tarkastelemaan omaa toimintaansa. Tämän vuoksi toimintatapoja ja toiminnan luonnetta pyrittiin muuttamaan. Vahva etujärjestötyö ei houkuttanut, oli suunnattava ruohonjuuritasolle. Tulevaisuuden suureksi haasteeksi nähtiin toiminnallisen uusiutuminen. Jäsenistölle oli pystyttävä tarjoamaan mielekästä tekemistä.³²²

Puoluepoliittiset toimijat ymmärsivät, että liallinen politisoituminen ja puoluepoliitointi oli negatiivinen tekijä. Puoluepoliittiset järjestöt muuttuivat 1970-luvun lopun liikehinnän seurauksena sisältäpäin. Myös poliittiset toimijat ymmärsivät politisoitumisen menneen osin liallisuuksiin, vahva kritiikki poliittista toimintaa kohtaan oli selkeä osoitus siitä. Poliittisia ylilyöntejä haluttiin hillitä, ja ylioppilaskuntatoiminta ja puolueen toiminta haluttiin pitää erillään. Syksyllä 1976 Oulussa vietettiin valtakunnallista opintotukipäivää. OKO:n toimija Jukka Tikanmäki kritisoi *Oulun ylioppilaslehdessä* poliittisten tunnusten esiintymistä tilaisuudessa, hänen mielestään yhteistuumainen ja selkeästi puolueeton esiintyminen ja asian eteenpäinvienti oli avaintekijä tilaisuuden onnistumiselle.³²³

OKO:n toiminnan aktiivisuus ja hyvä henki jatkuivat vuoteen 1975 saakka; jäsenmäärä kasvoi ja innokkaita toimijoita riitti. 1976 oli selvästi käännteentekevä vuosi. Toimintakerroksessa huomioidaan osallistujien vähentyminen toiminnassa.³²⁴ Selvästi vuosien myötä yhä huonontunut taloudellinen tilanne oli rasittanut toimijoita. Huomattavasti laajentuneen toiminnan organisoiminen koettiin raskaaksi vapaaehtoisten voimin.³²⁵

---

³²² OKO TK 1980. OKOA.

³²³ OYL 22.10.1976; Pekola 2009, 118-119.

³²⁴ OKO TK 1976. OKOA.

³²⁵ Esim. OKO TK 1976; OKO TK 1979. OKOA.

Myös aktiivisten toimijoiden puute söi innokkuutta. Vaikeudet korostuivat erityisesti vuonna 1979. Tuon vuoden toimintakertomuksessa toiminta vaikuttaa varsin passiiviselta, talous oli erittäin heikossa jamassa, eikä aktiivisia toimijoita tuntunut enää löytyvän. Lisäksi tunnustettiin yleinen passivoituminen ja opiskelijoiden kasvava vastenmielisyys opiskelijapolitiikkaa kohtaan.³²⁶ Selkeästi puoluepoliittisen järjestön oli vaikea löytää sijaa opiskelijatoiminnan kentässä.

Myös Turussa huomattiin samat piirteet. 1970-luvun puolivälin jälkeen opiskelijoiden kiinnostus poliittista toimintaa kohtaan selvästi laantui. ”Sitoutumattomuus astui älyllisen opiskelijatoiminnan tunnuskuvaiksi”. Havaittiin myös, ettei opiskelijoilla ole enää suuresti kiinnostusta ryhtymään yhteisten asioiden puolesta.³²⁷

1970-luvun kuluessa myös keskustalaisen opiskelijaliikkeen koneisto hyytyi. Oli vaikeaa löytää motivoituneita toimijoita. Myös vaalityö oli monilla paikkakunnilla haasteellista. Tämä ei kuitenkaan näkynyt niin selvästi Oulussa, jossa keskustan kannatus säilyi edelleen melko vahvana. OKO oli pystynyt ylläpitämään aktiivista toimintaa yllä, sen sijaan muut poliittiset ryhmät olivat lamaannuksen tilassa. Tosin kokoomuksen kannatus edustajistovaaleissa säilyi edelleen hyvänä, vaikka järjestön aktiivinen toiminta oli ilmeisesti vähäistä. Poliittisen hehkun laantuminen ja sitoutumattomien toimijoiden paluu muodostui Oulussa selkeimmin vasemmiston turmioksi. Tämä luultavasti pönkitti keskustan asemaa ja auttoi edelleen vahvaan kannatukseen.³²⁸

OKO:ssa tunnistettiin kuitenkin ilmapiirin selkeä muutos. Vahvan politisoitumisen laantuminen havaittiin ja tämä näkyi myös OKO:n omissa toiminnassa. Toiminta haki kevyempää ja viihteellisempää suuntaa, samaan aikaan myös ylioppilaskunnan toimintaan kaivattiin jotain samaa. Huolena oli erityisesti ylioppilaskunnan ja opiskelijoiden erkaantuminen toisistaan, tätä yhteyttä haluttiin kehittää.³²⁹ Ylioppilaskunnan toiminnan nähtiin olevan ilmeisesti keskittynyt liikaa edunvalvontaan ja yleiseen politikointiin, toiminnan haluttiin ohjautuvan enemmän tavallisten opiskelijoiden suuntaan.³³⁰

---

³²⁶ OKO TK 1979. OKOA.

³²⁷ Holmberg 2008, 5-16.

³²⁸ Jäsenkirje 27.10.1980. OKOA.

³²⁹ Esim. OKO TK 1975; OKO TK 1977. OKOA.

³³⁰ OKO TK 1977. OKOA.

Vuoden 1981 toimintasuunnitelmassa OKO:n tarkoituksesta mainitaan seuraavaa:

Oulun Keskustaopiskelijat on osa keskustalaista liikettä. OKO:n tehtävä on ajaa Keskustapuolueen tavoitteita opiskelijapolitiikassa, ja henkisesti itsekasvatuksen pohjalta luoda uusi keskustalaisesti ajatteleva sivistyneistö.

--- Edarivaaleissa tavoitteena kannatuksen lisääminen tekemällä tavoitteet yhä paremmin tunnetuiksi. Vaalityö on nähtävä mahdollisuutena keskustalaisen aatesisällön ja OKO:n toiminnan esille tuomiseen. Vaalit ovat myös mahdollisuus käydä keskustelua opiskelijaliikkeen tilasta.³³¹

Vuoden 1981 toimintakertomuksessa OKO:n mainitaan toimivan erityisesti opiskelijoita koskevien epäkohtien poistamiseksi, aatteellisen keskustelun herättämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä jäsenistön kouluttamiseksi. Oma osansa toiminnasta on kulttuuri- ja vapaa-ajan harrastustoiminta ja vapaamuotoinen yhdessäolo.³³² Tämä osoittaa selvästi, että vuosien myötä järjestön tavoitteet olivat muuttuneet. Aiemmin järjestön tarkoitus nähtiin selvästi enemmän samanhenkisten ihmisten yhdistäjänä ja kasvattajana. OKO:n kautta nuoret opiskelijat pääsivät kosketuksiin yhteiskunnallisten asioiden kanssa ja sen piirissä voitiin käydä ajankohtaista keskustelua yhteiskunnallisista asioista. Nuoria pyrittiin ennen kaikkea kasvattamaan yhteiskunnalliseen vastuuseen.

Kun opiskelijaliike aktivoitui yleisesti 1960-luvun lopulla, myös OKO:n toiminta keskittyi enemmän edunvalvontaan ja tavoitteelliseen opiskelijapolitiikkaan. Politisoitumisen myötä, myös OKO:n toiminta keskittyi vaaleihin. Lähes koko 1970-luvun toiminnassa korostui valtopolitiikka ja pyrkimys vaikuttajapaikoille. Keskustan aseman säilyttäminen opiskelijaliikkeessä oli tuolloin olennaisen tärkeää. Toiminnasta tuli selvästi paljon tavoitteellisempaa, ja järjestön toiminta pohjautui selkeästi etujärjestötyöhön. Tässä oli selkeä muutos 1960-lukuun. Vuosikymmenen kuluessa tavoitteet liikkuivat selvästi kohti yleispolitiikkaa. 1970-luvun loppupuolella palattiin myös toiminnallisesti historian alkulähteille, saman henkiset nuoret haluttiin jälleen koota yhteen, ja vahvistaa aatteellista työtä. OKO:n toimintaan kaivattiin jälleen enemmän toimintaa vapaa-aikaan ja ihmisten yhdistämiseksi. Tähän pyrittiin löytämään mielekkäitä toimintamuotoja. Valtapolitiikka

---

³³¹ OKO TS 1981. OKOA.

³³² OKO TK 1981. OKOA.

ja vaalitoiminta ei ollut enää toiminnan keskeisin fokus, vaikkakin panostus edustajisto-vaaleihin koettiin erittäin tärkeäksi edelleen.

1970-luvun lopulla OKO:lla ei ehkä ollut enää sijaa opiskelijoiden vapaa-ajan toiminnan tuottajana, ylioppilaskunta kaikkine oheistoimintoineen oli ottanut roolin siinä. Poliittisen opiskelijajärjestön rooli oli keskittyä asiakysymyksiin ja niihin vaikuttamiseen. Vapaa-ajan toimintaa ei kuitenkaan koskaan jätetty täysin pois kuvioista. Asiakysymyksenä erityisesti vaikuttaminen keskustaan puolueena, ja sen tekemään politiikkaan, korostui.

Opiskelijaliikkeessä keskustan imago koettiin ongelmalliseksi jo 1960-luvulla, haasteena pidettiin puolueen vanhoillisuutta ja agraarisuutta. Puoluetta haluttiin jo tuolloin luotsata vahvemmin yleispuolueeksi, mikä houkuttaisi ihmisiä laajemmin. Jossain määrin KOL:n vimmaisesti koko 1970-luvun ajama nuorennusleikkaus onnistui Turun puoluekokouksessa vuonna 1980, joka muodostui isoksi määrittäväksi tekijäksi puolueen uudistustyössä. Tuolloin puolueen puheenjohtajana pitkään toiminut Johannes Virolainen kammettiin pois puheenjohtajan paikalta, ja tilalle nostettiin nuori Paavo Väyrynen. Puoluesihteerinä toimi Seppo Kääriäinen, näin puolueen johtajakaksikkona toimi kaksi nuorta tekijää. Perustasolla sukupolvenvaihdos oli vasta aluillaan, mutta muutos puolueelle oli jo merkittävä. KOL oli noussut vuosikymmenessä myös puolueen sisällä merkittäväksi toimijaksi, jota kuunneltiin.³³³

---

³³³ Sohlman 1997, 56-59. OKO TS 1981. OKOA.

LOPPULAUSE

Tässä tutkimuksessa selvitin Oulun keskustaopiskelijat ry:n toimintaa vuosina 1959–1981. Yhdistys toimi aktiivisena edunvalvonta- ja harrastejärjestönä Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa. Samalla se toteutti omia puoluepoliittisia tavoitteitaan.

OKO perustettiin keväällä 1959. Toiminnan tarkoituksena oli koota yhdistyksen toiminnan kautta maaseudun ylioppilaita yhteen, edistää keskustan aatteen leviämistä ja juurruttaa nuoria yhteiskunnalliseen vastuuseen. Samoihin aikoihin keskustalainen opiskelijaliike levittäytyi myös muihin opiskelijakaupunkeihin. Osastot toimivat selkeästi itsenäisinä toimijoina, mutta yhteistyö Helsingissä toimivan Keskustan Opiskelijaliiton kanssa oli tiivistä. Osastot toteuttivat valtakunnallisen liiton politiikkaa ja linjoja paikallisella tasolla.

Yksi selkeä kannustava tekijä keskustalaisen opiskelijaliikkeen etenemiselle oli valtakunnallisen opiskelijaliikkeen herääminen. Uudenlainen opiskelijasukupolvi valloitti yliopistot 1960-luvulla. Nuorilla oli selkeä halu vaikuttaa omaan asioihin ja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tässä murroksessa keskustalainen opiskelijaliike halusi olla tiiviisti mukana. KOL suuntasikin jo varhaisessa vaiheessa toimintansa opiskelijaedunvalvontaan ja tavoitteelliseen vaikuttamistyöhön. Tämä näkyi myös osastotasolla. Oulussa keskustalainen opiskelijatoiminta oli jo 1960-luvun alkupuolella hyvin aktiivista ja vaikuttavaa, kun muut poliittiset järjestöt vasta heräilivät.

OKO:n toiminnan kantavana ajatuksena oli kasvattaa nuoria yhteiskunnalliseen ajatteluun. 1960-luvun kuluessa edunvalvonta ja opiskelijoiden asiat tulivat voimakkaammin osaksi yhdistyksen toimintaa. Tuolloin OKO:n toiminta myös keskittyi vahvemmin osaksi ylioppilaskuntaa, ja sitä kautta osaksi laajempaa opiskelijaliikettä. Toiminnan tavoitteet myös kohdentuivat opiskelijaedunvalvonnan edistämiseen. Osallistuminen ylioppilaskunnan toimintaan ja yhteisten asioiden hoitaminen koettiin erittäin tärkeäksi. Ylioppilaskunnan kautta OKO pääsi myös vaikuttamaan laajemmin opiskelijoihin liittyviin asioihin.

Tutkimuksessani selvitin miten järjestö toimi OYY:ssa. Alkuvuosien jälkeen OKO:n toiminta keskittyi varsin tiiviisti osaksi ylioppilaskuntaa, etenkin edustajistovaalit olivat tärkeä vuosittainen tapahtuma. Järjestöllä oli selkeä tavoite vaikuttaa ylioppilaskuntaan ja sen linjoihin. Tämän vuoksi olennaista oli saavuttaa mahdollisimman hyvä menestys edustajistovaaleissa, ja sitä kautta vahvistaa OKO:n vaikutusvaltaa ylioppilaskunnassa. Keskustaiset käyttivätkin ylioppilaskunnassa merkittävää päätäntä- ja toimintavaltaa koko 1970-luvun. Näin ollen OKO pystyi vaikuttamaan merkittäväällä tavalla ylioppilaskunnan toimintaan, linjoihin ja kehittämiseen.

Valtakunnalliseen opiskelijaliikkeeseen OKO kiinnittyi välillisesti OYY:n ja KOL:n kautta. Jatkuva edustus ylioppilaskunnan hallituksessa toi Suomen ylioppilaskuntien liiton toiminnan lähemmäksi OKO:n toimintaa. Vuonna 1975 oululainen Hannu Kemppainen toimi SYL:n puheenjohtajana. Hän oli OKO:n ”kasvatti”. Myös muita SYL:n keskustalaisia puheenjohtajia kävi Oulussa OKO:n vieraana. Näin tiiviiden ja välittömien verkostojen myötä keskustalaiset toimijat pääsivät osaksi valtakunnallista opiskelijaliikettä, ja sen toimintaa sekä päätöksentekoa. OKO:lla oli vuosittain edustus KOL:n liittohallituksessa. Tämän kautta OKO pääsi myös hyvin lähelle opiskelijaliikkeen ydintä, olihan KOL:lla koko 1970-luvun ajan vahva edustus myös SYL:n hallituksessa.

Koko tutkimukseni aikakautta leimaa hyvin vahvasti opiskelijaliikkeen politisoituminen. Tämä loi menestymisen edellytykset poliittisille toimijoille ylioppilaskunnissa, myös Oulussa. Vuoden 1969 vaaleissa OYY:n edustajistoon valittiin ensimmäistä kertaa vain poliittisilla mandaateilla toimivia edustajia. Tästä alkoi kymmenvuotinen aikakausi, jolloin lähes kaikki toiminta ylioppilaskunnassa tapahtui poliittisin perustein. Sitoutumattomia toimijoita ei OYY:n edustajistossa nähty ennen vuotta 1980. Politisoituminen hyödytti myös OKO:n toimintaa selkeästi. Keskusta-oikeisto –ryhmien suosio oli valtakunnallisesti poikkeuksellisen suurta Oulussa. Tämä johtui Oulun yliopiston tieteenalaprofiilista, joka nojasi hyvin vahvasti teknillisiin- ja luonnontieteellisiin aineisiin. Keskustan kannatus on myös aina ollut poikkeuksellisen vahvaa juuri Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin läänien alueilla. Valtaosa opiskelijoita tuli yliopistoon juuri näiltä alueilta.

Yliopistojen hallinnonuudistus vaikutti olennaisesti opiskelijaliikkeen syntyyn, ja määritteli opiskelijaliikkeen toimintaa lähes koko 1970-luvun. Hallinnonuudistuskeskustelu korostui myös Oulussa. Keskustelussa vastakkain asettuivat konservatiiviseksi parjattu professorikunta ja parempia vaikuttamismahdollisuuksia kaipaava opiskelijayhteisö. Opiskelijaliikkeen tavoite oli saada opiskelijoiden ääni paremmin kuuluviin yliopistojen hallinnossa. Oulun keskustaopiskelijat ottivat selkeän ja aktiivisen roolin tässä kamppailussa jo hyvin varhaisessa vaiheessa, jopa ennen ylioppilaskunnan aktivoitumista asian suhteen.

Keskustalaiset olivat voimakkaasti mies ja ääni -periaatteen kannattajia. Tämä oli myös opiskelijaliikkeessä vallitseva kanta. Pääosin yliopistojen johdossa koettiin opiskelijaliikkeen ajama malli liian radikaaliksi uudistukseksi, myös Oulun yliopiston johto oli selkeästi vastaan opiskelijoiden ajamaa mallia. Vastakkainasettelu nostatti kuohuntaa ja ratkaisun löytäminen venyi. Hallinnonuudistukseen liittyvät kysymykset ja keskustelut korostuivat vahvasti myös OKO:n toiminnassa. Ylioppilaskunnan hallitusvastuun kautta uudistus, ja siihen liittyvät toimenpiteet koskettivat tietysti läheisesti monia OKO:n toimijoita, mutta selvästi keskustalaiset kokivat uudistuksen muutoinkin todella tärkeäksi. Asia oli jatkuvasti esillä OKO:n omassa toiminnassa, ja hallinnonuudistukseen liittyviä asioita käsiteltiin kokouksissa ja palaverissa. Uudistuksen edistäminen, ja mies ja ääni -periaatteet toteutuminen koettiin erittäin tärkeäksi OKO:n piirissä.

Tutkimuksessani selkeästi esiin nousi OKO:n aktiivisesti esillä pitämät aluepoliittiset kysymykset. OKO nosti aktiivisesti esiin aluepoliittisia asioita niin OYY:n kuin KOL:nkin piirissä. Tärkeäksi koettiin, että jokaisella olisi mahdollisuus koulutukseen, asuinpaikasta riippumatta. OYY:n profiiliin kuului vahva aluepoliittinen leima, tämä oli hyvin pitkälti keskustalaisten toimijoiden ansiota. Nähtiin että pohjoisen alueen toimijana, myös OYY:n oli oltava pohjoisen alueiden puolestapuhuja. 1970-luvun lopulla Lapin korkeakouluhanke ja sen edistäminen nousikin erittäin tärkeäksi asiaksi OKO:n toiminnassa, ja sitä pyrittiin edistämään kaikin tavoin.

OKO otti aktiivisen osan myös Oulun yliopiston paikkakysymyksessä. OKO:n piiristä löytyi, etenkin alkuun, vahva kannatus yliopiston sijoittamiselle Virpiniemeen. Tätä vaih-

toehtoa edistettiin OKO:n toimesta aktiivisesti. Vaihtoehto ei kuitenkaan ollut yliopistoyhteisössä vallitseva mielipide, vaan enemmistö toivoi yliopiston rakentuvan keskustan alueelle. Tässäkin kysymyksessä avaintekijänä toimi silloinen opetusministeri Johannes Virolainen. Myös Virolainen oli vahvasti Virpiniemen kannalla, samoin keskustan ryhmä valtioneuvostossa. Oulun yliopiston professorikunnan vahva painostus Virpiniemeä vastaan sai kuitenkin suunnan käännettyä kohti Oulua, ja lopulta yliopiston paikaksi valittiin Kuivasjärvi, joka sai kannatusta myös opiskelijoilta.

Etenkin 1970-luvun lopulla OKO:n yhteys emopuolue keskustaan tiivistyi. Keskustalaisen opiskelijaliikkeen vaikutustyö kohdentui tuolloin muutoinkin enemmän yleispoliittisiin asioihin, vaikka opiskelijaedunvalvonnalla oli edelleen olennainen toiminnassa. Opiskelijat halusivat vaikuttaa myös keskustaan puolueena, ja erityisesti sen tekemään politiikkaan. Keskusta koettiin kuitenkin edelleen kovin konservatiiviseksi ja agraariseksi puolueeksi, tähän opiskelijat kaipasivat uudistusta. OKO:ssa keskustan imagoa kohtaan oli kriittisyyttä jo 1960-luvun lopulta.

OKO:n toiminta keskustan puolueen piirissä tapahtui paljolti KOL:n kautta. Liiton avulla osastot, ja erityisesti yksittäiset osastotoimijat, saivat suorat verkostot keskustan ylimpään johtoon. Tämä oli luonnollisesti erittäin vaikuttava kanava opiskelijaedunvalvonnan parissa. OKO:n toimijat osallistuivat myös Pohjois-Pohjanmaan keskustan piirijärjestyksen toimintaan. Tätä kautta vaikutustyötä tehtiin alueellisesti, ja tärkeitä olivat sen kautta muodostuneet suhteet alueen vaikuttajiin, erityisesti kansanedustajiin. OKO:lla oli myös pysyvä edustus keskustan puoluekokouksessa, joka oli tietysti erittäin tärkeä ja näkyvä vaikuttamispaikka.

Tutkimani ajanjakson aikana OKO:n toiminta kehittyi selvästi yhteenkokoavasta harrastejärjestöstä tavoitteelliseksi edunvalvojaksi. Toki molemmat roolit tulivat esiin koko tutkimusajakohdan ajan. Järjestö perustettiin yhteisöksi samanhenkisille nuorille. Kasvattaminen, kouluttaminen ja nuorten herättely yhteiskunnallisten asioiden pariin, oli alkuvuosina toiminnan pääfokus. Myöhemmin toiminnan tavoitteet suuntasivat selvästi vaikuttamistyöhön, erityisesti opiskelijaedunvalvonnan piirissä. Toiminnan kuvaan on aina kuulunut myös keskustan aatteen ylläpitäminen ja edistäminen. 1970-luvun politiisoitumisen myötä järjestön toiminta oli hyvin tavoitteellista, ja järjestönä OKO vaikutti

näkyvästi yksittäisiin korkeakoulupoliittisiin kysymyksiin sekä ylioppilaskuntaan ja sen linjoihin. Haparoivasta järjestöstä kasvoi näkyvä toimija ylioppilaskunnan sisällä. Koko 1970-luvun ajan OKO:n vaikutusvalta ylioppilaskunnan piirissä oli vankka.

1980-luvulle tultaessa järjestön toiminta keskittyi jälleen enemmän vapaa-ajantoimintaan, ja lähemmäksi yksittäistä opiskelijaa. Toki osallistuminen ylioppilaskunnan toimintaan oli edelleen olennainen osa järjestön tehtävää. Toiminnan profiilin muutos oli selkeä reaktio yleiselle ilmapiirinmuutokselle. Politisoituminen kyllästytti opiskelijat, eikä etujärjestötoiminta enää kiinnostanut samalla tavalla kuin aiemmin. Opiskelijaliikkeen passivoitumisella oli selkeä vaikutus myös keskustalaiseen opiskelijaliikkeeseen, myös kiinnostus OKO:n toimintaa kohtaan väheni selvästi.

Keskustalla oli kuitenkin Pohjois-Suomessa vakaa kannatus mikä takasi sen, että Oulun yliopistoon, ja OKO:n toimintaan, virtasi edelleen aktiivisia keskustalaisia nuoria. Parhaimpina vuosina järjestön jäsenmäärä oli yli 300. 1970-luvun edetessä jäsenmäärä laski selvästi. 1980-luvun puolelta ei tarkkoja merkintöjä jäsenmäärästä löytynyt, mutta varmasti jäsenmäärä laski edelleen.

Tutkimusajankohdalla OKO:n edustajien määrä ylioppilaskunnan edustajistossa oli parhaimmillaan 10, ja useimpina vuosina hyvin lähellä tätä. Yksittäisenä ryhmänä vain kokoomus oli yleensä suurempi. Hyvä menestys edustajistovaaleissa jatkui vielä 1980-luvulla, vaikka ilmapiiri poliittista toimintaa kohtaan oli selvästi negatiivinen. Poliittisen innostuksen haihtuminen näkyi OKO:n toiminnassa eniten jäsenkatona sekä aktiivisten toimijoiden vähenemisellä. Missään vaiheessa toiminta ei lamaantunut täysin, vaikka muiden poliittisten opiskelijajärjestöjen toiminta OYY:n piirissä olikin takkuista, ja loppuvuosina hyvin passiivista. Haasteista huolimatta aktiiveja löytyi aina riittävästi aktiiviseen toiminnan toteuttamiseen.

Asiantuntevan, aktiivisen ja harkitun toiminnan myötä OKO saavutti vakaan aseman ja suosion oululaisessa opiskelijayhteisössä. Olisi todella mielenkiintoista selvittää, säilyikö OKO:n asema ja kannatus edelleen yhtä vakaana jatkossa. Politisoitumisen haihtuminen, ilmapiirin muutos ja opiskelijoiden mielenkiinnon suuntautuminen täysin muihin asioihin toivat kuitenkin selvän haasteen myös OKO:n toimintaan.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Painamattomat lähteet

OULUN KESKUSTAOPISKELIJOIDEN ARKISTO, Oulu (OKOA)

Toimintakertomukset ja -suunnitelmat 1959-1981

Johtokunnan ja hallituksen pöytäkirjat 1959-1981

Yleiskokousten pöytäkirjat 1959-1981

Yhdistysrekisteriasiakirjat ja säännöt 1959-1976

Jäsenkirjeet ja muut tiedotteet 1965-1981

Puheet 1969, 1974

II Painetut lähteet

1. Lähdekirjallisuus

- Laaninen 2007   Laaninen, Timo: ”Opiskelijapolitiikka taitekohdassa”. *Tukkanuottaspuuhasta tuloksia tuottavaan toimintaan. Keskustaopiskelijat 1937-2007*. s. 96-103. Toim. Arto Alajoutsijärvi, marisanna Jarva ja Panu Litmanen. Kirjapaino Multiprint Oy/Otavamedia, Espoo 2007.
- Pohjalainen 2007   Pohjalainen, Pekka: ”Tukkanuottaspuuhista tuloksia tuottavaan toimintaan”. *Tukkanuottaspuuhasta tuloksia tuottavaan toimintaan. Keskustaopiskelijat 1937-2007*. s. 80-95. Toim. Arto Alajoutsijärvi, marisanna Jarva ja Panu Litmanen. Kirjapaino Multiprint Oy/Otavamedia, Espoo 2007.
- Volanen 2007   Volanen, Risto: ”Jyväskylän Kypärämäestä KOL:n johtokunnan erottamiseen”. *Tukkanuottaspuuhasta tuloksia tuottavaan toimintaan. Keskustaopiskelijat 1937-2007*. s. 30-47. Toim. Arto Alajoutsijärvi, marisanna Jarva ja Panu Litmanen. Kirjapaino Multiprint Oy/Otavamedia, Espoo 2007.

Väänänen 2007

Väänänen, Marjatta: ”Maalaisliittolaisten ylioppilaiden alkutai-
val”. *Tukkanuottaspuuhasta tuloksia tuottavaan toimintaan. Kes-
kustaopiskelijat 1937-2007*. s. 7-16. Toim. Arto Alajoutsijärvi, ma-
risanna Jarva ja Panu Litmanen. Kirjapaino Multiprint Oy/Otava-
media, Espoo 2007.

2. Sanoma- ja aikakauslehdistö

Oulun ylioppilaslehti 1961-1981

III Haastattelut

1. Jakkula, Olavi (s.1945). Oulu 12.6.2017.

Haastattelija Laura Kantomaa.

IV Sähköpostit

1. Heinämäki, Tapani. Sähköposti 15.4.2009.

Vastaanottaja Laura Kantomaa. Sähköposti vastaanottajan hallussa.

V Tutkimuskirjallisuus

Enbuske 2010

Enbuske, Matti: ”Ylioppilaselämän alkuvaiheet 1960-luvun lop-
puun”. *Uunosta Välkyksi. Oulun yliopiston ylioppilaskunta vuosina
1959-2009*, s. 12-71. Toim. Anna Nieminen. Ws Bookwell Oy. Por-
voo 2010.

Hokkanen 1996

Hokkanen, Kari: ”Uutta suuntaa ottamassa”. *Maalaisliitto sodan
ja vaaran vuosina 1939-1950. Maalaisliitto - Keskustan historia 3*.
s. 151-299. Otava, Keuruu 1996.

- Holmberg 2008 Holmberg, Niklas: *Opiskelijat Kekkonen jäljissä. Turun Keskusta-opiskelijat 1958-2008*. Toim. Niklas Holmberg. Turku 2008.
- Isohookana-Asunmaa 2006 Isohookana-Asunmaa, Tytti: *Maalaisliitto-Keskustan historia 5, Virolaisen Aika. Maalaisliitosta Keskustapuolue 1963-1981*. WSOY, Helsinki 2006.
- Kolbe 1996a Kolbe, Laura: "Vivat academia, vivant professors...". *Eliitti, tradition, murros. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960-1990*. s. 104-142. Otava, Keuruu 1996.
- Kolbe 1996b Kolbe, Laura: "Kenen joukoissa seisot, kenen lauluja laulat...". *Eliitti, tradition, murros. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960-1990*. s. 327-364. Otava, Keuruu 1996.
- Lackman 1998a Lackman, Matti: "Yliopiston perustaminen". *Oulun yliopiston historia 1958-1993*, s. 17-37. Toim. Matti Salo. Oulun yliopisto, Oulu 1998.
- Lackman 1998b Lackman, Matti: "Opiskelijat". *Oulun yliopiston historia 1958-1993*, s. 265-308. Toim. Matti Salo. Oulun yliopisto, Oulu 1998.
- Lamberg 2004a Lamberg, Marko: "Murroskausi (1958-1965)". *Nuoruus ja toivo. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 1934-2003*. s. 159-257. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004.
- Lamberg 2004b Lamberg, Marko: "Radikalisoitumisen ja rakentamisen vuodet (1965-1979)". *Nuoruus ja toivo. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 1934-2003*. s. 265-408. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004.
- Lamberg 2004c Lamberg, Marko: "Seestymisen vuodet (1979-1989)". *Nuoruus ja toivo. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 1934-2003*. s. 409-456. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004.
- Nieminen 2010a Nieminen, Anna: "Poliittisen kuohunnan vuodet 1970-1975". *Uunosta Välkyksi. Oulun yliopiston ylioppilaskunta vuosina 1959-*

2009. s. 72-117. Toim. Anna Nieminen. Ws Bookwell Oy. Porvoo, 2010.
- Nieminen 2010b Nieminen, Anna: "Toimintaa riviopiskelijan nimissä 1976-1989". *Uunosta Välskyksi. Oulun yliopiston ylioppilaskunta vuosina 1959-2009*. s. 118-190. Toim. Anna Nieminen. Ws Bookwell Oy. Porvoo, 2010.
- Pekola 2009 Pekola, Sami: *Nurkkakunnasta yhteiskuntaan : puoluepolitiikka Oulun yliopiston ylioppilaskunnassa 1965-1979*. Aate- ja oppihistorian pro gradu –tutkielma. Oulun yliopisto, 2009.
- Pitkänen 1984 Pitkänen, Raimo: *Oulun yliopiston ylioppilaskunta 25 vuotta*. Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1984.
- Rautio & Sohlman 1994 Rautio, Arto & Sohlman, Tuomo: *Akateemiset alkiolaiset. Maa-laisliittolaista opiskelijatoimintaa 1937-1966*. Toim. Rautio Arto & Sohlman Tuomo. Satakunnan Painotuote Oy. Kokemäki 1994.
- Salo 1998a Salo, Matti: "Yliopiston hallinto". *Oulun yliopiston historia 1958–1993*. s. 52-84. Toim. Matti Salo. Oulun yliopisto, Oulu 1998.
- Salo 1998b Salo, Matti: "Yliopiston kokonaisukehitys". *Oulun yliopiston historia 1958–1993*. s. 85-174. Toim. Matti Salo. Oulun yliopisto, Oulu 1998.
- Salo 1998c Salo, Matti: "Toimitilat". *Oulun yliopiston historia 1958–1993*. s. 184-308. Toim. Matti Salo. Oulun yliopisto, Oulu 1998.
- Sohlman 1997 Sohlman, Tuomo: *KOL:n polkuja ja poliittista pohdintaa. Keskustalaista opiskelijapolitiikkaa 1960-luvulta 1990-luvulle*. Painopaikka Yleisjäljennös Oy, Helsinki 1997.
- Sundbäck 1991 Sundbäck, Esa: *Suomen ylioppilaskuntien liitto. Ja suomalaisen opiskelijaliikkeen muutoksen vuodet 1968-90*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1991.

Zetterberg 1995

Zetterberg, Seppo: Itsenäisen Suomen historia. Otava, Helsinki 1995.